

ČASOPIS FEDERÁLNÍHO MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

**vyznamenaný medailí Za upevňování přátelství ve zbraní 1. stupně
a Pamětní medailí k 30. výročí Slovenského národního povstání,
Květnového povstání českého lidu, osvobození Československa
Sovětskou armádou**

VOJENSKÁ MYSL

5 — 6

TŘICÁTÝ DEVÁTÝ ROČNÍK

DÍLČÍ ZKUŠENOSTI Z REALIZACE ÚKOLŮ PRO NÁBOR DO VOJENSKÝCH ŠKOL VE VÝCVIKOVÉM ROCE 1988–1989

Přesto, že od vydání RMNO pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1988–1989 neuplynulo mnoho času, potvrzuje se účelné zobecnit některé zkušenosti z jeho realizace již teď, v období, kdy je ještě časový prostor k odstranění zjištěných nedostatků a k vytvoření optimálnějších podmínek pro jeho splnění.

„Ke splnění náboru uchazečů ke studiu především vojenských vysokých škol ukládat komisím pro nábor a podřízeným velitelům konkrétní úkoly a jejich splnění náročně vyhodnocovat. Dosáhnout aktivního zapojení nejnižších velitelů do náborové činnosti.

Náčelníky KVS projednat s odbory školství KNV společný postup při prosazení směrnic ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČSR a SSR k provádění náboru na středních školách. Větší důraz položit na zkvalitnění výběru uchazečů a jejich orientaci ke studiu VVŠ PV LS Vyškov a VVTŠ Liptovský Mikuláš. (Je stanoveno v RMNO pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1988–1989).

Zevrubný rozbor metod a forem práce k zabezpečení tohoto rozkazu uskutečnil NKS FMNO na celoarmádní poradě k náboru v říjnu roku 1988 v Trenčíně. Na rozboru bylo také konstatováno, že pozitivní vývoj mezinárodní situace má zároveň i negativní dopad na myšlení části mládeže, která považuje vojenské povolání za málo perspektivní. Potvrzuje se, že nižší efektivnost branné výchovy rovněž nemá odpovídající vliv na vlastenecké a branné vědomí mládeže, na jejich rozhodování o vojenském povolání. Všeobecně známé jsou i některé problémy, které jsou přímo jak ve vojenských školách, tak i v náborové činnosti samotné.

Je tedy zřejmé, že podmínky plnění náboru občanské mládeže ke studiu ve vojenských školách nejsou lepší než v minulých letech. Chceme-li přesto úspěšně splnit úkoly náboru, je potřebné přijmout nezbytná opatření ve všech oblastech, které nábor ovlivňují. Zvláště je zapotřebí orientovat nábor na podstatné zvýšení kvality výběru, na dořešení efektivnějšího vstupu OVS a patronátních útvarů do branné a vlastenecké výchovy ve školách, na zabezpečení účinnější pomoci územních stranických a státních orgánů při náboru v okresech a krajích.

K důsledné realizaci úkolů stanovených RMNO byla na KS FMNO přijata tato opatření:

1. Základním problémem náboru do vojenských vysokých škol (VVŠ) je úroveň branného vědomí mládeže, proto bylo vyvoláno jednání s ministerstvy školství, mládeže a tělovýchovy ČSR a SSR, zástupci svazů, jehož cílem bylo vydat metodickou pomůcku pro konkrétní vstup patronátních útvarů do této činnosti.

2. Přepracovat zaměření kursu starších důstojníků pro nábor (SDN) tak, aby asi 30 hodin bylo věnováno návštěvě vybraných vojenských škol a jejich dokonalému poznání. (Vycházelo se z kritiky, že starší důstojníci pro nábor MVS v některých případech mají nižší znalosti o studiu v jednotlivých vojenských školách, především o zaměření jednotlivých studijních oborů. Zároveň bylo doporučeno všem náčelníkům KVS, aby se SDN účastnili všech exkurzí pořádaných do vojenských vysokých škol.)

3. Poskytovat objektivnější informace uchazečům o vojenských školách, zlepšit jejich popularizaci a seznamovat uchazeče s opatřeními, která byla přijata ve prospěch velitelského sboru ČSLA.

4. Zkvalitnit náborové materiály ve spolupráci s HPS ČSLA, dát k dispozici pro všechny KVS náborové filmy o vojenských školách a v průběhu roku 1989 vydat nové materiály o vojenských vysokých školách.

5. Změnit organizační práci agitačních dvojic z vojenských škol na civilních školách tak, jak již bylo dříve navrhováno některými vojenskými školami i místními orgány. Získat k náborové činnosti ty posluchače, kteří jsou ve škole známí z předchozího studia.

I přes všechna přijatá opatření současný stav náboru ke studiu na vojenských vysokých školách neodpovídá potřebám a nevytváří podmínky pro splnění RMNO. Ve srovnání se stejným obdobím minulého roku je sice získáno ke studiu o 29 uchazečů více, to však při potřebných počtech nemá podstatný význam. Rozhodující je stále ta skutečnost, že v období, kdy již středoškolská mládež odevzdala přihlášky ke studiu na vysoké školy, je ke studiu VVŠ získáno jen 765 uchazečů, tj. 45 % plánovaného počtu potřeby. Větší zájem středoškolské mládeže je o studium ve VA AZ a VVTŠ, a naopak klesá zájem o studium na VPA KG.

Příčiny tohoto stavu, kromě těch, které jsem již uvedl, lze spatřovat i v nedostatečích samotné náborové činnosti, a to:

- Náborová činnost trpí nedostatkem aktivity a iniciativy nejen na stupních OVS, KVS, ale také vojenských okruhů, a to zejména při hledání a nacházení nových forem práce. Stále se ještě příliš často čeká na rozkaz a nařízení nadřízených. Je tomu tak proto, že kraj či okres hovoří o specifických podmínkách, ale tyto nejsou již specifickými formami řešení a SDN a jejich nadřízení čekají na obecnější nařízení.

- Chybí vynalézavost i při přípravě samotných aktivistů MVS, kteří by v konkrétní náborové činnosti ve školách měli sehrát spolu s pedagogickým sborem rozhodující úlohu. Stále se setkávám s tím, že k této činnosti nejsou dobře připraveni. Metoda jejich přípravy, má doposud pouze jedinou formu, a to 1krát ročně 1 až 2 hodiny přípravy a přezkoušení.

- Slabá je i připravenost samotných SDN OVS, která vyplývá částečně z toho, že v mnoha případech jde o absolventy civilních vysokých škol, kteří sami situaci na vojenských školách neznají.

- Nedaří se na středních školách najít systém větší zainteresovanosti pedagogického sboru civilních škol na náborové činnosti. Je nezbytné využít zkušeností KVS České Budějovice a Banská Bystrica – kde odbor školství KNV určil vždy v okrese 1 školního krajského inspektora, který je odpovědný za nábor do vojenských škol. Ten se zúčastňuje náborových komisí při OV KSC, čímž získává dokonalý přehled o situaci na jednotlivých školách a může přijímat i nezbytná opatření.

- Ze strany některých KVS není pomoc okresům na patřičné úrovni. Přitom na všech KVS jsou komise pro nábor, aktivity atd. – které mají nad jednotlivými OVS patronát, ale tam také vykonávají kontrolní činnost. I zde se plně potvrzuje, že hlavním problémem je právě nízká připravenost a výslednost práce mnohých aktivistů.

S cílem posoudit tyto a další problémy, které jsou v náboru oběanské mládeže ke studiu VVŠ a přijmout i komplexnější závěry a opatření se uskutečnila 20. prosince 1988 náborová komise KS FMNO, na kterou byli pozváni zástupci velitelů – předsedů náborových komisí ZVO, VVO a náčelníci školských oddělení VA AZ, VVŠ PV a VVTŠ.

co každý dělá

Na závěr jednání komise byly stanoveny tyto úkoly, a to pro:

KS FMNO

- Zpracovat metodickou pomůcku ke zvýšení podílu MSV a útvarů na branné a vlastenecké výchově.
- Plánovat pro kurs SDN zvýšený podíl zaměstnání přímo ve vojenských školách s důrazem na VVŠ PV a VVTŠ.
- Využívat možnosti jak zvýhodňovat nejlepší posluchače při zařazování do funkcí po absolvování školy a výrazně zlepšit práci s talentovanými posluchači u jednotek a útvarů.

HPS ČSLA

- Připravit využití videokazet jak v civilních školách, tak i v domech pionýrů a mládeže s pořady o vojenských školách (na každou OVS zaslat po jedné kazetě s nahrávkou o nejdůležitějších vojenských školách).
- Zvážit možnost pořádání ve VPA KG, vzhledem k neuspokojivému stavu náboru. „Dny otevřených dveří“ v říjnu a ty cestou KVS popularizovat.
- Posoudit, zda ve VVŠ by nebylo možné vytvořit systém, který by z hlediska práv matiku, (k tomu využít zkušeností Liptovského Mikuláše – individuální studijní plány, samostudium pro výtečníky atd.).

SVŠ FMNO

- Připravit pro SDN informaci o opatřeních, které byly učiněny k adaptačnímu procesu nových posluchačů ve vojenských školách a dosažených výsledcích. Získané informace využít v náborových komisích KV a OV KSČ.
- Zvážit možnost organizování „Dnů otevřených dveří“ jak ve vojenských vysokých školách, tak i ve vojenských gymnáziích a vojenských středních odborných školách v říjnu.
- Posoudit, zda ve VVŠ by nebylo možné vytvořit systém, který by z hlediska práv a povinností více preferoval vyšší ročníky (zvláště vojáky z povolání), s cílem motivovat posluchače (povinné samostudium, opuštění posádky, úroveň ubytování, atd.).
- V součinnosti s vojenskými vysokými školami vydat přehled látky k přijímacím zkouškám jednotlivých vojenských škol. Tím vytvořit podmínky pro lepší přípravu absolventů SOU s maturitou k přijímacímu řízení.
- Posoudit možnosti využití přijímání ke studiu bez přijímacích zkoušek, na základě předchozích studijních výsledků.

Vojenské školy

- Využít zkušeností VA AZ z adaptačního procesu (kde se podařilo snížit odchodovost o 50 %).
- Zvýšit podíl funkcionářů VVŠ PV a VVTŠ na práci s žáky 4. ročníků vojenských gymnázií.
- Zabezpečit účast funkcionářů škol na krajských akcích s řediteli škol, určovat posluchače na funkce instruktorů branné přípravy ve středních školách, pořádání exkurze pro novináře krajských novin, navázat družební styky s vybranými gymnázii a středními průmyslovými školami.

Vojenské okruhy

- Prosazovat ve všech krajích zvýšení podílu KNV a krajských školních inspektorů na řízení náboru na středních školách.
- Využít součinnost MVS s okresními pedagogicko-psychologickými poradnami k přípravě náborových aktivit MVS pro práci s mládeží a rodiči.
- Zabezpečit, aby náčelníci KVS zvali na nejdůležitější akce k náboru v rámci kraje i zástupce VVŠ PV, VVTŠ a VA AZ. Získat vojenské školy ke spolupráci s civilními školami a pomoci při přípravě pionýrských táborů pro uchazeče o studium vojenských škol.
- Posoudit, zda v součinnosti s MŠMaT ČSR a SSR by bylo možné 1krát ročně organizovat akce s řediteli středních škol, kde je informovat cestou zástupců VVŠ o podmínkách studia na těchto školách.
- Vytvářet postupně agitační střediska v okresech cestou KVS v součinnosti s Krajskou pedagogicko-psychologickou poradnou, kde by probíhaly všechny akce k náboru.
- Orientovat kontrolní činnost vojenských okruhů. KVS u OVS zejména na řídicí a organizační práci náčelníků v podávání objektivních informací o uskutečňovaném

náboru územním, stranickým a státním orgánům a z toho vyplývající návrhy na opatření. Dále na to, jak se osobně podílí náčelníci na řízení aktivu MVS, jaká je úroveň práce s řediteli středních škol (Rozkaz velitele ZVO č. 040/87 a Rozkaz velitele VVO č. 031/87), podíl vstupu OVS do branné výchovy na civilních školách.

– Prosazovat do práce náborových komisí KVS a OVS zásadovost v hodnocení stavu i jeho příčin. Prosadit účast z nadřízených vojenských orgánů na komisích nižšího stupně, a to zejména tam, kde jsou problémy.

Jednání potvrdilo, že při jeho dobré přípravě lze věci posuzovat na odpovídající úrovni a s potřebnou kvalitou.

Vážení čtenáři,

počínaje tímto dvojčíslem *Vojenské mysli* budou z technických důvodů i následující čísla letošního ročníku vydávána jako **dvojčísla**.

Redakce časopisu *Vojenská mysl*

Generálmajor Ing. František Podešva, CSc.

ZÁKLADNÍ FUNKCE ŘÍZENÍ

Proces řízení má cyklický, relativně uzavřený charakter. Začíná vytyčením cílů a úkolů a končí jejich splněním. V řízení armádního organismu probíhá souběžně velké množství jednotlivých řídicích postupů, které se od sebe rozlišují obsáhlostí, trváním, druhem úkolů, ale i metodami a prostředky, jimiž jsou tyto úkoly plněny. Jednotlivé dílčí cykly jsou prvky všeobecného pracovního postupu (např. výstavba armády a zabezpečení úkolů, které vyplývají pro ni z procesu přestavby při realizaci úkolů vojenské politiky strany po XVII. sjezdu KSČ), jeho konkretizace a potřebného ujednání. Ty jsou spolu strukturálně i formálně spjaty, navzájem se prolínají a jsou v interakci, to znamená, že nakonec spějí k řešení vytyčeného strategického cíle.

Realizace každého cyklu předpokládá řadu operací, které se postupně střídají. Tím se každý **konkrétní proces řízení dělí na určitá období, stadia**, která za sebou následují ve stanoveném pořadí, v opakujícím se sledu dějů a akcí:

- rozhodovací proces, přijetí plánu,
- proces organizování a realizace,
- kontrola a evidence,
- analýza dosažených výsledků a vytyčených úkolů pro další cyklus.

Daná operace a jí odpovídající posloupnost a následnost jednotlivých stádií řídicího cyklu tvoří **funkce řízení**. Souhrnem těchto funkcí je **obsah řízení**.

Rozhodovací proces je rozpracování a přijetí určitého rozhodnutí, v němž se objektu řízení stanoví jistý úkol, jsou zajišťovány kádrové, materiální a finanční zdroje a je stanovena odpovědnost za splnění úkolů.

Rozhodovací proces je počátečním stadiem, které má neobyčejnou důležitost. V závislosti na modelování hodnoceného stavu věcí, zvolení optimální varianty závisí do značné míry úspěch řízení i dosažení vytyčeného cíle.

Při jakémkoli rozhodnutí je zapotřebí vycházet z určitého stupně poznání, které nezůstává pouze u postižení vnější jevové stránky, ale směřuje k podstatě řešených

problémů. Zpravidla je to výsledek analýzy dosažených výsledků z přechodného cyklu řízení.

V tomto období vystupuje do popředí význam **informace** jako základu pro přijetí budoucího racionálního rozhodnutí. V praxi velení a řízení byly vytvořeny tyto **zásady pro práci s informacemi**:

- v přístupu informací musí být systém, který funguje téměř samočinně; velitel (náčelník) si má informace vybírat, nikoli je pracně obstarávat; jedním z hlavních úkolů jeho štábu je právě připravovat podklady pro jeho rozhodnutí, získávat a analyzovat údaje.

- velitel (náčelník) má mít k dispozici informace, které ke své praxi potřebuje; nemá být zahlcován těmi, které nejsou nezbytné pro plnění jeho funkčních povinností.

- podřízení musí na základě analýzy sami docházet (s dodržением stanoveného služebního postupu) za velitelem a upozorňovat jej na závěry ze získaných nebo dosažených informací.

- je žádoucí, aby informace byly věrohodné (s vyloučením zkreslení situace), přesné a pohotové k řešení daného problému; nepřipouštět polopravdy, které sice nejsou nepravdivé, ale přiznávají pouze klady a o záporech mlčí.

- mnozí velitelé nedovedou mobilizovat dostupné zdroje informací, třdit je, hledat v nich racionální jádro; zapominají, že má-li velitel vydat rozhodnutí moudré a zralé, musí se především naučit vyvozovat závěry podmiňující charakter, kvalitu a efektivnost dalšího cyklu řízení.

Poznávací činnost by měla uspokojivě odpovídat na otázku **PROČ?** Praxe ve vojskách svědčí o tom, že této otázce není věnována náležitá pozornost. Řada velitelů se nezaobírá hlubším poznáváním problémů, ale řeší je tak, jak je denní život přináší. Je chybné, že za problémy vydávají hlavně to, co před nimi vyvstává ve formě příkazů nadřízených, bezprostředních úkolů, očekávaných prověrek, kontrol, zjištěných nedostatků apod.

Při přípravě rozhodnutí je třeba zvažovat:

- co má být rozhodnutím ovlivněno, jaké jsou cíle a proč je vůbec nutné měnit daný stav.

- jakou máme míru volnosti v jednání (čím a jak jsme omezeni, vnitřní a vnější vazby).

- náročnost a riziko rozhodování (možnost nepříznivého dopadu rozhodnutí).

Každé složitější rozhodnutí probíhá v různých obdobích. Vzhledem k tomu, že tato máme pevně zakotvená např. v metodikách práce polních štábů a jsou obecně známá, nebudu se jejich rozбором zabývat. Je zapotřebí však říci, že v poli dokážeme podle této metody pracovat, ale v každodenním řízení, při řešení složitých problémů, do kterých je nutné začleňovat kolektivy lidí (svůj štáb, podřízené velitele a štáby), se nám zmíněná metoda vytrácí.

Realizaci přijatého rozhodnutí zajišťuje velitel **plánem**.

Plánování je účelná, cílevědomá činnost velitelů, náčelníků, řídících pracovníků, kdy na základě stanoveného úkolu, sil a prostředků, jež jsou k dispozici, sladujeme jejich činnost v prostoru a čase k tomu, aby určeného cíle (úkolu) bylo dosaženo co nejefektivněji a v požadovaném čase.

Plánování tedy plní funkci konkretizace opatření k realizaci rozhodnutí. Je usku-tečňováno na jednotlivých stupních podle předpisu Vševojsk-51-20.

Výsledkem tohoto procesu je **plán**, kterým vytváříme model budoucí objektivní reality, tj. model plnění úkolu. Může mít různou podobu a strukturu – globální, perspektivní, dílčí, operativní, z hlediska doby plnění – dlouhodobý, roční, na výcvikové období, měsíční apod.

K vlastnostem dobrého plánu patří: cílevědomost, reálnost a účelnost, sladěnost v čase i prostoru, pružnost (záloha pro neočekávané situace), odpovídající míra podrobnosti, jednoduchost a organizovanost pro vykonavatele, závaznost.

Organizační činnost velitele jako další funkce řízení spočívá v koordinaci, uspořá-dávání organizačních procesů, sjednocování lidí, stanovení úkolů a získávání pra-covníků pro splnění plánovaných opatření a pro postupnou realizaci k naplnění cílů přijatého rozhodnutí.

Účinnost organizační činnosti spočívá ve (v):

- schopnosti velitele zjistit příčinné souvislosti a organizovat práci k jasnému a určitému cíli,
- pozitivní motivaci podřízených,
- dovedném spojování odpovědnosti a pravomoci velitele s úsilím podřízených velitelů a podřízeného vojenského kolektivu za splnění stanovených úkolů (ve správné dělbě práce),
- dovedném využívání síly stranické a svazácké organizace,
- samostatnosti velitele, jeho smyslu pro nové přístupy a metody práce.

Z těchto pohledů se zmíním o některých **organizačních pravidlech**, jejichž respektování přispívá k zefektivnění organizační činnosti velitelů (náčelníků):

● Čím jasnější je rozdělení úkolů a jejich přidělení jednotlivým funkcionářům, tím snadněji se každý podřízený zapojí do organizace a tím méně vzniká rozporů.

Přitom je nutné, abychom získali odpovědi na tyto otázky: Přidělil jsem každému podřízenému jasné úkoly? Jsou správně chápány vzhledem k mému rozhodnutí? Znají podřízení souvislosti s ostatními úkoly?

● Úloha stanovené pravomoci, ale i odpovědnost každého funkcionáře musí být v souladu s jeho funkčním zařazením a úkoly, které z něho vyplývají.

Jde o otázky, jako např.: Jsou mé vlastní úkoly, pravomoc a odpovědnost jasné stanoveny? Jsou jasné i mým podřízeným a spolupracovníkům?

● Správným, jasně vymezeným přenesením pravomoci získává velitel (náčelník, řídící pracovník) čas pro své úkoly a zároveň podporuje vědomí odpovědnosti u svých podřízených. Plná odpovědnost za celý úkol mu však zůstává.

Myslím, že v tomto případě se jedná o otázku: Poskytl jsem podřízeným dostatek pravomoci? Nechávám je rozhodovat v mezích jejich pracovní působnosti tak samostatně, jak je to jen možné? Snažím se vyvarovat toho, abych vydával opačné rozhodnutí, když některý z podřízených zařídil něco ve své funkční působnosti? Předkládají mi problémy, které mohou řešit sami?

● Instanční postup má být vždy dodržován při vydávání rozkazů a příkazů. Výjimka může být pouze v naléhavých případech a pak vynechaný stupeň velení musí být ihned informován. Méně důležité věci mohou být vyřizovány v přímém styku mimo instanční postup.

Tady je namíště otázka: Dodržuji vždy instanční postup a informuji dostatečně vynechané stupně velení?

● Na všech stupních velení je značná potřeba informací. Každý podřízený musí informovat svého nadřízeného stručně a jasně o důležitých událostech. Nadřízený je povinen sdělovat podřízeným vše, o čem musí vědět pro plnění svých funkčních povinností.

Je zapotřebí si odpovědět na otázky: Jsou podřízení informováni o všem, co je nezbytné, vzhledem k jejich funkčnímu zařazení? Jsem já dostatečně a správně informován svými podřízenými? Neodstrašuji své podřízené tím, že si na nich vylévám zlost způsobenou nepříjemnými informacemi? Naslouchám klidně nebo jim odnímám slovo?

● Pro každou řídicí funkci je nezbytný nejen velitel, náčelník, ale i jeho zástupce, který musí být natolik informován a zapracován, aby kdykoli mohl převzít velení.

Z toho vyplývají otázky: Je nařízeno mé zastoupení? Má zástupce po dobu mé nepřítomnosti dostatečné pravomoci? Udržuji jeho běžnou informovanost natolik, nakolik je to možné?

● Velitel, náčelník, řídicí pracovník má právo a povinnost kontrolovat plnění svých příkazů a rozhodnutí. Nejdůležitějším předpokladem k omezení příliš rozsáhlé kontroly je vědomí osobní odpovědnosti u všech funkcionářů.

Jde o otázky, jako např.: Dává mě kontrolní činnost dostatek podkladů pro řízení realizačního procesu a pro správné přijetí rozhodnutí pro další cyklus řízení? Pracuji dostatečně s výsledky kontrol tak, aby se při dalších kontrolách neobjevovaly stejné problémy a nedostatky? Má mnou organizovaná kontrola všechny své funkce (poznávací, nápravnou, výchovnou)?

● V každém řídicím orgánu je zapotřebí denně uvádět vzájemně do souladu mnoho různých opatření jednotlivých funkcionářů. Tento soulad nevzniká sám sebou, ale vzájemnou koordinací. Velitelům, náčelníkům, řídicím pracovníkům lze značně ulehčit práci, bude-li každý funkcionář považovat za svou povinnost projednat kritické problémy se svými spolupracovníky, kteří jsou na něm zainteresováni dříve, než vypracují návrhy nebo přijmou dalekosáhlé závěry.

Jsem toho názoru, že je žádoucí si ujasnit otázky: Podporuji všechny snahy směřující ke zlepšení spolupráce a vzájemné součinnosti? Vedou mnou řízené diskuse a porady ke konkrétním výsledkům? Dostanou se podřízení při diskusích ke slovu nebo jim prostě předkládám své mínění, které mají přijmout? Beru v každé situaci ohled na oprávněné námitky nebo stavím ostatní před hotovou skutečností?

● Správná organizace práce vytváří předpoklady pro souhrn všech funkcí. Je základem dobrých lidských vztahů. Jsou-li opomíjena hlavní organizační pravidla, není možná nerušená spolupráce, oproštěná od závažných rozporů. Dobrá organizace má podporovat iniciativu, činnost podřízených a usměrňovat jejich úsilí správným a žádoucím směrem.

Pravidlo vyžaduje takové otázky, jako: Je důvěra mezi mnou a mými nejbližšími spolupracovníky? Dokáží bez obav řešit se mnou i závažné problémy? Respektuji jejich racionální návrhy? Nemám „své oblíbené“, které upřednostňuji před ostatními? Dokáží sjednotit úsilí a opřít se o stranickou, svazáckou a odborovou organizaci? Je metoda družného úsilí realizována skutečně nebo jenom formálně?

● Organizace funguje jen tehdy, dodržuje-li každý sám u sebe nejdůležitější, základní pravidla. Sotva můžeme změnit svého nadřízeného, sebe samého však může změnit každý. Bude-li každý čekat, až začne ten druhý, nic se nezmění.

V této části považuji za nutné se ještě v krátkosti pozastavit u tolik diskutovaného **operativního řízení**, které je zcela jednoznačně součástí řídicího procesu a nelze se bez něho obejít. Nesmí bořit dříve přijaté plány, ale naopak sehrát funkci realizátora úkolu, vyplývajícího z přijatého rozhodnutí.

Plánovitě operativní řízení tedy využívá **předem zpracovaný plán** a konkretizuje jej na současně podmínky. Zároveň má metodologickou funkci při plnění vytyčených úkolů. Je to řízení cílevědomé, opřené o konkrétní znalosti řešeného problému, které přihlíží ke všem základním jevům působícím v dané oblasti, reagující na vznikající problémy a poruchy.

Improvizace je operativní řízení, které **nevychází z předem zpracovaného plánu**. Můžeme si ji dovolit pouze při řešení jednoduchých otázek, jejichž problematiku dokonale ovládáme. Čím je funkcionář schopnější a zkušenější, tím lépe může improvizovat. Je však zajímavé, že právě ti **nejzkušenější řídicí pracovníci velmi málo improvizují**, protože se v minulosti poučili, že improvizace se zpravidla nevyplácí. Její možnost ovlivňuje i **stupeň řízení**. Čím je vyšší stupeň řízení, tím méně by měl improvizovat. Je levná v přípravě, ale přichází drahá při provádění. Snahou všech velitelů, náčelníků a řídicích pracovníků musí být snížení improvizace na minimum.

Kontrola a evidence je další funkcí řízení. Je spjata s uplatňováním leninských principů řídicí práce. Bez kontroly je řízení **neúčinné**. Ten, kdo kontroluje, poznává, hodnotí, zda se splňuje očekávání a co je nejdůležitější, proniká k podobě jevů a souvislostí k tomu, aby v dalším řídicím cyklu přijal optimální řešení. To je

zároveň podstata **poznávací funkce kontroly**. Kromě toho plní funkci **nápravnou a výchovnou**.

Poznáním skutečného stavu, jeho porovnáním s požadovaným, vyjevením odchylek mezi oběma, analýzou a zjištěním příčin nedostatků lze ovlivnit další vývoj. Odstraněním příčin nedostatků je naplňována **nápravná funkce** a tím se stává kontrola účinnou pro řízení, neboť je přímo ovlivňuje.

Výchovná funkce kontroly spočívá ve výchově k odpovědnosti funkcionářů, jimž byla svěřena za určitý pracovní úsek, vyvozováním společenských důsledků (potrestání, odvolání z funkce) proti funkcionářům, kteří mají vinu na zjištěných nedostatecích, v zobecňování pozitivních i negativních zkušeností.

Kontrola probíhá ve třech **fázích**:

- zjišťování faktů,
- kritické hodnocení skutečného stavu, zjištění příčin nedostatků,
- přenesení získaných poznatků do praxe, ovlivňování řízených procesů a přijetí regulativů.

V první fázi kontroly jde o postižení objektivního stavu kontrolované oblasti. Získané kontrolní informace musí být objektivní a odrazem reálně existujících skutečností. Nesmí docházet ke zkreslování těchto informací, ať v kladném, či záporném smyslu pro kontrolovaného.

Základem druhé fáze kontroly je zjištění míry shody či neshody, ale především příčin. Vyjevení skutečných příčin nedostatků je značně náročné na čas a metody uskutečnění. Lze těžko očekávat, že krátkodobá kontrola, ať již vedená sebevětším počtem funkcionářů, může vypátrat příčiny dobrých či špatných výsledků organiza-torské a řídicí práce, kázně, výcviku nebo jiných oblastí. Je zapotřebí vycházet i ze skutečnosti, že v době kontroly se mění režim života a práce kontrolovaného velitele, náčelníka, jeho štábu, pracoviště, jednotky, a to obvykle směrem k vyšší organi-zovanosti.

Ve třetí fázi kontroly jde zejména o přijetí odpovídajících závěrů, jež je nutné prosadit v praktické činnosti a uplatňování požadavku, aby kontrola od poznávání přešla ke zpětnému ovlivňování. Získané poznatky nesmí zůstat jenom u řídicích pracovníků, ale je žádoucí maximální jejich zobecnění, využití při odstranění zjiště-ných nedostatků a při výchově kádru. Z těchto důvodů je nezbytné, aby v čele kontrolních skupin (kontroly) byli pracovníci s řídicí pravomocí, s právem rozhodovat.

Právě nedůsledné uplatňování třetí fáze kontroly je **příčinou**, proč se nám nedaří dosahovat trvalosti stavu a překonání nedostatků v jednotlivých oblastech.

S touto otázkou úzce souvisí i problém **umění kontrolovat**, ke kterému patří:

- udržovat v permanenci poznávací stránku kontroly, mít neustálý přehled o výsledcích práce svých podřízených,
- získávat informace vhodným způsobem,
- zajišťovat prevenci proti nežádoucím jevům, předcházet chybám.

- nezasahovat soustavně, ale jen ve vhodném okamžiku,
- zaměřovat kontrolu na podstatné stránky vytýčených úkolů,
- zasahovat účinnou a v dané situaci vhodnou formou.

Formy kontroly jsou uvedeny v předpisu Všeob-P-35, hl. 4.

Kontrola umožňuje zjistit skutečné politické a odborné kvality podřízených, jejich přednosti a nedostatky. Zároveň si podřízení, jejichž činnost byla kontrolována, zvykají kriticky hodnotit výsledky práce. Tím je posilován pocit jejich osobní odpovědnosti za svěřený pracovní úsek a vědomí nutnosti zvyšovat úroveň svých znalostí a dovedností.

Nevyhnutelnou funkcí řízení je **evidence**. Je to získávání, zpracování a analýza informací, které jsou zpravidla vyjádřeny kvantitativně a jsou zaměřeny ke splnění stanovených úkolů. Evidence výsledků zabezpečuje podklady pro plánování, operativní řízení a znalost stavu plnění vytýčených úkolů, připravenost podřízených. Může být různého druhu a zaměření, např.:

- **evidence bojové a politické přípravy**, která postihuje výsledky cvičení, střeleb, řízení a dalších ukazatelů polní přípravy na taktickém stupni; slouží jako podklad k zevšobecnování zkušeností, přijímání opatření tam, kde nejsou včas plněny stanovené úkoly apod..

- **materiálová evidence** poskytuje informace o stavu materiálu všeho druhu a jeho pohybu; její správné a odpovědné vedení vytváří podklady pro přijímání rozhodnutí odpovědných funkcionářů v této oblasti, vede ke snižování škod a ztrát.

- **statistická evidence** spočívá v poskytování kvantitativních údajů i pro kvalitativní oblasti velení a řízení, včetně rozboru; rozvinutí a široké uplatnění statistické evidence, zpracování údajů a jejich analýza tvoří základ, který využívá přijímaná racionalizační opatření.

U Západního vojenského okruhu k řešení těchto otázek vytváříme **automatizovaný denní systém s využitím výpočetní techniky (AUDIS)**, který zahrnuje podsystem každodenní činnosti a autonomní podsystem druhů vojsk a služeb. Jednotlivé projekty úloh (dokladovací, informační, plánovací, kontrolní a další) zkvalitňují celý systém evidence výsledků. (Podrobněji o tomto systému – viz článek plukovníka Ing. J. Roubíčka, uveřejněný ve VM č. 3/1989.)

Jsem toho názoru, že osvojí-li si velitelé a náčelníci správný styl a organizaci řídicí práce, budou plnit své úkoly s přiměřeným vynaložením sil a prostředků a výslednost práce jim bude radostí i pobídkou k plnění dalších náročných úkolů.

Dobře připravené kádry jsou zárukou úspěchu. Do vědomí všech řídicích funkcionářů musí proniknout požadavek, že **zvyšování své kvalifikace je nepřetržitý proces**. Ve velení Západního vojenského okruhu chceme prosadit, aby si vedoucí funkcionáři osvojili účinnější metody práce s lidmi. K tomu by měli přispět i náměty uvedené v předešlých článcích.

PROTIÚTOČNÁ OPERACE JAKO ZVLÁŠTNÍ DRUH ÚTOKU

Teorie operačního umění se neustále rozvíjí a hlavní změny v ní má za následek rozvoj vojenské vědy, principy a zásady vytyčované vojenskou doktrínou, vědeckotechnický pokrok a jeho vliv na vybavení ozbrojených sil novou technikou i výzbrojí, úroveň bojové, operační, morálně politické a psychologické připravenosti velitelů, štábů a vojsk, zaměření i úroveň výstavby ozbrojených sil, vojenská strategie našeho pravděpodobného nepřítele, geografické podmínky válčiště a stupeň jeho operační přípravy, zkušenosti z minulých i současných lokálních válek a konfliktů, jakož i zkušenosti z průběhu strategicko-operačních cvičení armád členských států Varšavské smlouvy.

Vliv těchto faktorů na rozvoj operačního umění je různý. V současné době je to např. **rozpracování zásad organizace, přípravy a vedení protiútočných operací operačních svazů na odrazení nepřátelské agrese.**

Nové názory vytyčené a rozpracované ve vojenské doktríně členských států Varšavské smlouvy ovlivnily organizaci a způsoby zahájení i vedení protiútočných operací operačními svazy po odrazení nepřátelské agrese. Přes obranný charakter vojenské doktríny by však bylo **nepochopením její podstaty**, kdyby nebyly protiútočné a následující útočné operace vedené ke zničení nepřítele na území, odkud podnikl agresi, pokládány za **hlavní druh bojové činnosti operačních svazů** připravovaných v průběhu vedení obranných operací v počátečním období války k odrazení nepřátelské agrese.

V podmínkách západního válčiště je nanejvýš pravděpodobné, že v případě války by šlo o **válku dlouhodobou s použitím konvenčních zbraní a nezbytným střídáním úporných obranných i útočných operací a bojů**. Proto naše orientace na odrazení úderů nepřítele a na vedení vstřícně odvetného úderu je správná a znamená především vedení obranné činnosti. Nelze vyloučit pochopitelně i použití jaderných zbraní.

V popředí naší pozornosti, a k tomu se musí velitelé, štáby i vojska připravovat, je nutné přijetí takových opatření, která nám umožní v krátké době převzít iniciativu, zvrátit chod vojenských událostí a přejít k činnosti, jež zabezpečí rozhodné a úplné zničení agresora. V tomto smyslu je také stanoven úkol v Rozkazu ministra národní

obranu ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1988–1989, který zní: „V přípravě velitelů a štábů operačních velitelských stupňů v souladu s obranným charakterem vojenské doktríny členských států Varšavské smlouvy pokračovat ve zdokonalování jejich připravenosti k organizaci a vedení obranné bojové činnosti uskupením vojsk koaličního složení v počátečním období války s následným přechodem do protiútoků v podmínkách použití jaderných i konvenčních zbraní.“

Období přípravy a vedení obranných operací v počátečním období války k odražení nepřátelské agrese nesmí být v žádném případě chápáno pasívně a charakterizováno vyčkáváním. Naopak je zapotřebí se zabezpečením obranných bojů využívat všech možností k prosazení aktivní bojové činnosti na všech stupních, kde to podmínky dovolují. Z tohoto pohledu je také nutné vedení zmíněných obranných operací chápat jako dočasný způsob boje s agresorem, jehož cílem je oslabení nepřítele, vyčerpání jeho záloh a vytvoření podmínek pro přechod do protiútoků.

Příznějme si, že na organizaci, přípravu a uskutečnění protiútoků a jeho vedení formou protiútočných operací i když byly k dispozici bohaté zkušenosti z Velké vlastenecké války se vlivem různých okolností zapomnělo a tyto otázky nebyly ani dále teoreticky rozpracovány, natož procvičovány.

Jak je uvedeno ve Stručném slovníku vojenství, str. 217 – „protiútok je zvláštní druh útoku, do kterého přecházejí bránící se vojska v průběhu nebo až po odražení nepřátelského útoku. Cílem protiútoků je rozdrtit útočná uskupení nepřítele, zmařit jeho útok, ovládnout strategicky významné prostory (čáry) a zmocnit se strategické iniciativy. Protiútok se uskutečňuje zpravidla ve strategickém, někdy i v operačním měřítku ...“

V počátečním období války při odražení nebo po odražení agrese je proto protiútok pro vojska Spojených ozbrojených sil členských států Varšavské smlouvy jedním z hlavních druhů vojenské činnosti a je nutné tuto problematiku důsledně rozpracovat, připravovat velitele a štáby k vedení protiútoků formou protiútočné operace.

Protiútočná operace může být vykonána v různém rozsahu buď celým strategickým uskupením ozbrojených sil na válčišti po provedení strategické obranné operace nebo několika fronty na strategickém směru (směrech) po frontových obranných operacích, případně i jedním frontem na jednom strategickém nebo několika operačních směrech po odražení útoku nepřítele nebo v jeho průběhu.

Protiútočná operace je souhrn operací, sražení a bojů, úderů i manévrů sladěných a vzájemně spjatých co do cíle, úkolů, místa i doby uskutečnění současně nebo postupně podle jednotného zámyslu a plánu k řešení strategických či operačních úkolů na strategických nebo operačních směrech, ve stanoveném časovém období s cílem nedat nepříteli možnost úspěšně dokončit jeho útočnou operaci, zmařit ji, rozdrtit protistojící uskupení a postupně je zničit, obnovit postavení a vytvořit podmínky pro následující rozvíjení všeobecného útoku.

Na rozdíl od klasické útočné operace je protiútočná operace **připravována v průběhu těžkých a úporných obranných sražení**, zpravidla v podmínkách složité dynamické situace, nestabilizované fronty. Velitelé, štáby, a vojska, které vedou obrannou operaci, budou současně řešit úkoly, spojené s ničením útočícího nepřítele, udržením důležitých prostorů a obranných čar a vytvářením úderných uskupení vojsk k vedení protiútočné operace.

Jestliže protizteče a protiúderý jsou nedílnou součástí obranné operace, pak **protiútočná operace je novým, kvalitativně odlišným prvkem od obranné operace a je třeba ji chápat jako zvláštní formu vedení útočné činnosti.**

Nejvýhodnější podmínky pro přechod vojsk do protiútočné operace v počátečním období války jsou vytvořeny tehdy, kdy budeme mít možnost účinně ničit nepřítele palebnými údery, jeho síly budou vyčerpány a hlavní zálohy budou zasaženy do sražení, ale **nepřítel nebude mít** dosud vytvořeno obranné uskupení a vlastní vojska si zachovají či mají možnost vytvořit v krátkém čase uskupení a zaujmout výhodné operační postavení a budou všestranně připravena k vedení útočné činnosti.

Jako určující faktor přípravy a organizace protiútočné operace je zapotřebí chápat **způsoby přechodu do protiútočné a možné varianty zahájení této operace.** Mezi ně mohou patřit:

- protiútočná operace může být zahájena po úspěšném uskutečnění protiúderů a v průběhu jejich rozvíjení,
- podaří-li se zastavit útok nepřítele, který neuspěl zesílit své postavení,
- přechod do protiútočné operace může být zahájen při pokračujícím útoku nepřítele,
- útok nepřítele se nám podařilo zastavit, ale pro přechod do protiútočné operace potřebují vlastní vojska čas k dokončení příprav této operace, který může využít nepřítel k organizaci své obrany.

V jednotlivých variantách přechodu do protiútočné operace bude činnost různá. Celková situace může být v reálných podmínkách na různých směrech složitější a všechny varianty je možné použít současně, čímž se vytvářejí možnosti různých způsobů činnosti jednotlivých operačních svazků, které vyžadují rozhodnost, tvůrčí přístup velitelů a štábů k jejich použití.

Proto tedy **předpokladem úspěchu** při přechodu do protiútočné operace je maximální oslabení nepřítele v průběhu odrážení jeho napadení, rozvinutí hlavních sil a vytvoření silných úderných uskupení, která zabezpečí potřebnou převahu na směrech úderů našich vojsk.

Jestliže velitelé a štáby v průběhu předchozí bojové činnosti dostatečně přesně zjistí složení, sestavu a prostory činnosti hlavních sil nepřítele, pak mohou s velkou pravděpodobností vyhodnotit jeho zámysl a na základě toho upřesnit či správně zvolit směry hlavního a dalších úderů vlastních vojsk na nejslabší místa jeho sestavy. To může mít za následek určité rozpory, protože z jedné strany je důležité

netříštit síly a zabezpečit jejich koncentraci na zvolených směrech a z druhé strany situace nám vždy neumožní vykonat složitý manévra a budeme nuceni vést úder tam, kde budou k dispozici síly. V každém případě je zapotřebí volit takové směry, které nám umožní vyjít hlavními silami do boku a týlu nejdůležitějšího uskupení nepřítele.

Abychom dosáhli plánovaných cílů protiútočné operace, je žádoucí již v průběhu obranných operací k odrazení nepřátelské agrese přijímat opatření k udržení takových prostorů (čar), ze kterých bude výhodné vést aktivní činnost údernými uskupeními v protiútočné operaci.

Rozhodující pro úspěch protiútočné operace je **včasné vytvoření protiútočných úderných uskupení** již v průběhu obranné operace za složitých podmínek při odrážení silných úderů nepřítele, při jeho značné převaze. Proto pro přechod do protiútočné operace (na rozdíl od klasické útočné operace) zpravidla budou zasazovány síly z druhého sledu frontu, nejpravděpodobněji ze strategické zálohy hlavního velitele na válčišti.

Protiútočná úderná uskupení budou vytvářena v hloubce, poměrně daleko od linie fronty, a to z druhých sledů a záloh koaličního frontu, ze záloh hlavního velitele na válčišti nebo z vojsk a prostředků přeskupovaných z druhých sledů.

V každém případě je třeba mít na zřeteli, že vojska předurčená k přechodu do protiútočné operace je nutné rozmístit tak, aby jejich zasazení nevyžadovalo složitá přeskupení, ale aby nebyl prozrazen zámysl plánované činnosti. Dále je zapotřebí zvažovat i to, že do této sestavy mohou být začleňována rovněž vojska, která se zúčastní obranných bojů. Mohou to být svazky, jež jsou na směrech plánovaných úderů a síly, přeskupované z druhořadých směrů.

Přeskupování, soustřeďování i rozvinování vojsk k vytváření protiútočných úderných uskupení je třeba uskutečňovat utajeně a v co nejkratších lhůtách. Musí být bráněno proti vzdušným úderům, úderům výsadků a aeromobilních vojsk i proti vysoce přesným zbraním nepřítele. Prostory a čáry, které zabezpečují přeskupování a rozvinování hlavních protiútočných úderných uskupení je nutné pevně bránit a udržet. Proto jsou vojska předurčená k přechodu do protiútočné přeskupována, soustřeďována a rozvinována skrytě a co nejrychleji. Z toho důvodu také jejich činnost musí být spolehlivě zabezpečena silami a prostředky proti-vzdušné obrany, průzkumem i úderem na palebné a úderné prostředky nepřítele.

Zvláštnosti protiútočné operace budou spočívat i v **menším rozmachu** oproti normám známým pro klasickou útočnou operaci. **Hloubka** frontové protiútočné operace bude dosahovat maximálně 250 až 300 km. Je to zdůvodněno tím, že v období vedení protiútočné operace bude mít nepřítel soustředěny hlavní síly na směrech úderů a ostatní síly na poměrně široké frontě, proto hloubka operačního uskupení skupiny armád nepřítele může dosahovat 200 až 250 km.

Rovněž **šířka** útočného pásma může být menší, zvláště v případě, kdy do pásma, ve kterém např. front vedl obranu, budou zasazovány silné zálohy nebo druhý sled – pak šířka tohoto pásma v protiútočné operaci se může pohybovat v rozmezí 200 až 250 km s tím, že v hloubce může dojít k jejímu zvětšení po přechodu do všeobecného útoku.

Tempo v protiútočné operaci se bude pravděpodobně pohybovat v rozmezí 15 až 20 km při plnění bližšího a 20 až 25 km za den při plnění dalšího úkolu. Vyplývá to z nutnosti ničení silných uskupení nepřítele (útočných uskupení). Tedy celková **doba trvání** operace 12 až 15 dnů.

Další zvláštnosti protiútočné operace je její **organizace a příprava**, které jsou těsně spojeny s předchozím vedením obranné operace k odrazení agrese nepřítele. Prakticky půjde o vzájemné prolínání obranné a protiútočné operace, protože protiútočná operace se připravuje ale také začíná v podmínkách nedokončené obranné operace. Ovšem i obranná sražení mohou na různých směrech nebo v určitých prostorech pokračovat i po přechodu do protiútočné operace.

Je zapotřebí vycházet z toho, že doba přípravy operace bude zpravidla **krátká**. I když řádově představuje kolem 5 dnů, je nutné splnit celý komplex opatření a ještě některá další typická jen pro protiútočnou operaci a vše v souhrnu ve velice složité situaci urputných obranných bojů a sražení. Je nevyhnutelné počítat s tím, že bude složité i práce velitele a štábu z hlediska přijímání rozhodnutí, které prakticky do zahájení přechodu do protiútočné operace je nezbytné neustále upřesňovat, rozvíjet a doplňovat. Přitom velitel a štáb je povinen řídit obrannou operaci a vojska, která vedou obranu se musí současně připravovat na splnění útočných úkolů.

Při přechodu do protiútočné operace bude nutné hlavní úsilí soustředit na vedení hlubokých roztínavých úderů, vedoucích k rychlému obklíčení hlavních uskupení nepřítele, k jeho rozdělení a zničení po částech. K tomu je třeba vytvořit na předpokládaných směrech protiútoků rozhodující převahu sil a prostředků nad nepřítelem. Hlavní úlohu zde bude plnit palebné ničení nepřítele, které je žádoucí organizovat na základě konkrétního vývoje situace.

Období přechodu do protiútočné operace je zpravidla charakterizováno ztrátou iniciativy nepřítele. Proto je zapotřebí počítat, že v této fázi je velice pravděpodobný přechod nepřítele k použití jaderných zbraní. To vyžaduje zvýšenou pozornost věnovat při přípravě protiútočné operace všem opatřením proti zbraním hromadného ničení a současně ničit nepřátelské prostředky jaderného napadení ihned po jejich zjištění.

Protiútočná operace, její organizace i období přechodu k jejímu vedení bude probíhat v dynamice bojové činnosti, za složitě a rychle se měnící situace nepřítele

i vlastních vojsk a vyžaduje od velitelů, štábů i vojsk vysoký stupeň znalostí, organizačních schopností a všestranné připravenosti k plnění úkolů pod tlakem času.

Složitost organizace, přípravy i vedení protiútočné operace žádá věnovat této problematice spolu s obrannou tematikou mimořádnou pozornost, aby byl beze zbytku splněn úkol z Rozkazu ministra národní obrany pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1988–1989: „**Učit velitele a štáby od samého počátku obranné operace vést boj o získání iniciativy na zemi i ve vzduchu, nedopustit hluboké obsazení vlastního území a v krátké době vytvořit podmínky pro přechod do protiútoku, což považovat za hlavní formu vedení protiútočné operace na začátku války ...**“

NOVÉ NÁZORY NA POUŽITÍ VZDUŠNÝCH VÝSADKŮ V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Ve Vojenské myslí autoři zevšeobecňují nové teoretické vývody a rozpracovávají celkovou problematiku přípravy a vedení obranné operace v počátečním období války. Velmi pozitivním poznatkem je, že publikované materiály obsahují nepřehlednou řadu podnětů nejen k diskusi, ale i k rozpracování názorů, popřípadě problémů v použití dalších druhů vojsk.

V souvislosti s tím navázali na tyto články a vyjádřím se k **použití vzdušných výsadků v počátečním období války** z několika pohledů.

- Rozdílnost rozsahu a obsahu bojových úkolů vzdušných výsadků.
- Varianty dalších bojových úkolů vzdušných výsadků v počátečním období války.
- Hlavní zásady a některé nové pohledy zejména na použití úderného výsadku, který se stává progresivním prvkem bojové sestavy vševojskové armády a fronty.

Rozdílnost rozsahu a obsahu bojových úkolů

Z vojenské teorie a praxe je známo, že obecný pojem **vzdušný výsadek** zahrnuje jednotlivé druhy výsadku, což je ovlivněno charakterem plánovaného bojového úkolu, silou vysazených vojsk, způsobem vysazení, vzdáleností prostoru vysazení od linie fronty, popř. celkovou délkou vysazení a dobou vedení samostatného boje v týlu nepřítele.

Dále rozeznáváme výsadky organizované z jednotek, útvarů a svazků **výsadkového vojska** (padákové, přistávací, kombinované, speciální a nyní i úderné) a z **motostřeleckého vojska** (pouze přistávací), které se navíc liší nejen stupněm vycvičenosti, ale i organizační strukturou, výzbrojí a celkovými bojovými možnostmi pro boj v týlu nepřítele.

Bojový řád pozemního vojska ČSLA (Všeob-Ř-1) uvádí, že u vzdušných výsadků existuje rozdílnost nejen v rozsahu a obsahovém zaměření bojových úkolů, ale také v předurčení (zda budou plnit úkoly ve vlastním týlu anebo v týlu nepřítele).

Z ustanovení Všeob-Ř-1, čl. 28 jasně vyplývá, že **výsadkové svazky výsadkového vojska** (padákový, přistávací, kombinovaný, speciální výsadek) jsou používány jako **operační** nebo **operační strategické výsadky** k vedení obchvatu nepřítele ze vzduchu a k plnění bojových **operačně strategických úkolů** k vedení obchvatu nepřítele ze vzduchu a k plnění bojových obranných úkolů ve vlastním týlu.

Podstatně jiná situace je v předurčení **úderných výsadkových svazků a útvarů**. Poprvé ve vojenské historii a praxi dochází k tomu, že pro **úderný** (padákový, přistávací, kombinovaný, speciální) **výsadek** jsou kromě úkolů, které jsou typické pro boj v **taktické a operačně taktické** hloubce nepřátelské obrany také stanoveny úkoly, které mohou plnit v **obránném boji a operaci**.

V souladu s ustanovením Všeob-Ř-1, čl. 28 mezi tyto úkoly především patří: **ničení nepřátelských vzdušných výsadků a uskupení, které pronikly do naší sestavy, ochrana (obrana) samostatných směrů a prostorů, mezer a odkrytých boků vlastních vojsk, přehrazení mezer v bojové sestavě, které vznikly po nepřátelských jaderných a palebných úderech**.

Z těchto úkolů lze vyvodit, že v podstatě mají charakter pouze **základních bojových úkolů**, jež mohou být nejen trvale platné, ale od kterých se zákonitě odvinou další jejich varianty. Ovšem žádné ustanovení řádu nepředpokládá, že v obranném boji a operaci by mohla být část motostřeleckých jednotek, jednotek druhů vojsk a služeb předurčených pro taktický vzdušný výsadek použita k plnění aktivních obranných úkolů ve vlastním týlu, popř. v týlu útočícího nepřítele. Přitom některé nové názory na efektivnější způsoby využití vzdušných výsadek dokazují pravý opak.

Variety dalších bojových úkolů vzdušných výsadek v počátečním období války

Jedním z prvořadých předpokladů je, že zejména úderný výsadek a v určitém rozsahu i taktický vzdušný výsadek se mohou bezprostředně podílet na plnění rozličných bojových úkolů v sestavě vlastních vojsk. Dále, že úkoly ve větší hloubce týlu útočících vojsk nepřítele případnou výsadekovým jednotkám, útvarům či brigádám a v menší jeho hloubce zejména úderným výsadekům. Přesto nelze vyloučit různou kombinaci použití výsadekových vojsk i do menší hloubky nebo úderných výsadeků na vzdálenější prostory.

V sestavě vlastních vojsk se může úderný výsadek (mimo základních bojových úkolů) nejčastěji podílet na plnění těchto úkolů:

- organizovat a zabezpečovat zřizování PT a PP minových polí s využitím dopravních výsadekových vrtulníků k rychlému dosažení čáry minování anebo prostorů, kde je plánovaný manévr řízených minových polí.

- udržet důležité prostory, čáry k zabezpečení včasného rozvinutí vyčleněných sil do obrany.
- zřizovat protivýsadekové zátarasy (mobilní i stacionární) v úzké součinnosti s ženijními jednotkami.

- připravovat různé objekty ke zničení a provádět destrukce v obranném pásmu divize (armády) k rozrušení úseků cest, soutěsek, mostů, komunikačních uzlů, hydrotechnických zařízení, železničních stanic, tunelů, letišť apod..

- zabezpečovat rozmístění protitankové zálohy a pohyblivého odřadu zatarasovacího na určených směrech, prostorech.

- organizovat klamné přesuny a další opatření ke klamání nepřítele.

- vytvářet dýmové clony na klamných směrech, prostorech.

- chránit a bránit důležité objekty a zařízení včetně mostů a přechodů přes vodní toky na osách přísunu vojsk k vedení protiúderu.

- organizovat pořádkovou službu.

- ovládnout rozhodující terénní čáry k zabezpečení boků při přesunu protiúderného uskupení na čáru zasazení, při jeho rozvinutí a zasazení.

- zabezpečit rozvíjení protiúderu postupným ovládnutím a zajištěním čar a důležitých prostorů v součinnosti s protitankovou zálohou, pohyblivým odřadem zatarasovacím a ženijními jednotkami.

- organizovat menší **aktivní léčky** (v hodnotě až družstva) k ničení nepřítele s využitím všech palebných prostředků k vedení boční, křížové, patrové a nástražní palby.

- podílet se na vytváření **protitankové léčky** k ničení tanků a dalších obrněných cílů nepřítele v úzké součinnosti s dělostřeleckými, ohňometnými a motostřeleckými jednotkami.

- organizovat samostatné **kombinované léčky** (do hodnoty zesílené čety) s využitím bojových a dopravních výsadekových vrtulníků, prostředků PVO, protitankových zbraní, dělostřelectva, ohňometných jednotek, ženijní munice a dýmu.

- plánovat použití kočujících léček v různém složení ke klamání nepřítele o skutečném palebném systému a rozmístění sil a prostředků s využitím tanků, bojových vozidel pěchoty, minometných jednotek, dělostřelectva, prostředků PVO a popřípadě i bojových a dopravních výsadekových vrtulníků.

- zřizovat různé druhy výbušných (zápalných, chemických) zátarasů včetně jaderných fugasů.

- vytvářet hotovostní palebné prostředky a mobilní protivýsadekovou zálohu rozmístěnou na pravděpodobných náletových směrech nepřítele a předpokládaných prostorech vysazení vzdušného výsadeku nepřítele.

Mezi zcela nové úkoly právem patří organizace ochrany a obrany velitelských stanovišť (divize, armády, popř. i pluků) a další část výsadku může být rozmístěna v blízkosti záložních prostorů pro rozvinutí míst velení.

Úderný výsadek v různé hloubce týlu útočících vojsk nepřítele se může podílet na plnění těchto bojových úkolů:

- ničit velitelská stanoviště, spojovací uzly, prostředky jaderného napadení s důrazem na hlavní prvky velení a jednotlivé baterie řízených střel nebo dělostřeleckých raket různého typu a pozemní prvky vysoce přesných zbraňových systémů.

- zpomalovat a zabránit přísunu záloh nepřítele.
- narušovat činnost jeho týlu s důrazem na zásobování a přísun důležitého materiálu.
- ničit sklady a místa zásobování speciální municí, důležité objekty a zařízení.
- zatarasovat komunikace a směry postupu záloh s využitím trhavin, fugasů a zápalných látek.

- zakládat lesní požáry s důrazem na prostory rozmístění a soustředění bojové techniky a jednotek nepřítele, jakož i prostory skladů.

- ovládnout důležité hraniční přechody (po proniknutí nepřítele na naše území), dominující výšiny v blízkosti komunikací, cest a jiných výhodných míst k obsazení přechodu vyčleněnými silami vlastních vojsk v součinnosti s jednotkami MV-PS.

- přehrazovat přístupy k horským průsmykům, přechodům a východům z nich do údolí a ke komunikačním uzlům.

- přehrazovat jednotlivé úseky průsmyků, směrů a v součinnosti s ženijními jednotkami je připravovat ke zničení nebo zatarasení jak konvenčními, tak i jadernými fugasí.

- plnit dílčí bojové úkoly **diverzního charakteru** s důrazem na ničení míst velení, radiotechnických prostředků, prostředků navádění, jaderných a ostatních zbraní hromadného ničení nepřítele, palebná postavení raketových, víceúčelových dělostřeleckých, minometných jednotek, protiletadlových kompletů, bitevních vrtulníků a rozhodujících stacionárních i malorozměrných cílů, vodojemy, místa zásobování vodou, přečerpávací stanice apod.

K plnění těchto bojových úkolů je možné vedle úderných výsadků také využívat jednotky a útvary organizované z **výsadkového vojska, které výsadkovou přepadovou činností** ničí určené důležité cíle a prostředky nepřítele rozmístěné v taktické, operačně taktické nebo i operační hloubce.

Výsadkovou přepadovou činnost je vhodné nejčastěji organizovat **přepadovými skupinami nebo oddáky** k plnění jednotlivých samostatných, postupných úkolů nebo v úzké součinnosti s dalšími druhy výsadku na předem plánovaném směru, či na těch směrech, kde je jejich použití z hlediska vzniklé situace nejúčelnější a nejefektivnější.

Varianta dalších bojových úkolů úderného výsadku je uveřejněna ve VM č. 3/1988. Považují za nutné zdůraznit, že rozsah bojových úkolů úderného výsadku nebude neměnný a ani konečný, což potvrdí další rozvoj teoretického myšlení a praxe.

Hlavní zásady použití úderného výsadku

Úderný výsadek, který tvoří nový druh vzdušných výsadků, může být organizačně začleněn u vševojskové armády v hodnotě samostatného praporu (pluku) a pluku až brigády na stupni frontu. Perspektivně se předpokládá, že úderný výsadkový prapor je možné vytvořit i na stupni vševojskové divize. Na základě celkové situace příslušný velitel rozhoduje o efektivním použití části výsadku jednak ve vlastním týlu nebo k výsadkové přepadové činnosti.

Úderný výsadek může zaujímat obranu i v prvním, ale nejčastěji ve druhém sledu, na **příčných obranných postaveních** nebo být vyčleněn do protivýsadkové zálohy, popř. do zálohy velitele k výsadkové přepadové činnosti, jakož i k plnění nepředvídaných úkolů.

V obraně je údernému výsadkovému praporu určen **obránný rajón, údernému výsadkovému pluku obranný úsek a úderné výsadkové brigádě obranné pásmo**. Podle místa v bojové sestavě vojsk, důležitosti předpokládaného směru, charakteru terénu a dalších okolností může **obránný rajón** být široký 3–5 km a hluboký do 3 km, šířka **obránného úseku (pásma)**

10 až 15 km (15 × 20 km) a hloubka do 10 km (15 × 20 km). Přestože úderný výsadek může být použit k obraně samostatných směrů a prostorů, mezer i odkrytých boků vlastních vojsk anebo k přehrazení mezer po nepřátelských úderech, nejčastěji bude plnit mnohem **aktivnější** bojové úkoly, a to vyčleněním částí sil do různých léček, mobilní protivýsadkové zálohy a zejména k výsadkové přepadové činnosti a k plnění diverzních úkolů v týlu nepřítele. Přitom je předpoklad, že **přepadová výsadková činnost** bude v rozsáhlém měřítku používána zejména v taktické hloubce do **40 km** a na důležité cíle, objekty rozmístěné v operačně taktické hloubce v rozmezí **40 až 60 i více km**, zatímco diverzní činnost v hloubce od několika až po **100 i více km**.

Zkušenosti potvrzují, že **použití úderného výsadkového praporu k přehrazení mezery** může mnohem méně ovlivnit celkový vývoj na frontě než za předpokladu, že z jedné rotý praporu je vyčleněno kolem **30 až 35 aktivních prvků** (10 aktivních léček, 20 kočujících léček, 5 kombinovaných léček), které ničí nepřítele na velkém prostoru a neustále zneshodňují činnost jeho týlu. Organizace a provádění léček je uskutečňováno ve vyhrazených prostorech a na jednotlivých směrech, a to před státní hranicí (v zabezpečovacím pásmu a při boji o hlavní pásmo obrany) nebo za státní hranicí do vzdálenosti 10 až 20 km (po zahájení agrese nepřítele).

Aktivní léčky jsou vytvářeny z příslušníků úderného výsadku nebo motostřeleckých jednotek vyzbrojených ručními zbraněmi, protitankovými zbraněmi (RPG, přenosnými PTRS, granátomety), granáty, zápalnými prostředky a ženijní municí. Člení se do 1 až 3 podskupin k vytvoření potřebné šířky a hloubky na směr postupu záloh nepřítele. V některých případech, mohou být aktivní léčky organizovány paralelně v součinnosti několika léček v různých prostorech, k vedení přepadu najednou nebo postupně v určitých časových intervalech, či s určením léček vedle sebe na souběžně probíhající komunikaci, směru. Jejich cílem je zřízovat kombinované výbušné zátarasy, záseky s využitím zápalných látek a dýmových prostředků k rozhodnému ničení přisunujících záloh nepřítele, zpomalovat jejich přesun, zneshodňovat rozvíjení a činnost na čarách zasazení.

Kombinované léčky (samostatné) je účelné vytvářet v hodnotě zesílené čety a jsou **předurčeny k plnění speciálních úkolů** s využíváním zápalných látek, dýmu, aerosolu, různých zátarasů, fugasů, nástrah a řízených jaderných fugasů včetně zřizování výbušných zátarasů ze vzduchu. Převahu těchto příslušníků je možné zajistit po zemi nebo s využitím bojových a dopravních výsadkových vrtulníků (za letu v přízemní výšce několika metrů nad terénem, mezi terénními tvary k vytvoření úhlů zakrytí proti palebným postavením PLRS nepřítele, za ztížených povětrnostních podmínek, které snižují dálku zjištění vrtulníků radiolokátory).

Kočující léčky jsou vyčlenovány k **napadání jednotek nepřítele** a zejména obsluhují víceúčelového dělostřelectva, minometů, raketometů, protiletadlových prostředků a dalších, prakticky proti podstatně menším cílům a prostředkům nepřítele. Mohou být vysílány do prostoru státní hranice, při boji o zabezpečovací pásmo, hlavní pásmo obrany anebo při boji v hloubce k vytváření podmínek neustálého nebezpečí a možnosti uskutečnění přepadu útočící jednotky, druhého sledu a týlu nepřítele.

Přepadové skupiny (odřady) jsou určeny k **výsadkové přepadové činnosti**, jakož i k vedení aktivního boje v týlu nepřítele, a to na vzdálenějších přístupech k obraně, přístupech ke státní hranici a podle situace i na prostory v zabezpečovacím pásmu. Hodnota přepadové skupiny (odřadu) je stanovena na základě charakteru bojového úkolu, hloubky vysazení, plánované doby boje v týlu nepřítele a způsobu přepravy do prostoru vysazení.

Podle nových názorů se předpokládá, že **hodnota přepadové skupiny může dosáhnout zesílené čety až rotý a hodnota odřadu rotý až praporu**. Současně se uvažuje, že při plnění speciálních úkolů nebo v horském a zalesněném terénu, jakož i při vysazení k boji na velkém prostoru může být hodnota přepadové skupiny pouze **jedno zesílené družstvo** a k přepravě do týlu nepřítele je vhodné využít jednoho bojového nebo dopravně výsadkového vrtulníku.

Tímto článkem jsem sledoval cíl zevšeobecňit některé podněty a ukázat možnosti úderného a vzdušného výsadku v obranném boji a operaci. Záměrně jsem neřešil výsadkovou přepadovou činnost, neboť si právem zaslouhuje samostatné rozpracování.

PRÍPRAVA ORGANIZÁCIE SÚČINNOSTI

Vo všetkých súčasných operáciách je presná a nepretržitá súčinnosť vojsk jedna z rozhodujúcich podmienok úspechu boja a operácie.

Veľký význam súčinnosti vyplýva z toho, že ciele boja a operácie, teda zničenia určitého uskupenia nepriateľa, ovládnutie alebo udržanie stanovených priestorov možno dosiahnuť len spoločným zladeným úsilím jednotiek, útvarov, zväzkov druhov vojsk, špeciálnych vojsk a služieb, ktoré majú rôznu organizáciu, výzbroj a používajú aj odlišné spôsoby činnosti. Bez ich súčinnosti je organizované vedenie boja a operácie nemožné. Súčinnosť vojsk teda nado- bída objektívnu nevyhnutnosť, vyplývajúcu zo zákonitosti a požiadaviek súčasného boja a operácie.

Objektívna nevyhnutnosť súčinnosti je daná aj delbou úloh medzi jednotlivými prvkami operačnej a bojovej zostavy. Čím je táto delba úloh väčšia, tým väčší význam má aj organizácia súčinnosti pre splnenie konečných cieľov operácie, boja. Táto objektívna nevyhnutnosť a zákonitosť sa ale neprejavuje priamo. Presadzuje sa cez subjektívnu činnosť veliteľov a štábov. Úloha veliteľa spočíva v ovládnutí a využívaní zákonitostí, princípov organizácie súčinnosti, jej nepretržitom vykonávaní v priebehu operácie a boja.

Organizácia a nepretržité vykonávanie súčinnosti vojsk nemôže byť jednorazovým aktom v činnosti veliteľa a štábu pri príprave operácie, boja a pri ich riadení. Musí sa prelínať celou ich činnosťou.

Riadiaca a určujúca úloha v organizácii a vykonávaní nepretržitej súčinnosti vojsk patrí vševojskovému veliteľovi a štábu.

Hlavné zásady organizácie súčinnosti

Súčinnosť organizujeme vopred a postupne ju upresňujeme. Je to zladenie činnosti podľa úloh, smerov, čiar, priestorov, času vševojskových zväzkov, útvarov ako i druhov vojsk, špeciálnych vojsk v záujme splnenia cieľov operácie. Organizácia súčinnosti v operácii je práca veliteľa armády, veliteľov druhov vojsk, náčelníkov špeciálnych vojsk a služieb i štábu na zladenie činnosti vojsk pri príprave, jej nepretržitom udržiavaní počas operácie, ako i trvalá kontrola činnosti vojsk.

Podľa rozsahu a obsahu riešených otázok **rozlišujeme súčinnosť**:

- taktickú,
- operačnú,
- strategickú.

Pri príprave a organizácii súčinnosti treba mať na zreteli **zásady**:

- Súčinnosť je dôležitý princíp operačného umenia. Splniť ciele operácie je možné len spoločnou zladenou činnosťou vojsk a prostriedkov.
- Súčinnosť musí presne zodpovedať zámyslu operácie.
- Súčinnosť je organizovaná v prospech hlavného uskupenia vojsk armády, brániacich sa na smere hlavného úderu nepriateľa (útočiacich na smere hlavného úderu).
- Súčinnosť sa v operácii armády organizuje:
 - so zväzkami prvého sledu, ktoré plnia rozhodujúce úlohy (alebo ktoré plnia ďalšie úlohy),

- so zväzkami druhého sledu pre spoločnú činnosť s vojskami prvého sledu.
- so zväzkami, útvarmi raketového vojska, delostrelectva,
- s frontovým letectvom (pôsobiacim v prospech armády vydeleným letovým úsilím), s armádnym letectvom, so zväzkami a útvarmi vojska PVO, s taktickými vzdušnými výsadbami, so zväzkami a útvarmi špeciálnych vojsk a zálohami špeciálneho určenia.

● Súčinnosť organizuje osobne veliteľ armády.

● Súčinnosť treba organizovať pri vedení operácie s použitím aj bez použitia jadrových zbraní.

● Dôležitou podmienkou pevnej a presnej súčinnosti je znalosť svojich úloh ako i úloh susedov, a spôsobov činnosti vojsk pre ich splnenie.

● Súčinnosť sa organizuje na základe predvídania možného priebehu operácie (každý veliteľ musí mať presnú predstavu o priebehu operácie).

● Pri organizácii súčinnosti treba umne spájať operačnú aj taktickú súčinnosť.

● Najdôležitejšie je zlaadiť paľbu, úder a manéver (treba zladovať pri plnení každej úlohy).

● Súčinnosť musí byť vždy konkrétna. Organizuje sa podľa úloh, smerov útoku (nepriateľa, vlastných vojsk), spôsobov činnosti vojsk a času. Často je organizovaná na základe určených signálov. Najpodrobnejšie sa organizuje pri:

- vykonaní prvého jadrového úderu frontu alebo hromadného palebného úderu a úderu na objekty prvého poradia nepriateľa.

- boji o hlavné pásmo obrany (plnení bližšej úlohy).

- vedení bojovej činnosti na prvý deň.

● Organizácia súčinnosti musí mať tvorivý charakter a zodpovedať konkrétnej situácii.

● Súčinnosť nie je príkaz, je to zladenie činnosti. Používa sa pri nej **zvláštna forma** – **zladuje sa predvídavosť, vlastné umenie s predvídavosťou a umením podriadených.**

Miesto a úloha veliteľa a vševojskového štábu pri organizovaní nepretržitej súčinnosti

Veliteľ armády je hlavným organizátorom súčinnosti. Jeho východiskovými údajmi pri organizácii súčinnosti sú:

- operačná smernica veliteľa frontu,

- pokyny nadriadeného pre organizáciu súčinnosti,

- výpis z organizácie súčinnosti veliteľa frontu (alebo účasť na jej organizácii u veliteľa frontu).

- rozhodnutie veliteľa armády.

Pri príprave rozhodnutia stanovený cieľ armádnej operácie veliteľom frontu rozdeľuje na čiastkové ciele, ktoré na seba nadväzujú priestorovo a časovo a na ich plnenie určuje potrebné sily a prostriedky. Vydáva pokyny pre organizáciu súčinnosti a v rozhodujúcich otázkach aj osobne pripravuje. Ide hlavne o najdôležitejšie otázky (úlohy). V jej priebehu zabezpečuje nepretržitosť a fungovanie súčinnosti v závislosti od vývoja situácie.

Činnosť veliteľa – ako organizátora súčinnosti – **spočíva v:**

- určení úloh prvkom operačnej zostavy, ich priestorovú a časovú postupnosť a spôsoby ich plnenia.

- stanovení základných otázok súčinnosti.

- určení základného variantu činnosti nepriateľa a vlastných vojsk, ku ktorým je organizovaná súčinnosť.

- vydaní bojových nariadení v priebehu operácie, v ktorých upresňuje činnosť vojsk na splnenie cieľov operácie.

V pokynoch pre organizáciu súčinnosti veliteľ armády spravídla stanoví:

- k akým úlohám bude organizovaná súčinnosť.

- v akých základných obdobiach bude organizácia súčinnosti prebiehať a aké budú v nich varianty činnosti vojsk.

- kedy a kde bude organizácia súčinnosti vykonávaná.

- kto sa organizácie súčinnosti zúčastní.

- aké dokumenty a informačné správy pripraviť a spracovať.

– aké pokyny vydať podriadeným veliteľom zväzkov a útvarov pre ich prípravu na organizáciu súčinnosti.

Tieto pokyny vydáva veliteľ spravidla v čase, keď prijal rozhodnutie, v základných črtách je spracovaný plán operácie a v podstate sú vyjasnené všetky otázky, ktoré majú vplyv na priebeh operácie.

Vševojskový štáb pripravuje potrebné prepočty a úvahy k jednotlivým obdobiam súčinnosti a variantom činnosti vojsk stanovených veliteľom.

Pripravuje a spracúva (na základe pokynov veliteľa a náčelníka štábu) Plán organizácie súčinnosti armády v obrannej (útočnej) operácii.

Zabezpečuje vykonanie organizácie súčinnosti a vyhotovuje záznam o jej priebehu.

Zabezpečuje nepretržitosť súčinnosti v priebehu operácie.

Náčelník štábu armády (na základe nariadenia veliteľa armády) vydáva podrobné pokyny pre organizáciu súčinnosti, ktoré môžu obsahovať:

– základné obdobia súčinnosti.

– hlavné otázky riešené v jednotlivých obdobiach, úlohy oddelení na ich rozpracovanie.

– organizačné opatrenia (kedy a kde bude organizácia súčinnosti vykonaná, účasť, ústroj a vybavenie náčelníkov, presun – osi, rozdelenie do vozidiel, vrtuľníkov, pohotovosť, zabezpečenie – ochrana a obrana, strážne zaistenie a pod., spojenie – spôsob, pohotovosť, materiálne zabezpečenie – príprava a vybavenie priestorov súčinnosti a spôsob ich vybudovania, opatrenia maskovania, v prípade keď je na mapách – kto zaistí, zabezpečenie plastického stola, leteckých snímkov a pod.).

– zabezpečenie spracovania dokumentov pre organizáciu súčinnosti (čas odovzdania podkladov oddeleniami štábu, určenie lehoty, kedy skončí spracovanie dokumentov, čas, kedy bude veliteľ riešiť prípravu organizácie súčinnosti s vlastným štábom).

Pri organizácii súčinnosti je **veliteľ a vševojskový štáb povinný**:

– zladovať jadrové a iné údery, údery na nepriateľské objekty prvého poradía vlastných vojsk s údermi nadriadeného veliteľa a susedov s paľbou a údermi konvenčných prostriedkov ničenia.

– zladovať činnosť zväzkov, útvarov druhov vojsk a vyčleneného úsilia letectva podľa cieľa, miesta a času, ako i spôsoby ich spoločnej činnosti pri plnení im stanovených úloh.

– upresniť činnosť špeciálnych vojsk a opatrenia na všestranné zabezpečenie bojovej činnosti vojsk, s dôrazom na boj s nepriateľskými zbraňami hromadného ničenia a vysoko presnými zbraňami.

– upresniť všetky súčinnostné úlohy susedov.

– organizovať vzájomné upovedomovanie vojsk a štábov o vzdušnom nepriateľovi, o radiacnom, chemickom a biologickom zamorení.

– určiť spôsob medzi spolupôsobiacimi vojskami.

– stanoviť jednotný systém signálov pre súčinnosť, pozorovanie, udávanie cieľov, vzájomné rozpoznávanie, varovanie a číslovanie cieľov podľa pokynov nadriadeného.

Velitelia druhov vojsk, náčelníci špeciálnych vojsk a služieb pripravujú potrebné prepočty a úvahy k jednotlivým variantom a ich obdobiam a rozpracúvajú im určené úlohy. Osobne sa účasť na spracovaní určených dokumentov pre prípravu súčinnosti podľa pokynov náčelníka štábu armády. Zúčastňujú sa organizácie súčinnosti u veliteľa armády (podľa pokynov veliteľa a náčelníka štábu armády). Organizujú súčinnosť s podriadenými a pridelenými veliteľmi, štábmi a vojskami na splnenie im stanovených úloh a zabezpečujú nepretržitosť súčinnosti u podriadených a pridelených veliteľov, štábov a vojsk ako i plnenie rozhodujúcich úloh a cieľov operácie.

Formy a metódy organizácie súčinnosti môžu byť rôzne. To potvrdzujú skúsenosti z Veľkej vlasteneckej vojny a z operačných cvičení.

Formy organizácie súčinnosti (podľa predpisu Oper-2-1) sú:

– v teréne.

– na mapách.

– na maketách terénu, plastickom stole, leteckých snímkach.

Ak je na prípravu operácie dostatok času, činnosť vojsk sa zladuje do celej hĺby operácie

armády, podrobne do hĺbky taktického pásma a orientačne do hĺbky operačného pásma obrany armády.

V teréne je najvýhodnejšia a najrozšírenejšia forma organizácie súčinnosti k rozhodujúcim úlohám vlastných vojsk. Zabezpečuje presné priestorové vymedzenie úloh a ich konkrétne určenie v teréne, ich zabezpečenie jednotlivými druhmi vojsk a špeciálnych vojsk, súčasne umožňuje vyhodnotenie terénu, konkrétnejšie znalosti nepriateľa a voľbu najvhodnejšieho variantu bojovej činnosti. Na stupni armády je tu však aj určitá nevýhoda, vzhľadom na obmedzený priestor z hľadiska rozmachu operácie armády.

Na mapách je organizovaná pre zabezpečenie plnenia priestorovo rozsiahlych úloh. Na stupni armády to bude väčšina úloh, okrem tých, ktoré sú spojené s bezprostredným riešením bojovej činnosti vojsk.

Na maketách terénu, plastických stoloch, leteckých snímkach sa používa v kombinácii s formou na mapách pre vyriešenie rozhodujúcich otázok najdôležitejších období boja a operácie.

Na mapách a plastických stoloch možno súčinnosť organizovať pri vojnovnej hre, veliteľsko-štábnom cvičení, štábnom náviku alebo špeciálnom zamestnaní – pri stanovení úloh vojskám.

Pre zladenie úsilia vojsk pri plnení rozhodujúcich operačných úloh a pre podrobné zladenie najdôležitejších momentov možno súčinnosť organizovať v **teréne**, ak je dostatok času na zladenie a upresnenie jednotlivých otázok bojovej činnosti. Túto činnosť možno vykonávať na jednom alebo niekoľkých smeroch súčasne z jedného miesta alebo z niekoľkých miest (bodov).

Súčinnosť možno organizovať týmito metódami:

- **Spoločným riešením úloh súčinnosti** s veliteľmi druhov vojsk, náčelníkmi špeciálnych vojsk a služieb, kde

- veliteľ armády objasní cieľ a plán práce pri organizácii súčinnosti, uvedie možný vývoj situácie (jej najpravdepodobnejší variant),

- náčelník spravodajského oddelenia vysvetlí možnú činnosť nepriateľa k tejto situácii a jeho predpokladaný zámysel,

- veliteľ armády (náčelník štábu) vyhlási rozhodnutie k vytvorenej situácii (možným variantom situácií),

- veliteľia druhov vojsk, náčelníci špeciálnych vojsk a služieb prednesú svoje rozhodnutia použitia druhu vojska, špeciálneho vojska, služby pre zabezpečenie rozhodnutia veliteľa armády,

- veliteľ armády urobí záver k riešeniu jednotlivých období (variantov riešenia) bojovej činnosti, upresní, ktoré otázky ešte treba dopracovať, preverí ako podriadení pochopili svoje úlohy.

Tento spôsob je výhodné použiť, ak je dostatok času na prípravu súčinnosti a náčelníci majú potrebné skúsenosti.

- **Veliteľ armády vyrieši všetky úlohy** a ich zabezpečenie direktívnym spôsobom.

Tento spôsob je výhodné použiť, keď je nedostatok času a veliteľ armády má dostatok podkladov a skúsenosti na použitie druhov vojsk, špeciálnych vojsk a služieb.

- **Kombináciou prvého a druhého spôsobu** vyrieši veliteľ armády niektoré otázky a k iným využíva návrhy veliteľov druhov vojsk, náčelníkov špeciálnych vojsk, služieb a podriadených veliteľov zväzkov a útvarov.

Spravidla sa používa, keď nie sú presne pochopené úlohy.

- V prípade, že **situácie je tak zložitá a nedovoľuje účasť podriadených veliteľov** zväzkov na organizácii súčinnosti, môže im veliteľ armády iba stanoviť nevyhnutné úlohy súčinnosti (osobne, rádiom, telefonicky), súčasne s vydaním im bojových úloh. Môže to byť aj písomným nariadením.

- Súčinnosť môže byť tiež organizovaná **stretnutím spolupôsobiacich veliteľov a zladením svojich rozhodnutí** pre spoločnú bojovú činnosť.

Na poskytnutie pomoci a na organizáciu súčinnosti môžu byť k podriadeným veliteľom a štábnom **vyslaní poverení funkcionári** na plnení týchto úloh.

Praktické vykonanie súčinnosti môže byť riešené súčasne z niekoľkých miest. V tomto prípade na smere hlavného úderu nepriateľa ju organizuje veliteľ armády, na druhom smere zástupca veliteľa armády a v hĺbke na armádnom pásme náčelník štábu armády.

Dokumenty spracúvané k organizácii a zabezpečeniu súčinnosti na operačnom stupni, ich možná štruktúra a obsah

Príprava a zabezpečovanie organizácie súčinnosti nemôže byť jednorazovou záležitosťou, je nepretržitým procesom. Úlohy pre jej realizáciu musia byť obsahom každého spracúvaného bojového alebo operačného dokumentu.

Základné otázky a úlohy súčinnosti sa musia plne odraziť predovšetkým v:

- rozhodnutí veliteľa armády (grafickom aj textovom),
- pláne operácie armády,
- plánoch bojového použitia druhov vojsk,
- plánoch zabezpečenia operácie,
- operačnej smernici veliteľa armády pre obrannú operáciu (v bojovom rozkaze veliteľa armády).

Vo všetkých týchto dokumentoch sa uvádzajú základné úlohy vojsk, ktoré treba vykonať k tomu, aby ciele a úlohy operácie boli splnené. Pritom treba vidieť, že nie vždy boli tieto úlohy jednoznačne formulované ako úlohy súčinnostné. Sú však stanovené tak, aby zladené priestorovo, časovo, rozdeľovali objekty na ničenie, prideľované sily a prostriedky na plnenie týchto úloh, materiálne zabezpečovali ich plnenie a ďalšie.

Treba však jednoznačne od začiatku tvorby týchto dokumentov vidieť, že **rozhodujúce úlohy sú riešené ako súčinnostné**:

- ničenie nepriateľa jadrovými a palebnými údermi, ich využitie tankovými a motostreleckými zväzkami na dokončenie jeho ničenia (je v podstate základ zámyslu rozhodnutia veliteľa armády),
- plnenie úloh zväzkami na smere hlavného úderu nepriateľa,
- všestranné zabezpečenie,
- organizácia velenia a pod.

Tieto otázky sú zdôraznené preto, aby všetci funkcionári štábu armády považovali organizáciu súčinnosti a jej zabezpečovanie za svoju neprestajnú povinnosť a usmerňovali k tomu úsilie im priamo podriadených štábov a vojsk, a to už od začiatku prípravy operácie. V praxi sa totiž často stáva, že otázka **nepretržitej súčinnosti je spravídla ponechávaná na vševojskovom štábe, alebo iba na hlavných funkcionároch štábu armády**.

Spracovanie dokumentov pre organizáciu súčinnosti na stupni armády je závislé od formy a metódy jej vykonania.

V prípade použitia formy **vojrovej hry, veliteľsko-štábneho cvičenia, štábneho náviku** to budú dokumenty, potrebné pre riadenie týchto zamestnaní. Táto forma je však pri metóde súbežného plánovania menej praktická a môže byť používaná pri príprave operácii v mieri alebo u štábov, vojsk, ktoré tvoria zálohy frontov a vyšších stupňov velenia.

K organizácii súčinnosti pre vedenie operácie armády to budú spravídla tieto dokumenty:

- plán organizácie súčinnosti armády v obrannej (útočnej) operácii,
- plány práce veliteľov, náčelníkov pri organizácii súčinnosti druhov vojsk (špeciálnych vojsk).

Plán organizácie súčinnosti armády v obrannej (útočnej) operácii – grafická časť – spracúva sa na mape alebo schéme – (prípadne na plastickom stole) a môže mať tento obsah:

- uskupenie nepriateľa a jeho zámysel,
- situáciu a uskupenie vlastných vojsk v pásme činnosti armády (k času spracovania plánu organizácie súčinnosti),
- bojové úlohy armády a bojové úlohy zväzkov,
- úlohy plnené nadriadeným v prospech armády,
- bojové úlohy druhov vojsk a záloh armády,
- úlohy tyla.

- organizácia velenia.
- možné situácie bojovej činnosti, ku ktorým bude súčinnosť organizovaná, spôsob ich riešenia a zabezpečenia (predpokladaný plán vedenia bojovej činnosti vojsk v jednotlivých obdobiach súčinnosti so situáciou vlastných vojsk a nepriateľa).

Textovo je účelné uviesť obdobia, ich časové vykonanie a základné otázky v nich riešené.

Plán organizácie súčinnosti – textová časť – môže obsahovať:

- cieľ súčinnosti,
- jej obdobia a hlavné otázky v nich riešené, časový rozpočet,
- miesto a čas vykonania súčinnosti,
- účastníci,
- materiálne zabezpečenie,
- organizačné zabezpečenie,
- zabezpečenie spojenia,
- bojové zabezpečenie, ochrana a obrana,
- rozpracovanie postupu riešenia jednotlivých období súčinnosti a riešenie jednotlivých otázok (cieľ obdobia, čas a možný vývoj situácie, v ktorej bude riešené obdobie, otázky, vrátane susedov – v jednom období riešiť 2–3 otázky – zámysel činnosti nepriateľa a hlavné opatrenia na jeho zmarenie, zámysel – spôsob – riešenia situácie veliteľom armády, použitie druhov vojsk, špeciálnych vojsk a služieb na riešenie situácie, kontrola pochopenia úloh, záver veliteľa armády k obdobiu – riešenej otázke – súčinnosti).

Myslím, že je vhodné tento bod rozpracovať formou tabuľky, možný vzor (na stupni divízie) je uvedený vo Vojenskej mysli č. 10 z roku 1986 (str. 42–43). Plnenie jednotlivých úloh presne označiť časovo a určiť, kto úlohu bude riešiť. Je výhodné rozpracovať každú otázku súčinnosti.

Plán organizácie súčinnosti – grafickú aj textovú časť – spracúva operačné oddelenie pod osobným riadením náčelníka štábu armády, v úzkej súčinnosti s oddeleniami druhov vojsk, špeciálnych vojsk a služieb.

Plán organizácie súčinnosti podpisuje náčelník štábu a náčelník operačného oddelenia armády a schvaľuje veliteľ armády.

Plán organizácie súčinnosti vyžaduje osobitnú pozornosť veliteľa aj náčelníka štábu armády v dobe jeho prípravy. Pretože príprava jednotlivých situácií alebo celého modelu operácie až v čase konania súčinnosti značne sťažuje jej priebeh veliteľovi (organizujúcemu súčinnosť), ale i veliteľom, náčelníkom, ktorí sa na zabezpečení operácie, boja zúčastňujú. Takto nemožno vopred pripraviť zladenie použitia druhov vojsk, špeciálnych vojsk, služieb, spolupôsobiacich vojsk v prospech hlavného uskupenia vojsk pri plnení rozhodujúcich úloh operácie a boja.

Vytváranie situácií v priebehu organizácie súčinnosti na mapách, plastických stoloch alebo v teréne je len **improvizácia**. Spravidla jednotlivé situácie nemožno zdôvodniť reálnymi výpočtami, možnosťami síl a prostriedkov armády, zväzkov a predlžuje čas jej konania. Keď chce veliteľ armády dokonalo pripraviť a organizovať súčinnosť, pripraviť veliteľov druhov vojsk, náčelníkov špeciálnych vojsk a služieb, **musí sám pripraviť zdôvodnený model** (projekt) priebehu operácie na mape. Plán operácie ani Rozhodnutie ho nemôže plnohodnotne nahradiť.

Velitelia druhov vojsk, náčelníci špeciálnych vojsk a služieb pre zabezpečenie súčinnosti v rámci podriadeného vojska musia spracúvať vlastné Plány práce veliteľov (náčelníkov) pri organizácii súčinnosti druhu vojska, špeciálneho vojska.

Grafické údaje potrebné k súčinnosti je účelné spracúvať na plánoch bojového použitia vojsk, plánoch zabezpečenia, pracovných mapách alebo schémach.

Plány práce veliteľov druhov vojsk, náčelníkov špeciálnych vojsk pri organizácii súčinnosti schvaľuje veliteľ armády a podpisuje náčelník štábu a veliteľ príslušného druhu vojska, náčelník špeciálneho vojska.

Neprestajné zdokonaľovanie obsahu, foriem a metód súčinnosti, prehlbovanie schopností veliteľov ju prakticky pripravovať, organizovať a zabezpečovať jej nepretržitosť pri vedení operácií, patrí k základným úlohám teórie a praxe prípravy a vedenia súčasných operácií.

POZNATKY Z KONTROLNÍ ČINNOSTI A JEJÍ DALŠÍ ZKVALITŇOVÁNÍ

Leninův požadavek, aby veškerá řídicí práce jako jedna z rozhodujících činností při budování nového státu byla založena na vědeckých základech, platí pro nás i v současné době, kdy celá naše společnost včetně ČSLA hledá nové metody a přístupy k ještě lepšímu a efektivnějšímu plnění hospodářských, sociálních i jiných úkolů.

Je nesporné a rozborů to potvrzují, že i v ČSLA právě v úrovni organizátorské a řídicí práce, v její kvalitě a účinnosti jsou významné rezervy růstu bojové pohotovosti a připravenosti armády.

Jednou z funkcí organizátorské a řídicí práce je i **kontrola**. Její spolehlivý systém umožňuje nejenom **stanovit stupeň vycvičenosti a připravenosti jednotek a útvarů, ale zpětně si ověřit efektivitu přijatých opatření a případně zvolit i nové účinnější metody k překonání zjištěných příčin nedostatků**. Kontrolu nelze omezit pouze na zjišťování konkrétního stavu, ale měla by zároveň sloužit i k vyvození správných závěrů pro vlastní další řídicí a organizátorskou činnost.

Z hlediska principů řízení má kontrola **tři funkce**, a to poznávací, nápravnou a výchovnou.

Poznatky svědčí o tom, že především **nápravná a výchovná funkce není u vojsk naplňována** v požadované míře. V tomto smyslu hodnotí plnění funkcí kontrolní činnosti i RMNO ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1988–1989, který uvádí, že se „...zkvalitnila jejich poznávací funkce“.

Rozborů a vyhodnocení potvrdily, že přes některé pozitivní tendence a dosažené převážněkladné výsledky při plnění úkolů RMNO ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA, nebylo v organizátorské a řídicí práci a především v **kontrolní činnosti dosaženo trvalého obrátu**. Na nízkou úroveň organizátorské a řídicí práce a kontrolní činnosti kriticky ukázali i komunisté základních organizací KSČ na výročních stranických schůzích a stranických konferencích.

Nedostatků je třeba spatřovat ve dvou rovinách:

● **V plánování (přípravě) kontrolní činnosti.** Přes všechny proklamace příslušných funkcí-onářů stále přetrvává snaha po extenzitě kontrol. I když je nižší počet kontrol (např. ze stupně ZVO byl počet plánovaných tematických kontrol se srovnatelným obdobím výcvikového roku 1986–1987 snížen o 57 %) je jejich stále značný počet neustále kritizován ze všech stupňů velení. Např. velitelství jednoho svazku plánovalo na začátku výcvikového roku 1987–1988 vykonat u útvarů svazku (v průběhu roku) celkem 435 kontrol. Plán musel být přepracován a počet kontrol snížen o 33 %. Ještě větší jejich množství bylo plánováno na stupni útvaru. Např. u jednoho útvaru bylo předpokládáno provést celkem 501 kontrol a u druhého dokonce 657 kontrol. Takto naplánovaná kontrolní činnost je **značně rozsáhlá a ve svém důsledku i těžko splnitelná**. Její počet neúměrně zvyšují i individuální kontroly příslušných velitelů (náčelníků) a dalších funkcionářů nadřízených velitelství a štábů uskutečňované podle individuálních plánů náčelníků v průběhu celého roku.

Bylo zjištěno, že **hlavním objektem kontroly nadřízených jsou vševojskové pluky**, které soustřeďují všechny odbornosti a oblasti výcviku a výchovy vojsk, ale i u těchto pluků jsou

počty kontrol rozdílné. Např. za část minulého letního výcvikového období bylo podle hodnověrných záznamů (zápisu v knize kontrol) vykonáno u jednoho pluku 72 kontrol, u druhého 43, u třetího 35 a u dalšího celkem 24 kontrol nadřízenými stupni velení. Z nich největší podíl připadá na stupeň divize. I tyto počty však nejsou konečné a jejich skutečné množství je u těchto pluků pavidelově vyšší, protože ne všechny kontrolní orgány nadřízených stupňů zapsali výsledek kontroly.

Negativní dopad na výslednost kontrolní činnosti (tj. splnění všech jejích třech funkcí) má její **krátkodobost**. U jednoho vševojskového svazku bylo zjištěno, že 36 % kontrol funkcionáři svazku bylo v trvání několika hodin, 54 % v průběhu jednoho dne a pouze 10 % v trvání dvou a více dnů. Takováto kontrolní činnost nemůže vyjevit skutečné příčiny kladů a nedostatků a nemůže ani v dostatečné míře poskytnout pomoc příslušnému funkcionáři a poučit ho, jak řešit daný problém.

● **Ve vlastní kontrole**, protože její výslednost je snižována i nižšími morálně politickými a odbornými kvalitami jak kontrolujícího, tak kontrolovaného. Někdy se stává, že na kontrolu je vyslán orgán, který dané problematice příliš nerozumí, vůči kontrolovanému vystupuje arogantně a při zjištění problému jej pouze konstatuje. Oproti tomu jsou i kontrolování vůči kontrolním orgánům někdy „imunní“, domnívají se, že všechny kontroly nadřízených jsou zbytečné a že je od plnění jejich úkolů jen odtahují. Pravda je taková, že by oběma těmito subjektům mělo jít (a ono jim o to ve skutečnosti jde, jenom si to někteří funkcionáři stále ještě neuvědomují) o společné řešení všech zjištěných nedostatků.

Takovýto nesprávný přístup ke kontrolám a pomoci u podřízených stupňů velení vycházel mimo jiné i z nízké úrovně připravenosti členů kontrolních komisí. Zkušenosti potvrzují, že komise je nutné připravovat s větší perspektivou – **u rozsáhlejších tematických nebo závěrečných kontrol 4 až 7 dní před jejich zahájením** – a tím vytvořit delší časový prostor pro individuální přípravu jejich členů. V praxi to znamená **prostudovat** příslušné řády a předpisy a **seznámit se s výsledky předchozích kontrol** i se stanovenými úkoly, z nichž je při kontrole třeba vycházet, a tak zabezpečit i následnost veškeré kontrolní činnosti jako důležitého výchovného faktoru při odstraňování zjištěných nedostatků. Takto vykonaná kontrola má potom i větší vážnost u podřízených, než kontrola, která znovu „zjišťuje“ to, co bylo již předtím zjištěno. Proto je v Rozkaze MNO ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA na tento výcvikový rok **stanoveno**: „Na všech velitelských stupních počínaje FMNO do útvarů v to snížit četnost kontrol, zdokonalit přípravu všech jejich forem, včas a kvalitně připravovat kontrolní orgány...“

Ke zkvalitnění kontrolní činnosti je zapotřebí kromě principů uvedených ve Všeob-P-35 hlava I, dodržovat i **nové zásady** stanovené FMNO pro tento výcvikový rok. Mezi **nejdůležitější patří** např. zásada, že u svazků, útvarů a zařízení, které dosahují opakovaně výtečných a dobrých výsledků **snížit počet** tematických kontrol a závěrečné kontroly provádět jedenkrát za jeden až dva roky. Tento princip výrazně preferuje ty svazky, útvary a zařízení, které dlouhodobě plní úkoly FMNO **výtečně a dobře**. Proto je nutné, aby tato zásada znali všichni příslušníci útvarů – tedy i těch, kteří nedosahují potřebného hodnocení, a to z toho důvodu, aby věděli, že pokud budou plnit úkoly RMNO dlouhodobě výtečně a dobře, bude u nich výrazným způsobem omezena kontrolní činnost nadřízených stupňů velení včetně snížení počtu závěrečných kontrol. Myslím, že tato opatření je vhodné plně využít i v politické práci u podřízených.

Další z nových zásad, která preferuje svazky, útvary a zařízení, u nichž je **trvale dobrá organizovanost života a výcviku** bez kontroly a pomoci nadřízených, je pravidlo, že před vybranými kontrolami (tj. plánovanými, o kterých daný objekt ví a s jejichž uskutečněním počítá) je provedena **neočekávaná předkontrola** např. stavu kázně, pořádku, strážní a dozorcí služby, organizovanosti života a výcviku a na základě těchto výsledků příslušný velitel rozhodne, zda vykoná plánovanou tematickou, popřípadě i závěrečnou kontrolu.

Abys však oprávněný velitel měl možnost zjistit i momentální stav v jednotlivých oblastech u kteréhokoli svazku (útvary), stanovil soudruh ministr zásadu, aby část kontrol byla prováděna **nenadále**. Tyto neočekávané kontroly je nezbytné realizovat bez rozsáhlých plánů, s menším počtem členů komise a s omezeným rozsahem kontrolovaných oblastí. Více času je nevyhnutelné přitom ale věnovat důkladné přípravě členů komise.

Tímto postupem je **sledováno** především posílení samostatnosti funkcionářů, zvýšení jejich iniciativy a odpovědnosti za dosažené výsledky a v neposlední řadě i zvětšení účinnosti kontrol jejich snižováním zejména u svazků, útvarů a zařízení, které dosahují výtečných a dobrých výsledků, vystupňování její dlouhodobosti a řešení všech zjištěných nedostatků na místě. Zmíněná opatření se však minou svým účinkem, jestliže prověřovaný odpovědný funkcionář nebude iniciativně zjištěné nedostatky řešit a v ještě lepším případě všem nedostatkům preventivně předcházet.

Ve zvyšování úrovně organizačské a řídicí práce je jedna z významných rezerv růstu celkové připravenosti a bojové pohotovosti ČSLA. Platí to v plné míře i o kontrolní činnosti, na které se všichni vojáci z povolání ČSLA ve větší či menší míře podílejí. Musíme si uvědomit, že **řídít znamená především pracovat s lidmi, znát jejich odborné schopnosti, morální kvality, ale i nedostatky**. K tomu by nám měla, mimo jiné, sloužit i kontrolní činnost, a ne jenom k tomu, aby bylo zejména nově ustanoveným funkcionářům vytýkáno to, co neudělali a nebo co udělali špatně. Výstižně to řekl soudruh Antonín Zápotocký v jednom svém vystoupení – Především je třeba mít rád lidi, mít je rád se všemi jejich chybami. Nikdy na lidi nezanevřít, nikdy nad nimi nelámat hůl. Řídme se touto „zásadou“ při veškeré naší kontrolní činnosti u svazků, útvarů a zařízení. Bude to ku prospěchu nás všech a ve svém důsledku to přispěje i ke zvýšení celkové připravenosti ČSLA.

K ÚČASTI PROSTŘEDKŮ RVD ARMÁDY V PRVNÍM JADERNÉM ÚDERU

Jedním z nejdůležitějších úkolů RVD ČSLA je i nadále jeho udržování v nepřetržité pohotovosti k přechodu na použití jaderných zbraní a vedení odvetných jaderných úderů. Příprava prvního jaderného úderu zůstává rozhodujícím opatřením, které plánuje a organizuje štáb frontu. Důležité úkoly v něm budou plnit i prostředky raketového vojska a dělostřelectva **vševojskové armády prvního sledu**.

První jaderný úder (PJÚ) je podle současných názorů možné definovat jako včas organizovanou a sladěnou činnost raketového vojska, dělostřelectva a letectva frontu ke zničení prostředků jaderného a chemického napadení, důležitých míst velení, prostředků PVO a způsobení rozhodujících ztrát hlavnímu uskupení vojsk a letectva nepřítele v krátké době s cílem vytvořit podmínky zabezpečující dokončení zničení nepřítele v průběhu operace, v konkrétních podmínkách, za daných možností sil a prostředků v jednom nebo několika odpáleních.

Při vlastním PJÚ počítáme s dobou jeho trvání 1 až 1,5 hodiny a se spotřebou okolo 50 % jaderných náplní (JN) přidělených na operaci. Vzhledem k závažnosti rozhodnutí a možným důsledkům přechodu na použití JZ bude PJÚ uskutečňován na rozkaz hlavního velitele na válčišti (hlavního velení). Při plánování PJÚ vycházíme ze skutečnosti, že půjde o **hromadný jaderný úder**, kterého se zúčastní všechny nebo větší část jaderných prostředků RVD a letectva.

Struktura PJÚ může být měněna s ohledem na způsob zahájení války, celkové množství zjištěných objektů pro jaderné údery (JÚ) a bojové možnosti (ztráty) vlastních prostředků jaderného napadení. PJÚ, kterým je dosahováno nejefektivnějšího použití prostředků RVD v jaderném napadení nepřítele (JNN), se zpravidla organizuje v návaznosti na údery strategických prostředků, v součinnosti s prostředky velení na válčišti, letectva a sousedních frontů. Vlastní PJÚ je rozhodujícím opatřením frontu a kulminačním bodem použití RVD a letectva, ať je uskutečněn se zahájením války nebo v jejím průběhu.

Úloha a místo RVD vševojskové armády prvního sledu je při účasti v PJÚ dána požadavkem, aby se jej zúčastnila většina odpalovacích zařízení otr. oddílů taktických raket (zejména divizí prvního sledu) a dělostřeleckých jednotek, které používají jadernou munici (JM).

Z úloh a místa RVD armády při JNN vyplývají i jeho úkoly při účasti v PJÚ. Je nutné si uvědomit, že řešení je možné pouze v obecné rovině, neboť počty konkrétních objektů pro JNN budou závislé na operační (bojové) sestavě nepřítele, zpravodajských informací a výsledcích vlastního průzkumu.

Z definice PJÚ je možné **odvodit hlavní úkoly JNN pro účast prostředků RVD armády v PJÚ**. Z hlediska bojových možností a výzbroje RVD armády budou hlavními úkoly:

- ničení operačně taktických a taktických prostředků jaderného a chemického napadení,
- ničení nepřátelských míst velení a prostředků REB,
- zničení důležitých prostředků PVO a letectva,
- způsobení rozhodujících ztrát hlavnímu uskupení nepřátelských vojsk.

Ničení prostředků jaderného a chemického napadení

Za operačně taktické prostředky je možné považovat řízené střely Lance, Pluton a letouny nosiče jaderných zbraní. Způsoby ničení těchto prostředků jsou podrobně rozpracovány v odborných směrnících. Letouny – nosiče dále neuvažujeme jako objekty pro RVD armády. Je to dáno umístěním jejich letišť ve vzdálenosti 300 i více kilometrů od čáry dotyku. V jednotlivých případech mohou být letouny ničeny za předpokladu jejich rozmístění na předem určených letištích v dostřelu armádní raketové brigády (arb).

Za taktické prostředky jaderného a chemického napadení (TPJCHN) považujeme baterie (oddíly) kanónových houfnic 155 a 203,2 mm, které používají jadernou munici. Ničení TPJCHN bude uskutečňováno jednotlivými jadernými údery s menším tritolovým ekvivalentem (1 až 10 kt).

Při ničení PJN jsou důležitými objekty i sklady jaderné munice (SJM) a zásobovací místa v polním systému zásobování prostředků jaderného ničení. U 7. as (A) lze počítat se dvěma SJM a s 1 až 2 zásobovacími místy. U 2. as (N) je nutné ničit dva SJM ve vzdálenosti do 150 km a dvě zásobovací místa do 100 km od čáry dotyku. Za vhodnou mohutnost JN, podle typu skladu, můžeme považovat 40 až 200 kt. U stacionárních (ženijně vybudovaných) SJM i 500 kt.

Ničení nepřátelských míst velení a prostředků REB

Ničením míst velení, spojovacích uzlů, stanovišť řízení (navedení) a prostředků REB lze dezorganizovat systém velení vojskům a palebným prostředkům nepřítele. Za vhodné objekty pro jaderné údery raketového vojska je možné považovat místa velení divizního a sborového (armádního) typu a spojovací uzly. K ničení těchto míst velení jsou obvykle používány rakety o mohutnosti 10 (20) kt. Možnými objekty pro údery RV v počátečním období války jsou i chráněná velitelská stanoviště, k jejichž ničení je nezbytné použít rakety o mohutnosti 40 i více kt. K ničení míst velení brigád je vhodné používat jaderné granáty (miny) o mohutnosti 1 až 10 kt. Je předpoklad, že všechny zmíněné objekty budou ničeny jednotlivými jadernými údery.

Ničení nepřátelských prostředků PVO a letectva

Z prostředků PVO nepřítele jsou ničeny baterie PLRS typu Hawk, Patriot, Nike Herkules, většinou podle požadavků společných míst velení letectva a PVO, a také prostředky navedení a uvědomování letectva a PVO nepřítele. Vzhledem k vysoké nasycenosti bojové sestavy nepřítele prostředky PVO budou v rámci PJÚ ničeny jen ty, které bezprostředně ohrožují činnost vlastního letectva, mohou být použity jako PJN nebo k protiraketové obraně.

Na ničení letectva nepřítele se RVD podílí v jednotlivých případech vedením JÚ na obsazená letiště. Oddíly taktických raket a dělostřelecké jednotky, jež používají JM, je možné využít k ničení vojskového letectva a vzdušných protitankových záloh na přistávacích plochách jednotlivými údery o mohutnosti do 10 kt.

Při ničení hlavního uskupení nepřátelských vojsk půjde zejména o to, aby byly způsobeny rozhodující ztráty tankovým (obrněným) útvarům a svazkům nepřítele. V rámci PJÚ budou jadernými údery ničeny především nepřátelské divize prvního sledu. Celkové množství přibíraných prostředků pro účast v PJÚ a přidělené JM neumožňuje způsobit rozhodující ztráty všem protistojícím nepřátelským divizím, ničit je se stejnou intenzitou. Při vlastním plánování JNN vycházíme z předpokladu, že k vyřazení jedné divize je nutné zničit 60 % hlavních prvků její bojové sestavy (tankové, mechanizované, protitankové prapory, dělostřelecké oddíly, místa velení, objekty týlu apod.). U jednotlivých typů divizí v závislosti na organizaci a posílení to vyžaduje provést nejméně 10 až 13 JÚ. K ničení tankových praporů je zapotřebí použít údery o mohutnosti 40 až 200 kt.

Vzhledem k velkému množství objektů pro JNN v bojových sestavách divizí se na ničení hlavního nepřátelského uskupení musí podílet i vlastní letectvo.

Mezi důležité cíle, které mohou být ničeny i v rámci PJÚ, patří **týlové** objekty. Půjde především o velké sklady munice, materiálů a PHM, přečerpávací stanice, produktovody a další

významné objekty, jejichž zničením se podstatně ztíží nebo znemožní plynulé zásobování nepřátelských vojsk. K ničení těchto objektů jsou vedeny jaderné údery o mohutnosti do 10 kt a u objektů operačního týlu do 40 kt.

Z hlediska předpokládané činnosti nepřítele je nutné **prostory bojového rozmístění** (palebných postavení) vlastního RVD pro účast v PJÚ volit mimo palebný dosah nepřátelského dělostřelectva, v těžko průchodném terénu pro tanky a mimo možné prostory vysazení nepřátelských vzdušných výsadků. Vhodné prostory bojového rozmístění pro oddíly taktických raket a arb v přihraničním prostoru uvádějí odborné předpisy.

Obecné zásady plánování a použití RVD armády v jaderném ničení nepřítele jsou zakotveny v bojových řádech a předpisech, a proto se jimi nebudu zabývat. Konkrétní plánování JNN uskutečňuje skupina plánování a řízení jaderného a palebného ničení armády. Vzhledem k důležitosti problematiky přechodu k použití JZ je plánování účasti prostředků RVD armády řešeno stupněm frontu. Na základě zpracovaného Plánu PJÚ obdrží štáb armády Směrnici, ve které je účelné z hlediska plánování účasti RVD armády v PJÚ uvést: prostředky (typ, počet), které se zúčastní PJÚ, objekty pro jaderné údery (konkrétně pro arb), spořádku JM na PJÚ a operaci, strukturu PJÚ, způsob vyvedení prostředků RVD A do prostorů bojového rozmístění (PBR), palebných postavení, podklady pro organizaci přemístění arb, počet, dobu a stupeň pohotovosti hotovostních jednotek (oddílů) určených do hotovostního systému RVD, lhůty pohotovosti k účasti v PJÚ.

Plánování na stupni armády spočívá v řešení:

- jaderného ničení nepřítele (účasti TPJN v PJÚ a vedení následujících jaderných úderů RVD armády).

- manévru RVD armády.

- všestranného zabezpečení bojové činnosti RVD armády.

V případě přidělení dělostřelecké jednotky, která používá JM, jsou stanovovány objekty pro údery, počet děl (výstřely, jaderné granáty – JG, miny) a doba pohotovosti k vedení úderů.

Zjišťování objektů a upřesnění záměrných bodů pro údery zajišťují síly a prostředky průzkumu vševojskové armády a divizí prvního sledu.

Všechny údaje získané o objektech pro JNN jsou vyhodnoceny na stanovištích řízení průzkumu. Skupinami plánování a řízení jaderného a palebného ničení jsou podle rozhodnutí vševojskového velitele předávány jako podklady pro údery palebným jednotkám.

Armádní raketová brigáda s oddíly taktických raket se PJÚ zúčastňuje zpravidla ve dvou odpáleních, dělostřelecké jednotky 1 až 2 výstřely podle Plánu nadřízeného velitele. První odpálení je v čase Č až Č + 55 až 60 minut. Při nedostatku podkladů o cílech pro jednotlivá odpálení nebo při zničení oz (děl) je možné stanovené úkoly splnit i v dalším třetím odpálení, které se (podle současné praxe) plánuje v Č + 90 až 100 minut. Snahou všech velitelů a náčelníků musí být, aby **maximum úderů bylo uskutečněno v čase Č**.

Plánování manévru RVD A zahrnuje jeho vyvedení do bojové (operační) sestavy a přemístění v průběhu operace. Kritériem pro stanovení doby **vyvedení a pohotovosti RVD A** k účasti v PJÚ je požadavek, aby určené jednotky (útvary) dosáhly včas pohotovosti ke zmaření jaderného napadení nepřítele. Tato skutečnost vyžaduje již v míru udržovat útvary RVD na takovém stupni bojové připravenosti, který zabezpečuje dosažení pohotovosti k účasti v PJÚ v co nejkratší době. Vyvedení určených útvarů RVD do bojové sestavy (prostory s odpovídajícím dostřelem na nepřítele) je nezbytné organizovat v prvním pořadí nebo i s předstihem. Dosažení pohotovosti k účasti v PJÚ je vázáno na způsob (dobu) přísunu jaderných bojových hlavic (JG), vydání rozhodnutí o jejich přísunu k vojskům. Myslím, že nejvýhodnější se jeví varianta uložení JM, v době obdržení signálu pro jejich vydání, minimálně v čtř (technických bateriích) oddílů. Budou-li JN uloženy u jiných raketových technických jednotek (útvarů), je nutné tyto rozmístit tak, aby přísuny k palebným jednotkám byly na minimální vzdálenost (10 až 30 km).

Premístění raketových svazků až do doby zahájení PJÚ organizuje štáb frontu. Štáb RVD armády do té doby plánuje a organizuje manévry vyčleněný otr a přímo podřízených dělostřeleckých jednotek, které používají JM.

Plánování všestranného zabezpečení bojové činnosti RVD A s důrazem na prostředky, které se zúčastňují PJÚ, zahrnuje bojové (zejména dělostřelecký průzkum, topograficko-geodetickou a meteorologickou přípravu), **speciální technické** (jaderné technické a raketové technické) a **týlové zabezpečení**.

V závislosti na nařízeném počtu odpálení (výstřelů) je povinen štáb RVD v PBR (palebných postavení) organizovat přípravu potřebného počtu odpalovacích stanovišť (2 až 3). Po PJÚ je nutné jednotkami (útvary, svazkem) vykonat manévry do nových PBR. U raketových oddílů (arb) nejméně na vzdálenost 10 km; oddíly taktických raket do ZPBR vzdálených nejméně 5 km a 2 km u dělostřeleckých jednotek, které používají JM.

Po splnění úkolů v PJÚ dochází k decentralizaci velení RVD A. O následujících JÚ a dalším použití arb (otr. dělostřeleckých jednotek) včetně jejich manévru rozhoduje velitel armády (divize). Divizím štáb armády stanovuje pouze povolenou spotřebu JM na den boje a způsob použití divizních prostředků při plnění důležitých operačních úkolů. Na přípravě zámyslu použití následujících JÚ, v závislosti na výsledcích PJÚ, se podílí NS, velitel RVD a letectva. Rozhodnutí o každém JÚ přísluší výhradně vševojskovému veliteli, který podřízeným prostředkům RVD velí cestou velitele RVD armády (NRVD divize). Z celkového počtu JM přidělené armádě na operaci je 5 až 10 % ponecháno v záloze velitele armády.

Při bojové činnosti vedené konvenčními zbraněmi mohou být otr. dělostřelecké jednotky použity k PNN raketami (municí) s konvenční náplní. **Skupiny plánování řízení jaderného a palebného ničení** jsou povinny nepřetržitě upřesňovat úkoly a cíle k účasti RVD v PJÚ, průzkumným jednotkám úkoly k průzkumu (doplňkovému průzkumu) objektů nařízených k ničení v rámci PJÚ.

Zpracovávají Plán účasti armády v PJÚ a ničení cílů prvního pořadí, který je důležitou součástí Plánu operace. Jde o bojový dokument, jenž integrovaně řeší plánování a vymezuje účast sil a prostředků RVD armády v PJÚ a ničení cílů prvního pořadí.

Štáb RVD armády v součinnosti s ostatními odděleními (štáby) zpracovává úkoly RVD při účasti v PJÚ do Plánu bojového použití RVD v operaci a Plánu dělostřeleckého průzkumu, topograficko-geodetického a meteorologického zabezpečení RVD armády, jejichž podrobný obsah uvádí Pomůcka vydaná Operační správou GŠ ČSLA.

Štáb RVD také zpracovává a vede pracovní dokument – Grafikon přípravy a účasti RVD armády v PJÚ, jenž vyjadřuje:

- situaci a stav bojeschopnosti jednotek (útvarů, svazku) a raketových technických útvarů RVD armády po odpalovacích zařízeních (dělech, které používají JM),
- rozdělení JM na vykonavatele pro první (opakovaná) odpálení,
- způsob uvedení jednotek (útvarů, svazku) do jednotlivých stupňů bojové pohotovosti,
- způsob a dobu převzetí (přípravy) JM a její přísun k palebným jednotkám,
- dobu pohotovosti k účasti v PJÚ po vydání signálu k předání JM vojskům,
- způsob přípravy a dobu přísunu JM pro opakovaná odpálení z pohyblivé raketové technické základny (prtz) k palebným jednotkám,
- organizaci vyvedení RVD armády do nařízených PBR (palebných postavení),
- dobu vydání (zrušení) povelů k ničení objektů (cílů), jejichž poloha byla zjištěna (upřesněna) průzkumem,
- lhůty dosažení jednotlivých stupňů bojové (technické) pohotovosti vykonavatelů při přípravě a účasti v PJÚ,
- organizaci střídání hotovostních jednotek (udržování sil a prostředků v hotovostním systému RVD),
- způsob přemístění RVD v průběhu operace.

□

Raketové komplety a palebné prostředky RVD vševojskové armády prvního sledu budou v současných operacích plnit důležité úkoly. **Účast prostředků v PJÚ a celkový objem úkolů**

v jaderném ničení jsou limitovány především podmínkami zahájení (vedení) operace a konkrétní situací v zabezpečení RVD raketami a speciální municí.

Z rozboru objektů pro jaderné ničení nepřítele je zřejmé, že objem úkolů bude vždy větší, než palebné možnosti prostředků RVD, které mohou být k ničení použity. Při volbě objektů a stanovování bojových úkolů RVD pro účast v PJÚ a operaci je proto nutné přihlížet k jejich důležitosti, přesnosti zjištění, dálce střelby a potřebě jaderných raket (min, granátů) k jejich efektivnímu ničení. Účinné použití prostředků RVD armády rozhodujícím způsobem dále ovlivní rychlé vyvedení (rozvinutí) palebných jednotek do bojové sestavy v prostorech s odpovídajícím dostřelem na nepřátelské objekty, reálné zplánování PJÚ, trvalý přehled o připravenosti RVD k bojovému použití a včetně doručení palebných úkolů vykonavatelům.

Vážení čtenáři,

v našem časopise jsme zavedli novou rubriku **NÁZORY ČTENÁŘŮ**, ve které předpokládáme uveřejňovat Vaše ohlasy na publikovanou problematiku, krátké články – názory – na určitý problém a také odpovědi na nejasné (sporné) otázky z oblasti operačního umění a taktiky.

V souvislosti s tím Vás žádáme o **zasílání ohlasů, názorů a dotazů do redakce našeho časopisu.**

Redakce časopisu Vojenská mysl

K ZABRÁNĚNÍ PRŮLOMU PVO V PRŮBĚHU PRVNÍ ÚTOČNÉ VZDUŠNÉ OPERACE NEPŘÍTELE

Prosazování vojenskostrategické koncepce pružné reakce a z ní vyplývajícího principu přední obrany států NATO má za následek, že v nezměněné míře pokračují tendence směřující k okamžitému přenesení bojů se zahájením války na území států Varšavské smlouvy. Na samotném počátku války k tomu mají posloužit především vojenské vzdušné síly, jejichž úloha v souvislosti s likvidací raket středního a kratšího doletu dále vzrostla. Zvyšuje se podíl strategického letectva na plnění rozhodujících úkolů operace, velkými kvalitativními změnami probíhá modernizace taktického letectva, rozšiřuje se použití bitevních letounů a v daleko větší míře se předpokládá vedení boje s využitím vzdušných výsadků a jednotek speciálního určení. To vše s cílem uplatnit další strategicko-operační princip úderu proti silám v hloubce území protivníka. Podle něho se má zabránit přísunu a zasazení druhých sledů, čímž se vytvářejí podmínky pro to, aby i konvenční bojová činnost vojsk v dotyku byla úspěšná.

Proto také hlavní formou bojové činnosti vojenského letectva NATO na počátku války bude **útočná vzdušná operace**, vedená s cílem získání nadvlády ve vzduchu a vytvořením podmínek pro útočnou činnost pozemních vojsk. Toho má nepřítel dosáhnout ničením našeho letectva i PVO (při izolaci prostorů bojové činnosti a letecké podpoře vlastních vojsk), uskupení pozemního vojska a objektů v celé hloubce teritoria států Varšavské smlouvy.

Útočná vzdušná operace má být vedena na celém válčišti v pásmu 700 až 800 km a může dosáhnout hloubky 1 000 až 3 000 km (plný taktický dolet nejvýkonnějších letounů F-111). Je pravděpodobné, že tato operace bude trvat od tří do devíti dnů. Z celkových počtů taktického letectva 4. STLV může být v pásmu proti ČSSR použito až 640 bojových letounů při nenadálém napadení a do 800 letounů po období příprav. Nezávisle na způsobu zahájení války je třeba kalkulovat s tím, že v obou variantách může být použito taktického letectva prakticky okamžitě. Kromě toho je nutné počítat i s částí sil strategického letectva.

Útočná vzdušná operace bude spočívat v zasazení několika mohutných vzdušných úderů na různých směrech. Jejich počet závisí na vývoji situace ve vzduchu i na zemi. Rozhodující úloha je přisuzována **prvnímu hromadnému úderu**. Ten má být veden co nejvyšším počtem letounů a dalších prostředků ničení, včetně řízených střel s plochou dráhou letu. V případě zahájení války konvenčními prostředky se ho nezúčastní pouze pohotovostní síly (nosiči jaderných zbraní a část stíhacího letectva PVO, určeného k odrazení odvetného úderu), část záloh úderního letectva (stíhacích bombardovacích a bitevních letounů) vyzbrojených konvenčními zbraněmi a letouny, které zůstávají z různých důvodů nebojeschopné. Na směr **proti ČSSR může účast taktického letectva v prvním hromadném úderu představovat až 420 bojových letounů**.

Zámysl prvního hromadného úderu spočívá v průlomu PVO protivníka na několika směrech, ve způsobení co největších ztrát uskupením jeho ozbrojených sil a v dezorganizaci

systému velení. Hlavní úsilí taktického letectva bude soustředěno na vyzbrojování a udržení vzdušné nadvlády, na ničení nebo oslabení uskupení pozemního vojska protivníka v celé hloubce operační sestavy a na leteckou palebnou podporu vlastních vojsk.

Operační sestava letectva zasazovaného v hromadném úderu může být členěna do dvou sledů: sled průlomu PVO (15 až 20 %) a úderný sled (80 až 85 %); průzkumné letouny a letouny pro vedení radioelektronického boje působí v sestavách sledů.

Sled průlomu PVO (umlčení) je určen k ničení a umlčování sil a prostředků PVO a REB protivníka v pásmu průletu hlavního úderného sledu k objektům úderu. V pásmu STL V, tedy valčíste až dvou koridorů (při průlomu na H) o šířce 30 až 50 km, hloubce 100 i více km a jeden koridor (při průlomu, středních a velkých H) o šířce 30 až 50 km, hloubce 150 a více km. Z celkového počtu sil použitých v hromadném úderu může být zařazeno do tohoto sledu 15 až 20 % letounů, z nich pak 60 % stíhacích bombardovacích a bitevních letounů, 30 % stíhacích letounů a 10 % PZL a REB. Skupiny úderných letounů (v počtu 4 a 8 i více letounů) jsou určeny k ničení letišť, palebných postavení protiletadlových raketových jednotek, postavení jednotek RTV, velitelských a naváděcích stanovišť atd. K tomu má být využíváno i letounů – nosičů protiradiolokačních raket (např. F-4G Wild, Tornado ECR). Stíhací letectvo bude používáno k ochraně úderných skupin proti stíhacím letounům protivníka, popřípadě i k blokování letišť. Speciální letouny REB (např. EF-111A Raven, HFB-320 ECM) mohou vést bojovou činnost samostatně z pásem nad vlastním územím nebo v sestavě úderných skupin.

Sledu průlomu PVO může předcházet nebo bude jeho součástí tzv. předstihující sled, složený z řízených střel s plochou dráhou letu (v počtu do 100 RS AGM-109H).

Úderný sled bude tvořit 80 až 85 % sil ve skupinách 8 až 24 letouny. Podle názorů západních vojenských odborníků na dělení taktického letectva mají být do tohoto sledu zařazeny: stíhací bombardovací letouny F-111, Tornado, Jaguar, Mirage III, Mirage 2000 N, F-16 a F-4, bitevní letouny A-10 Alpha Jet, taktické průzkumné letouny RF-4, Mirage F-1CR letouny REB EF-111 a Tornado ECR, F-4G a stíhací letouny F-15 a F-4.

První hromadný úder taktického letectva může trvat do 3 hodin (50 i více minut působení sledu ničení a umlčování PVO, 70 až 130 minut působení úderného sledu).

Hromadný úder vzdušného nepřítele **bude zabezpečován činností speciálních průzkumných letounů** typu E-3A AWACS (E-3C NEAW, SR-71, TR-1A průzkumných a palebných systémů PLSS a CSWS a letouny-rušiči typu RC-130, EC-130H, RC-135, EF-111A, HFB-320, HFB-320 ECM a Transall Gabriel).

Pro vedení prvního hromadného úderu budou příznačné vysoké náletové hustoty vzdušných cílů, převaha letů v přízemních a malých výškách, široké použití radiotechnického rušení a vysoké přesnosti zásahu na jednotlivé cíle.

Z toho vyplývá, že prvořadým úkolem naší první protivzdušné operace bude zabránit průlomu PVO, popřípadě nepříteli splnění tohoto cíle co nejvíce ztížit. Bude se na něm postupně, ale i současně podílet vojsko PVO, vojsko PVOS, SL frontu, ostatní druhy vojsk vyčleněné k účasti v protivzdušné operaci a v závislosti na vývoji situace i sousední spojenecké útvary a svazky PVOS. Pouze společným bojovým úsilím všech těchto sil a prostředků je možné odolat průlomu PVO, neboť žádný z druhů vojsk nemůže tento úkol splnit samostatně.

Úspěch v odrazení prolamovacího sledu nepřítele bude především záviset na bojové pohotovosti a připravenosti vojsk, při vlastním úderu pak na dovednosti velitelů a štábů v racionálním a efektivním řízení vojsk.

Koaliční charakter PVO, dostatečná nasycenost silami a prostředky PVO, jejich členění do celé operační hloubky vytváří reálné předpoklady pro úspěšné odrazení prvního sledu hromadného úderu a pro uchování rozhodujících sil ke zmaření nebo k podstatnému snížení účinků úderného sledu. Nakořk budou tyto potenciální možnosti realizovány, je otázkou splnění dalších precedenčních podmínek.

Patří mezi ně především:

– racionálnost uskupení sil a prostředků PVO, znalost taktiky vzdušného nepřítele a vyčleněnost vlastních vojsk.

- připravená organizace vedení boje se vzdušným nepřítelem od samého počátku vzdušného napadení.
 - nepřetržitost průzkumu vzdušného nepřítele, pevně stanovený režim centralizovaného velení a připravený záložní systém velení.
 - rozptýlení a zodolnění bojových sestav, operační maskování a dezorientace nepřítele.
 - včasnost zjištění počátku hromadného úderu a uvedení vojsk do plné bojové pohotovosti.
 - kvalita prognózy a včasné zjištění zámyslu vzdušného nepřítele.
 - vysoké morální, politické, psychologické a bojové vlastnosti vojsk, jejich ukázněnost, přesný výkon služby, rozhodnost velitelů a štábů.
 - úzká součinnost vojsk, která se účastní plnění společných bojových úkolů.
- Splnění vyjmenovaných podmínek je nezbytným východiskem a předpokladem pro odrazení úderu vzdušného nepřítele.

V samotném průběhu prvních období protivzdušné operace bude nutné vycházet z daného stavu, přičemž úspěch PVO závisí především na taktice použití jednotlivých druhů vojsk. Mám na mysli jak odvetné úderu na nepřátelské prostředky vzdušného napadení rozmístěné na zemi, tak boj s nepřítelem ve vzduchu, který je nepochybně na počátku agrese rozhodující.

Z možného, vysoce variantního a dynamického použití vzdušných sil víme, že ke zmaření boje nepřítele o vzdušnou nadvládu nelze přistupovat jednoznačně, dát ucelenou a vyčerpávající odpověď na otázku, jak čelit průlomu naší PVO.

Už v samotném uskupení vojska PVO je třeba **soustředit pozornost** na vzájemnou PVO jednotlivých prvků bojových sestav, zejména na obranu letišť, velitelských a naváděcích stanovišť, palebných postavení PLRK a postavení RTH na rozhodujících směrech. Všeobecně vytvářet takové bojové sestavy, aby jeden prostředek současně plnil více, jak jeden úkol PVO (hlavní a vedlejší) a na druhé straně, aby byl bráněn více, jak jedním až dvěma dalšími prostředky PVO. Pokud jde o přímou PVO bateriemi malorázového PLD, popř. přenosnými PLRK je účelné uvážit důležitost náletových směrů nízko letících cílů v celém komplexu, jednotky na nejnebezpečnějších směrech posílit dalšími prostředky, a to i na úkor jednotek na méně vytižených směrech).

Vedle dodržování stále platných požadavků na PVO bude dále potřebné, pokud to situace dovolí, utajit celou bojovou sestavu a k odrazení prolamovacího sledu nepřítele použít prostředky nezbytně nutné. V žádném případě totiž **nelze připustit předčasné vyčerpání bojových možností vojska PVO před přiletem hlavního úderného uskupení vzdušného nepřítele.** Zkušenosti z lokálních konfliktů učí, že je nutné neustále udržovat příslušné množství sil k vytvoření takového poměru sil, jež budou schopny účinně zasáhnout proti nepříтели, a to někdy i za cenu určitých ztrát v počátečních okamžicích odrazení agrese.

Při uplatňování principu překvapivého použití prostředků PVO má zvláštní význam **přísné dodržování spojovací a radiotechnické kázně** a použití nově zasazených druhů zbraní i speciálních prostředků ničení. Kromě toho je třeba rovněž **plně využít** všech možností **zodolněných staveb k ukrytí živé síly a bojové techniky**, která nemusí být nutně v činnosti.

U RTV bude nezbytné co nejdále pracovat podle původního grafikonu průzkumu a neaktivovat najednou celou bojovou sestavu. To znamená, formou tzv. řízeného RL pole uchovat do nejzazších možných mezi skrytý RL systém PVOS, k znesnadnění činnosti průzkumných palebných systémů nepřítele využít možností tzv. rozložené radiolokace, promyšleným způsobem zasazovat zálohy RTV a k okamžitému nahrazení prvních ztrát využít v první řadě mobility RT prostředků vojska PVO. Vhodně použít výsledků průzkumu, který je veden prostředky pasivní lokace. Aktivizovat klamná RL stanoviště a realizovat předem připravený systém náhlých a překvapivých změn v radiolokačním vysílání. Také **plně využít všech dostupných ochranných prostředků proti nepřátelskému radiotechnickému rušení** a v žádném případě **neprozrazovat jeho účinky na naše prostředky RL průzkumu.**

U PLRV je zvláště důležité uchovat bojeschopnost těch protiletadlových raketových oddílů a baterií, které včas, utajeně a skrytě uskutečnily manévry do záložních palebných postavení. Mimo to je zapotřebí **oživit a demonstrovat činnost klamných palebných postavení.** Všeobecně bude výhodnější přidržovat se úspornějšího režimu zapínání naváděcích radiolokátorů

a zahajovat palbu v tzv. zaručeném prostoru odpálení raket. Manévr palbou PLRK dalekého dosahu využívat zpočátku pouze u skupin plro, rozmístěných ve větší operační hloubce. Významnou roli může mít **použití kočujících jednotek PLRK a protiletadlových létek**. V závislosti na celkovém vývoji vzdušné situace bude v některých případech výhodné upřednostňovat **palbu na odletu** (zvláště tehdy, když je nepřítel nucen vést doplňkový průzkum cílů úderu). Takováto palba může svým způsobem plnit i úkol protiletadlové léčky. V případě neúspěšného úderu nepřítel (baterii) může být někdy účelné náhlým radioelektronickým odmlčením předstírat účinky nepřátelského působení. K tomu je třeba využívat i věrohodného rádiového vysílání krátkých klamných zpráv, které by uváděly nepřítel v omyl.

Vzhledem k možné proměnlivosti nepřátelských náletových směrů a nutnosti včas a na velké vzdálenosti přenášet bojové úsilí bude zvláště významná **činnost SL**. Pouze stíhacím letectvem lze rychle zesílit oslabená uskupení PLRV a zabezpečit nepetržitost působení proti vzdušnému nepříteli po celou dobu jeho letu. Kromě toho víme, že použití SL proti skupinám vzdušných cílů nutně vede k rozptylování sestav nepřítelů do šířky. Tím se vytvářejí výhodné podmínky pro působnost PLRV, neboť se zvyšuje účast plro na palbě. Při vhodném skloubení této součinnosti je zaručena nejvyšší efektivnost PVO jako celku. Navíc v mnohých případech je výhodné uchovat bojeschopnost utajených pozemních prostředků PVO na hlavní směr průlomu tím, že bude využito ve větší míře vzdušných úderů SL do boků a týlů bojových sestav nepřítelů. V tomto ohledu má významnou úlohu zasazování SL (i spojeneckého) ze sousedních méně ohrožených směrů.

Část sil stíhacího letectva je vhodné vyčleňovat k deblokování letišť vlastního letectva a dále k ničení těch nepřátelských letounů, které vedou úder na palebná postavení protiletadlových raketových jednotek a jsou v hluchých prostorech PLRV.

Zkušenosti z lokálních válek potvrzují, že v **činnosti stíhacího letectva bude převládat vzdušný boj, vedený skupinami ve složení rojů**. Základním způsobem bojové činnosti SL bude přepád ze střehu ve vzduchu, přičemž je potřebné, aby prostory střehu byly včas a dovedným způsobem měněny. Není vyloučeno využívání i samostatného vyhledávání a ničení vzdušných cílů (volného lovu), případně určitých kombinací obou způsobů.

Organickou a neoddelitelnou součástí boje o vzdušnou nadvládu a zabránění průlomu PVO je **účinný radioelektronický boj**. Jeho úlohu zvýrazňují zkušenosti z lokálních válek a další poznatky z přípravy nepřítelů na ozbrojené střetnutí. V tomto směru mimo již uvedených pasivních opatření je nutné soustředit pozornost na vstřícnou aktivní činnost našich prostředků REB. Cílem organizace a vedení **radioelektronického boje v protivzdušné operaci bude snížení bojového účinku úderných zbraní nepřítelů**. Hlavním způsobem činnosti je **dezorganizace systému velení a navádění nepřátelských prostředků vzdušného napadení**. Toho lze dosáhnout integrovaným použitím všech zařízení REB PVOs a frontu prvního sledu, které uskuteční radiotechnické rušení a umlčování palubních zaměřovačů a pozemních radionavigačních systémů nepřítelů podle jednotného zámyslu a plánu.

V souvislosti s obranou sil a prostředků PVO nelze opomenout ani **otázky bojového zajištění** proti vzdušným výsádkám a nepřátelským jednotkám speciálních určení, neboť mohou překvapivě napadat zejména letiště a jejich zabezpečovací zařízení, velitelská a naváděcí stanoviště, vysílací a přijímací střediska, zjištěná palebná postavení PLRV, zejména pak PLRV dalekého dosahu, ale i stanoviště jednotek RTV a REB. Proto je důležité již od začátku **organizovat spolehlivou kruhovou obranu** těchto prvků bojové sestavy vojska PVO a využít k tomu všech dostupných technických prostředků a zařízení.

Souběžně s účinky nepřátelského působení na prostředky PVO bude třeba neprodleně přistupovat k rychlé obnově bojeschopnosti vojsk. Obnovit ji v celém rozsahu vzhledem k předpokládaným ztrátám a krátkému času nebude patrně možné. Proto hlavní pozornost je nutné soustředit především na plynulost obnovy centralizovaného velení využíváním záložního systému a oklikových spojů, aktivizaci záložních naváděcích stanovišť, odstraňování závad u lehce poškozené techniky (s využitím zálohovaných součástí) a na organizaci manévru stíhacím letectvem. Současně je potřebné již od počátku soustřeďovat informace

o rozsahu ztrát živé síly, bojové techniky a materiálu, jako podkladů k rozhodování o obnově narušeného systému PVO po hromadném úderu.

V operačním rámci má významnou úlohu vstřícné působení proti průzkumným letounům, nosičům řízených střel a rušičům, které nevlétnou do prostoru působnosti pozemních prostředků PVO. Tento operační úkol je plněn silami a prostředky PVO válečtěstě.

Rovněž tak je zapotřebí předpokládat, že obdobným způsobem je možné řešit **případný vln** a úspěch vzdušného nepřítele **na určitém směru**. V této situaci bude nutná úporná protivzdušná obrana uskupení vojsk a objektů, které jsou v čele průlomu PVO. **Vojska a objekty rozmístěné v pásmu průletu hlavního úderného sledu vzdušného nepřítele** je žádoucí **bránit s maximálním bojovým úsilím všemi silami a prostředky PVO**. Pronásledování a ničení proniknuvšího nepřítele je uskutečňováno především stíhacím letectvem, a to do celé hloubky operační sestavy.

Na směrech, kde se daří čelit průlomu PVO, je třeba neprodleně **přejít do aktivní činnosti** a soustředit veškeré úsilí na vstřícné údery proti uskupením vzdušného nepřítele v úderném sledu. Tímto rozšiřováním úspěchu jsou vytvářeny předpoklady k dosažení místní vzdušné nadvlády z naší strany a k splnění cílů protivzdušné operace.

V závislosti na celkovém vývoji situace není vyloučeno, že pokud bude naše PVO úspěšná, nebude proveden další pokus o její průlom, nebo že bude přeneseno úsilí nepřítele na jiné operační směry. V posledním případě by zřejmě byla bojová činnost naší PVO více orientována na **pomoc sousedům**. I na tuto variantu musí být vojsko PVO připraveno.

Úspěch ve zmaření či snížení účinků nepřátelského vzdušného průlomu je v rozhodující míře závislý na **nepřetržitém pevném a centralizovaném velení**, které bude s to zvládnout složitost a různorodost řešených úkolů. Vyplývá to z toho, že bojová činnost vojska PVO může být vedena na každém směru s nesterýným úsilím a že v rychlém spádu vzdušných a protivzdušných bojů jsou nanejvýš pravděpodobné náhlé změny situace. Proto je potřebné tuto situaci **neustále sledovat, rychle hodnotit, předvídat další její vývoj a operativně rozhodovat, kde soustředit hlavní úsilí vlastních vojsk, na jakých čarách, jakými silami a v jaké poslušnosti rozdrtit vzdušného nepřítele**.

Ke kvalifikovanému rozhodování velitelů a k práci štábů vojska PVO může svým způsobem posloužit i obsah tohoto článku. Pokud jsem se zmínil o některých zásadách, směřujících především k uchování bojeschopnosti vojska PVO, neznamena to snížení aktivity PVO. V podstatě jde o úměrné rozložení vyčleněného bojového úsilí na odrazení celého hromadného úderu, v němž rozhodující potenciál PVO musí být připraven na zničení letectva nepřítele v úderném sledu. Při nasazení sil a prostředků PVO musí být jejich činnost co nejrozhodnější a neúčinnější. Prvopočáteční vybojování iniciativy ve vzduchu může znamenat nejen zmaření nebo odrazení útočné vzdušné operace nepřítele, ale současně i rozbití celkové jeho koncepce koordinovaného vzdušně pozemního boje a zastavení nepřátelské agrese, vedené konvenčními prostředky nebo vážné narušení řízené eskalace v případě plánovaného přechodu k jaderné válce.

Podplukovník Ing. Václav Valenta
major Ing. Ivo Dvořák
major Ing. Jaroslav Mikš

AUTOMATIZACE POLNÍHO SPOJOVACÍHO SYSTÉMU

Ze zhodnocení charakteru možného ozbrojeného zápasu vyplývá velký prostorový rozmach operací, vysoká dynamika bojové činnosti, značné ztráty sil a prostředků, zejména v podmínkách použití zbraní hromadného ničení a vysoce přesných zbraní, silná a nepřetržitá činnost prostředků REB, časté změny míst velení. Z těchto skutečností plyne jednoznačný požadavek na zabezpečení velení vojskům ve složitých a těžkých podmínkách. Jeho realizace je zcela nevyhnutelně spjata s potřebou zabezpečit vysoce kvalitní spojení, které bude v plné míře odrážet požadavky velení vojskům.

Pozorování uskutečnění při řadě štábních nácviků (ŠN), komplexních štábních nácviků (KŠN), velitelsko-štábních cvičení (VŠC) a diskuse vedené s mnoha odborníky poukázaly na skutečnost, že problém zvýšení kvality spojení je vysoce aktuální. Byla diskutována mnohá stanoviska k jeho řešení. Máme za to, že dalšího zvýšení kvality spojení nelze dosáhnout cestou extenzivního rozvoje spojovací soustavy jako rozhodující formy. Zvyšování počtu spojovacích prostředků a sil činí spojovací soustavu těžkopádnou a obtížně ovladatelnou. Dosáhnout toho, aby spojení plně zabezpečovalo podmínky pro velení vojskům, vyžaduje zavádění kvalitativně nových prostředků, jejichž principy činnosti budou spočívat v intenzivním využití přenosových cest a integraci druhů spojení.

Současná spojovací soustava a její stav jsou poměrně dobře známy, proto dále uvedeme jen několik úvah.

Používané spojovací prostředky jsou vesměs zastaralé, a to jak fyzicky, tak i morálně. Zejména jde o prostředky dálkových spojů a prostředky uzlové. Jejich technické i provozní možnosti nedávají předpoklady k zabezpečení rostoucích požadavků na spojení, a tím i velení – jeho pružnost, skrytost, odolnost a spolehlivost.

Současné spojovací prostředky, které využívají elektromagnetickou energii, jsou snadno zjistitelným cílem pro nepřátelský rádiový a radiotechnický průzkum. Spektrum kmitočtů a hustota zdrojů elektromagnetického vyzařování na jednotku plochy jsou natolik demaskujícím faktorem rozmístění vojsk, že umožňují nepříteli určit s vysokou pravděpodobností uskupení jednotlivých druhů vojsk, místa velení, jejich velitelské stupně, opěrné a pomocné spojovací uzly atd. Podle druhu provozu a charakteristických rysů může nepřítel objevit vzájemnou podřízenost a zjistit celou operační sestavu. Často je pro zabezpečení spojení využíváno i těch prostředků, jejichž činnost je v daném období boje výslovně zakázána. Žel existuje ještě dost takových názorů, že radioreléové spojení nelze zaměřit nebo jen ve směru vysílání.

Dle našeho názoru není dostatečně využíváno dálkové ovládání rádiových stanic, např. R-140. V mnoha případech i tyto prostředky značně vyzařují elektromagnetickou energii a působí demaskujícími příznaky.

Zmíníme se také o spojovacích uzlech míst velení, které jsou vybaveny značným množstvím

prostředků s pomocnými a koncovými zařízeními. Široké funkční rozčlenění jejich jednotlivých prvků už samo o sobě vytváří příznivé podmínky pro složitost a těžkopádnost řízení celého spojovacího uzlu. Značné množství prvků zainteresovaných na tvorbě jednoho spoje (včetně propojovacích kabelů) výrazně znehodnocuje jeho kvalitu a spolehlivost, zvyšuje zranitelnost a složitost při identifikaci a odstranění poruchy.

Realizace vnitřních účastnických rozvodů na místech velení je materiálně, fyzicky a časově značně náročná. K prohloubení tohoto nedostatku dojde při plnění požadavků na rozptýlené rozmístění jednotlivých prvků a skupin na místech velení.

Charakter, obsah a množství předávaných informací za jednotku času a podle charakteru práce štábu zasluhuje důkladnou analýzu. Její výsledky by nesporně přispěly ke zvýšení kvality plánování spojení a mohou být vhodným podkladem pro návrh činnosti perspektivní automatizované spojovací soustavy.

Ani **oblast utajení** není bez problémů. Převážná většina informací předávaných na operačním stupni má tajný a přísně tajný charakter. **Přitom asi 40 % všech relací v současné době není utajeno.** Tento údaj však hodnotí pouze kvantitativní stránku věci. Ani z kvalitativního hlediska není situace v oblasti utajeného spojení nijak lichotivá. Kryptologická hodnota telefonních utajovacích zařízení je velmi nízká, a proto používat utajené telefonní spojení v polních podmínkách lze jako spojení s omezeným stupněm utajení, tedy i využívání zvláštního armádního spojení (ZAS, zejména při předávání informací v období plánovacího procesu). Např. při metodě souběžného plánování, kdy je intenzivní výměna informací. Z hlediska kvality utajení je vhodné použít utajeného dálkopisného spojení ZAS, které pracuje se zaručenou stálostí utajení. Tuto pozitivní vlastnost však znehodnocuje nízká operativnost a dlouhá doba výměny informací (maximální přenosová rychlost je 50 Bd).

Kladnou stránkou v oblasti přenosu textových informací je využívání terminálových počítačových sítí pro dálkový přenos zpráv. Přestože hlavní poslání těchto sítí je jiné, už sám fakt značného zájmu o možnost dálkového přenosu vytváří příznivé podmínky pro rychlé osvojení si technických prostředků, které jsou využívány v připravované síti MODAST. V porovnání s dálkopisným provozem se tento druh přenosu vyznačuje vysokou přenosovou rychlostí, zabezpečením přenášovaných zpráv proti chybám, omezenou možností přenosu grafických informací a v neposlední řadě i vyšším uživatelským komfortem.

Někdo by mohl namítnout, že prostředky dálkových spojů je vytvářeno značné množství přenosových okruhů, ale přitom při vyžadování spojení nastává situace, v níž jsou dlouhé čekací doby. Může vzniknout stav, že dojde k prodlení při předávání zprávy. K vysoké zatíženosti spojovací soustavy a tedy i prodloužení čekací doby, dochází v určitých obdobích bojové činnosti nebo druhu práce štábu. Většinou je však v daném specifickém období prioritně vyžadován jen některý druh spojení. Např. v období plánovacího procesu jsou převážně požadavky uplatňovány na telefonní (utajené i neutajené) spojení. Dálkopisné spojení je v provozu jen minimálně. Při organizaci a plánování spojení jsou druhům spojení přiřazovány jednotlivé dálkové přenosové okruhy. Toto přiřazení je poměrně stálé. I když je, podle našeho názoru, známé, za jakého období, při jakém druhu práce štábu, je požadován určitý druh spojení přirodá, nelze plně tyto požadavky respektovat. Domníváme se, že je to zapříčiněno složitostí organizačně technického nového rozdělení přenosových okruhů pro druhy spojení. Počet jednotlivých druhů spojení je volen empiricky a odpovídá průměrným požadavkům účastníků na realizaci daného druhu spojení. V mnoha případech je pro realizaci určitého druhu spojení limitující i množství technických prostředků – koncových zařízení.

Lze říci, že počet dálkových přenosových okruhů (DPO) je nedostatečný, jsou-li jednotlivé druhy spojení realizovány pevným přiřazením tak, jak bylo uvedeno. Můžeme však připustit, že počet DPO by byl dostatečný, jestliže by bylo možné podle skutečných potřeb, tj. požadavků na jednotlivé druhy spojení, je pružně nově rozdělit.

V současném období je při plánování spojení (řešení některých úloh) využíváno **výpočetní techniky**. To přispívá k urychlení plánovacího procesu i k jeho vyšší kvalitě. Na stupni frontu i armády je využívána výpočetní technika. Zatím však chybí jejich vzájemné propojení. V podmínkách nynějšího stavu spojovací soustavy a jejího technického vybavení lze výpočetní techniku použít pouze při plánování spojení a jako logickou podporu při operativním řízení

spojení. Domníváme se, že současné technické vybavení neumožňuje použít výpočetní techniku v procesech technického řízení spojení.

Spojovací soustava zabezpečuje požadavky velení s nedostatky, které jsme uvedli.

Můžeme si položit otázku, **jakým způsobem zabezpečit rostoucí požadavky velení kladené na spojení**. Nejdříve bychom mohli vyjít z určitého modelu ideální spojovací soustavy, schopné trvale zabezpečovat obecně definované požadavky na spojení. Nelze předpokládat, že ke změně v organizaci spojení a technického vybavení by mohlo dojít skokem. Vyplyvá to nejen z úrovně současného rozvoje techniky – zejména elektroniky, ale zřejmě také z vysoké ekonomické náročnosti. Předpokládáme tedy postupný kvalitativní růst spojovací soustavy. Zřejmě bude důležité dodržet kontinuálnost vybavování novými technickými prostředky s filozofií činnosti spojovací soustavy. Rozhodující v celém rozvoji kvalitativně vyšší spojovací soustavy by mělo být zpracování její celkové komplexní koncepce, jako nutného předpokladu pro přípravu jednotlivých etap rozvoje. Jde zejména o to, aby postupně zaváděná technika byla konstruována na základě požadavků závěrečné fáze celkového rozvoje spojovací soustavy.

Pokusíme se objasnit **základní charakteristiky perspektivní automatizované spojovací soustavy**, a to z pohledu uživatele, provozovatele i odolnosti vůči prostředkům průzkumu a ničení nepřítele.

● Z hlediska **uživatele** by tato perspektivní soustava měla umožňovat:

– adresní automatickou volbu a utajenou komunikaci kohokoli s kýmkoli (člověk-člověk, člověk-stroj, stroj-stroj) za předpokladu, že se přihlásí do systému, a to i v případě, kdy není předem známo, kde se volaný účastník právě nachází; tato komunikace by mohla podle vybavenosti účastnické stanice probíhat od pouhého hlasového spojení až po výměnu barevných dokumentů.

– poskytování různých rozsáhlých souborů služeb, jako např.: zkrácenou volbu, zařazení do řady, opakovanou volbu, její progresivní šíření, nové stanovení adres přicházejících volání, zákaz volání, organizaci řízeného konferenčního spojení, přímou volbu vybraných funkcionářů s použitím jediného tlačítka, vyhledání účastníka i za pohybu, oběžníkové spojení apod..

– jednoduchou obsluhu komunikačních prostředků, instalovaných na účastnických nebo kolektivních pracovištích.

● Z hlediska **provozovatele** by perspektivní soustava měla umožnit:

– spolehlivé spojení uživateli i za velice složitých bojových podmínek, kterého je možné dosáhnout účinným systémem řízení spojení, udržování trvalého přehledu o stavu spojení; při poruše či havárii by systém nabídl logickou podporu řešení vzniklé situace, automatizaci provozu s preferováním softwarové pružnosti před hardwarovou těžkopádností, zdůvodněnou zálohou sil, prostředků a nouzových principů spojení.

– snadné a rychlé rozvinutí (tento požadavek bude rozhodující měrou závislý na aplikaci automatizační techniky, úrovní technického řešení jednotlivých prvků této soustavy a použité dopravní bázi).

– inteligentní ochranu proti činnosti nepřítele, včetně spolehlivého utajení obsahu všech přenášených informací; důraz je nutné položit na ochranu proti rádiovému a radiotechnickému průzkumu nepřítele, úmyslnému i neúmyslnému rušení, elektromagnetickému impulsu, zbraňím s přesným naváděním, neoprávněnému přístupu do systému spojení a manipulaci s procházejícími informacemi, odmítnutí oprávněného požadavku na poskytnutí služeb apod..

– při vzniku poruchy či havárie plnit základní funkce v rozsahu maximálního upřednostnění hlavních funkcionářů, resp. informací nejvyšší priority.

– variantní výstavbu systému podle vývoje operační situace a požadavků velení vojskům, umožněnou modulární konstrukcí jednotlivých prvků tohoto systému.

– neustálý rozvoj a postupnou modernizaci za předpokladu, že tento systém bude již od počátku budován jako otevřený.

● **Odolnost** vůči prostředkům průzkumu a ničení nepřítele by se u perspektivní spojovací soustavy měla projevit takto:

– vnější projev spojovací soustavy (jako celek) musí vytvořit dojem naprosté homogenity.

– všechny předávané informace budou utajené se zaručenou stálostí utajení.

– příznaky provozu spojovacích prostředků by měly být minimalizovány.

– výsledky dosažené překonáním ochrany neoprávněného přístupu do systému budou nutně nesrovnatelně nižší, než náklady vynaložené na jejich překonání.

I z tohoto neúplného výčtu požadovaných charakteristik je zřejmé, že vybudování perspektivní spojovací soustavy v ČSLA bude patřit mezi nejambicióznější modernizační programy. A jak jsme uvedli, začít je třeba uvážlivě, ale co nejdříve.

V čem by tedy měla spočívat podstata této modernizace? Při podrobnějším posuzování předchozích úvah je patrné, že v nich dominují požadavky směřující jak ke zvyšování odolnosti a spolehlivosti systému, tak i k vyššímu uživatelskému komfortu, který je nutné chápat jako jeden z multiplikativních faktorů zvyšování odolnosti celého systému velení. Je to tedy velice rozmanitý soubor požadavků, které bude žádoucí respektovat. Jinak řečeno, možnosti, které by měla nová soustava poskytovat a vlastností, jež by měla mít, nebude možné dosáhnout současnými prostředky a metodami. Zřejmě bude zapotřebí přijmout principiálně nová řešení, využívat nejnovějších výsledků vědeckotechnického pokroku a vojenské vědy. Chceme-li toto tvrzení konkretizovat, potom by se perspektivní soustava měla **vyznačovat těmito základními vlastnostmi:**

Pro činnost **využívat číslicových metod provozu** (tzv. digitalizace spojovací soustavy). Ve svých důsledcích může značně zvýšit složitost jednotlivých prostředků, ale výhody daleko převýší vynaložené úsilí a náklady.

Vysokým stupněm automatizace. Z operačního hlediska je nutné automatizaci chápat jako základní přístup k rozvoji celé oblasti velení. Z technického hlediska ji chápeme jako automatizaci funkcí a provozní činnosti spojovacích systémů, zaměřenou ke zvyšování efektivnosti a odolnosti spojení (komutace, vyhledávání optimálních přenosových okruhů, stanovení priorit, sledování technického stavu, diagnostika, řízení atd.).

Postupným přechodem na unifikované spojovací prostředky a jednotypové přenosové okruhy, což podstatnou měrou sníží organizační a provozní složitosti výstavby tohoto systému v poli. Uživatelé to umožní vysokou variabilitu ve vybavení jeho uživatelské účastnické stanice. Zároveň se vyřeší i problematika připojitelnosti PASUV a různých automatizačních prostředků.

Upustil (z hlediska struktury spojovací soustavy) od převážně **hierarchického členění** podle míst velení a přistoupil k vytváření takové struktury, která bude nepřetržitě přístupná všem prvkům bojové sestavy.

Základními rysy perspektivního spojovacího systému jsou: digitalizace, automatizace, unifikace techniky, integrace služeb a všeobecně přístupná struktura systému spojení.

Výsledkem by měl být systém nové kvality, plně zabezpečující perspektivní požadavky velení vojskům. Tento systém bude založen na nových principech činnosti, kvalitativně zcela odlišných od současných. Nepůjde o pouhé propojení počítačů se spojovacími prostředky, ale o proces, který se zaměří na oblast technického zařízení, programového vybavení i architektury systémů. Zde již nejde o pouhou modernizaci prostředků nebo racionalizaci pracovních metod. Formy extenzivního vylepšování, popřípadě technologické modernizace při zachování starých metod, jsou vyčerpány. **Perspektivní spojovací soustava může vzniknout pouze na základě zásadní přestavby současné spojovací soustavy. Problém je ovšem v tom, jak přejít od dnešní analogové, technicky značně zastaralé a hierarchicky budované spojovací soustavy k číslicové, automatizované a přístupné kdykoli všem prvkům bojové sestavy.**

Reálně možný se zdá být postupný přechod od současné spojovací soustavy (analogové), jež přejde do přechodné soustavy, v níž budou uplatněny prvky analogové a číslicové soustavy a posléze do číslicové spojovací soustavy.

Hlavním důvodem k **postupnému přechodu** jsou značné pořizovací náklady, technické možnosti výzkumné, vývojové a výrobní základny a v neposlední řadě i kádrová nepřipravenost na zavedení perspektivního systému.

Souhrnně jsou předpokládané vlastnosti jednotlivých systémů porovnány v **tabulce**. Nejproblematictější je přechodný systém. V něm vedle dožívajících technických prostředků bude vytvářen základ perspektivního systému. Místo očekávané úspory lidí a techniky dojde z počátku patrně k jejich nárůstu. Vznikne nezbytnost vyvinout, vyrobit a zavést řadu technických zařízení, která umožní dočasnou slučitelnost a propojitelnost těchto principiálně odliš-

Tabulka

Vlastnost (charakteristika)	Způsob plnění ve spojovací soustavě		
	současné	přechodné	perspektivní
Způsob provozu	analogový	analogový a číslicový	číslíkový
Struktura spojovací soustavy	POSS, PS	kombinovaná	všeobecně přístupná – polygonální
Pravděpodobnost přežití	nízká	střední	vysoká
Komutace	ruční	polopevná	automatická
Mobilnost, operativnost	malá	malá	vysoká
Stupeň utajení obsahu zpráv	v průměru nízký	v průměru střední	vysoký
Aplikace automatizačních prostředků	minimální	malá	vysoká
Multiplexory pro dělení okruhů	kmitočtové	kmitočtové (časové)	časové (kódové)
Možnost spojení s mobilními účastníky	minimální	omezená	velmi dobrá
Úroveň poskytování služeb	nízká	dobrá u nových prostředků	velmi dobrá
Rychlost přenosu informací	v průměru nízká	v průměru střední	v průměru vysoká
Energetická náročnost	vysoká	průměrná	nízká

ných systémů. Ty budou svůj význam ztrácet postupným rozvojem perspektivního systému spojení. Nejdříve se uplatní při připojování sítě federálního ministerstva dopravy a spojů a doživajících prostředků ve stálé síti ČSLA.

Teprve později dojde k výraznějším úsporám lidí, snižování počtu vozidel a k vytvoření technických a organizačních předpokladů pro výstavbu kvalitativně nového systému velení.

Cílem článku bylo zdůraznit podmíněnost mezi požadavky na rozvoj systému velení na jedné a nezbytnosti modernizace oblasti spojení na druhé straně.

Extenzivní formy se téměř vyčerpaly. Současný stav si zřejmě vyžádá zásadnější řešení. Ovšem intenzivní metody i formy je nezbytné aplikovat uvážlivě. Mnohé skutečnosti jako např. jednotné takticko-technické požadavky, síťové architektury a provozní protokoly bude nezbytné přijmout v rámci mezinárodních dohod. Přesto však zůstane značný prostor pro národní specifiky. Problém je rovněž v tom, že chybí příslušný teoretický aparát. Nejsou dokončeny a verifikovány matematické modely spojovacích soustav, především na operačním stupni. Z těchto důvodů a vzhledem k značně vysokým předpokládaným ekonomickým nákladům na modernizaci bude nejspokladnější cestou **postupný přechod od analogových metod k číslicovým.**

ÚKOLY SLUŽBY RDV PŘI TECHNICKÉM ZABEZPEČENÍ PŘECHODU VOJSK DO FRONTOVÉ PROTIÚTOČNÉ OPERACE

Frontová protiútočná operace je uskutečňována s cílem zničit protistojící nepřátelská uskupení a zálohy, ovládnout důležitá ekonomická a politická centra na území nepřítele. Protiútočnou operaci připravuje velení na válčišti. Může být vedena několika fronty na více strategických směrech nebo samostatně, jedním frontem na několika operačních směrech. Vlastní příprava protiútoku bude splývat s obdobím vedení obranných sražení, kdy je nezbytné stabilizovat frontu, zmařit průlom nepřítele, obnovit bojeschopnost vojsk prvního operačního sledu a vytvořit nová uskupení. Vlastní přechod do protiútoku nebude možný bez úplných materiálně technických zásob.

Přesun druhých sledů a záloh, stejně jako přísun zásob munice a náhradních dílů k frontě, v důsledku použití vysoce přesných zbraní, je zpravidla spojen se značnými těžkostmi. Tato skutečnost si i z hlediska služby raketového a dělostřeleckého vyzbrojování vyžádá pružná a účinná opatření.

Úkoly služby RDV vyplývají i z dalších předpokládaných zásad přechodu do protiútoku v rámci protiútočné operace frontu. Jde o:

celkovou hloubku úkolu – 250 až 300 km.

BÚ F – 120 až 150 km, tempo 15 až 20 km/den, v trvání 6 až 8 dnů.

DÚ F – 130 až 150 km, tempo 20 až 25 km/den, v trvání 6 až 7 dnů.

BÚ A – 50 až 70 km, tempo 15 až 20 km/den, v trvání 3 až 4 dny.

Praktické zkušenosti ze štábních nácviků a velitelsko-štábních cvičení potvrzují, že přechod do protiútoku může být vykonán v rozmezí D 10 až 15 za těchto výchozích podmínek: bez předchozího vedení protiúderu, po dokončení obranného sražení, pokud byl nepřítel zastaven a již se na dosažené čáře opevnil.

Z pohledu služby raketového a dělostřeleckého vyzbrojování to znamená, že:

● Je plně rozvinuta soustava sil a prostředků výzbrojního zabezpečení, a to jak polních vojsk (čtyři roty oprav výzbroje vševojskových pluků a divizí, technické jednotky speciálních útvarů, roty oprav raketové a dělostřelecké výzbroje praporů AOZ, prapory oprav raketové a dělostřelecké výzbroje pluků FOZ), tak teritoria (výzbrojní a muniční základna). Vzhledem k vedení nepřátelské útočné činnosti mohou být již tyto síly a prostředky neúplné. Na taktickém stupni předpokládáme denní ztráty sil a prostředků ve výši do pěti procent a na operačních stupních do tří procent. To se zřejmě projeví i v opravářské kapacitě, která může být snížena nejméně o čtvrtinu. Pro vytvoření představy o rozsahu tohoto snížení uvádím v **tabulce 1** plnou denní opravářskou kapacitu některých jednotek na taktickém (BO), operačním stupni (SO).

Tabulka 1

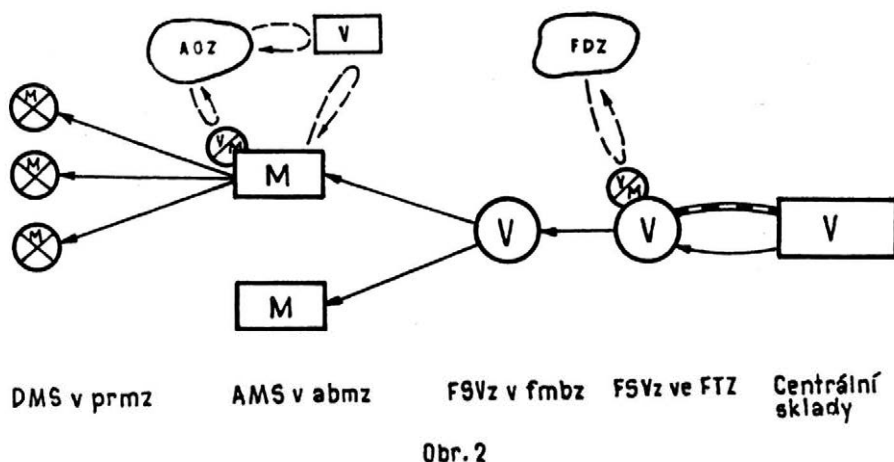
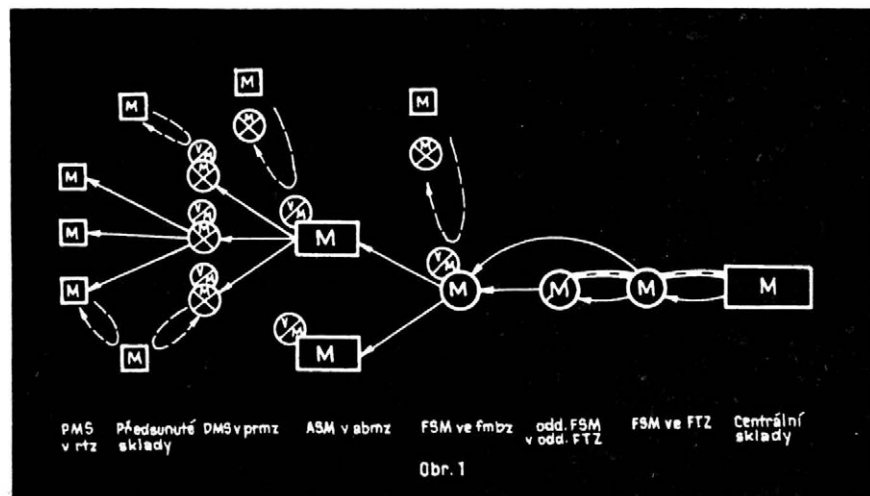
	PTRK	Děla, RM	Výzbroj T, BVP	PL děla	Opt	RZ	RL
Taktický stupeň:							
tp (72)			4	0,4	5	10	
tp (55)			3	0,4	5	10	
msp (BVP)	4	2	3	0,4	5	20	
msp (OT)	2	1,5	5	0,4	10	25	
dp		4,5			5	10	0,3
rmo		2				10	
plp				2	5	15	1
prote (td)	5	1	3	1	10	20	0,5
prote (msd)	5	1	3	1	10	20	0,5
Operační stupeň:							
prapor oprav rdv (AOZ)	5	2,2	8,4	1	15	25	1,6
pluk oprav rdv (AOZ)	12	6,6	24,12	3	50	80	4,7

Tabulka 2

Druh výzbroje	BO	SO	Druh výzbroje	BO	SO
100 mm PTK vz. 53	30	1500	Výzbroj tanku	40	1.700
130 mm K vz. 46	200	3000	Výzbroj BVP	50	800
122 mm ShH	100	1000	RL PVO	10	200
122 mm H	80	700	PL RVD	8	180
152 mm ShKH	250	2200	OZ PTRK (vezené)	2	5
130 mm RM vz. 51	50	200	OZ PTRK (vezené)	4	20
122 mm RM vz. 70	150	1700	OZ PTRK (BVP)	3	10

Na snížení celkové opravářské kapacity mohou mít vliv i ztráty náhradních dílů, které jsou vezeny na dopravních prostředcích vojsk (vševojskové útvary, útvary druhů vojsk), nebo budou skladovány v prostorech bojové sestavy praporů materiálního zabezpečení, armádní (frontové) brigády materiálního zabezpečení, frontové týlové základny nebo rot, praporů a pluků oprav raketové a dělostřelecké výzbroje. Pro ilustraci jsou v tabulce 2 uvedeny střední hodnoty spotřeby materiálu na jednu BO (SO) některých druhů výzbroje.

● Jsou spotřebovávány jak zásoby z předsunutých municiích skladů, tak zvýšené zásoby munice. Pohyblivé zásoby munice vojsk mohou být ve výši stanovené nesnižitelné zásoby nebo se jí přibližují. Je plně rozvinut dopravně zásobovací systém munice – viz obr. 1 zásobovací systém náhradních dílů pro zabezpečení komplexních oprav výzbroje – viz obr. 2.

Předpokládám, že vojska jsou doplňována na stanovenou výši zásob. Na hodnoty však nelze pohlížet jako na neměnné. Jsou uhrazovány ztráty munice, které jsou předpokládány u AMS do 4 %, FMS do 3 %, FMS (FTZ) 1,5 %.

● V prostoru operační sestavy vojsk bude zřejmě velké množství poškozené výzbroje. Domnívám se, že pokračuje technický průzkum bojiště spolu s odsuny poškozené výzbroje do shromaždiště poškozené techniky jednotlivých stupňů. Část výzbroje, poškozené v rozsahu GO, ještě není soustředěna nebo je vagonována v nakládacích stanicích. Představu o množství vyřazené výzbroje si můžeme udělat z **tabulky 3**, která obsahuje předpokládané ztráty v obranné operaci frontu.

Tabulka 3

	Bez použití JZ					S použitím JZ				
	ztráty		rozložení			ztráty		rozložení		
	min.	max.	BO	SO	GO	min.	max.	BO	SO	GO
OZ RVD	7	8	3,75	1,75	0,75-1,0	12	14	5	3,5	2,0-2,5
PTZ	6	8	2,5	2	1,0-1,3	12	17	5	3,5	2,0-2,5
Děla, RM	1,5	2,5	1,0	0,5	0,5	2,5	4,5	0,75	1,5	0,5-1,0
PL děla	6	7	2,25	1,25	1,0	13	14	5,5	3,4	2,2-2,4
OZ PVO	7	8	3,75	1,75	0,75-1,0	12	14	5,5	3,0	2,0-2,5
Výzbroj tanků	3	5	1,5	1,25	0,5	11	13	4,4	2,6	2,0-2,2
Výzbroj BVP	3	5	1,5	1,25	0,5	11	13	4,4	2,6	2,0-2,2
RL	6	8	2,5	2,0	1,3	12	14	5	3,5	2,0-2,5

Silami a prostředky služby RDV jsou na taktickém stupni prováděny běžné opravy (u některé výzbroje i SO), na operačním stupni střední opravy poškozené výzbroje. Opravenou výzbroj lze předávat zpět k jednotkám, podle organického zařazení. Je vhodné se také zmínit o nespolehlivosti, neboť **ztráty výzbroje z technických příčin** (přesun, rozvinování, neodborná příprava k použití) mohou dosáhnout až těchto hodnot: **pozemní děla 10 až 12 %, raketomety 13 až 15 %, protiletadlová děla 8 až 10 %, minomety 20 až 30 %, výzbroj tanků a BVP 15 až 25 %, radiolokační technika do 40 %, automatizované systémy řízení palby a výpočetní technika do 25 %.**

Domnívám se, že hlavními úkoly služby RDV na operačním stupni při technickém zabezpečení přechodu do frontové protiučinné operace, jsou:

- doplnění vojsk municí, výzbrojí a materiálem na stanovenou výši pohyblivých zásob,
- zabezpečení komplexních oprav poškozené výzbroje,
- soustředování poškozené výzbroje v rozsahu SO (BO) do prostorů rozmístění rot, praporu a pluku oprav raketové a dělostřelecké výzbroje (nebo jejich vyčleněných oddělení),
- soustředování a naložení poškozené výzbroje v nakládacích stanicích,
- organizování výzbrojního zabezpečení přesunů a přeskupení vojsk.

Základem splnění stanovených úkolů je **Plán výzbrojního zabezpečení frontové protiučinné operace**. Je nedílnou součástí plánu TEZ. Plán zabezpečení vojsk municí je součástí

plánování celé frontové operace. Při zpracování Plánu výzbrojního zabezpečení je nezbytné vycházet z objektivního hodnocení situace a přesných výpočtů s ohledem na stav i možnosti sil a prostředků včetně možných variant rozvíjení operace. Je nezbytné jednotně rozpracovat pořadí zabezpečení vojsk výzbrojí a municí při přípravě operace, včetně opatření ke splnění bližšího úkolu vojsk frontu. **Při přípravě operace** je nutné věnovat pozornost:

- vytvoření stanovených zásob munice, náhradních dílů, čistícího a konzervačního materiálu u všech stupňů,
- zabezpečení úplnosti a provozuschopnosti všech zbraní a zbraňových kompletů,
- technickému ošetření a opravám výzbroje,
- organizaci spolehlivé ochrany sil a prostředků služby RDV proti ZHN a vzdušným výsadekům.

V průběhu operace mít na zřeteli:

- včasnost doplnění spotřebovaných zásob munice, náhradních dílů (ND), čistícího a konzervačního materiálu,

- pružný odsun a komplexní opravy poškozené výzbroje,
- včasné a promyšlené přemístění opravárenských prostředků za vojsky.

V případě **dostatečného množství času**, nebo pokud je plánování spojeno s plněním dalších úkolů, je zpravidla používána **metoda postupné práce**. Domníváme se, že tato metoda dovoluje kvalitně a v plném rozsahu připravit potřebné výpočty, důsledně zpracovat informační údaje a pečlivě zhodnotit variantní řešení. Úkoly pro nižší stupně jsou stanoveny postupně, tedy až potom, je-li na vyšším stupni plánování výzbrojního zabezpečení v podstatě ukončeno. **Při nedostatku času** je základním způsobem práce **metoda souběžného plánování**. Nižší stupně přistupují k plánování výzbrojního zabezpečení na základě **předběžných nařízení**. Tato metoda ve srovnání s předchozí **dovoluje dva až třikrát zkrátit čas**, nutný pro plánování úkolů a jejich dovedení vykonavateli. Na druhé straně však od orgánů služby RDV **vyžaduje větší přesnost, předvídatost, organizovanost, operativnost a vysokou profesionální přípravu**.

Náčelníci služby na operačním stupni jsou povinni do plánu zapracovat i opatření pro zabezpečení bojové a mobilizační pohotovosti podřízených útvarů, zařízení (výzbrojní a muniční základna), skladů a jednotek, začleněných do sestavy frontové (armádní) opravárenské základny, brigád materiálního zabezpečení a frontové týlové základny.

Výzbrojní zabezpečení je nutné především podřídit úkolům vojsk, charakteru i podmínkám přípravy a vedení operace. Ze zkušeností získaných na taktických a velitelsko-štábních cvičeních vyplývá, že **pro první operaci mohou být nejtípciější tyto úkoly:**

● **při přípravě operace:**

- co nejrychlejší vyvezení pohyblivých zásob munice,
- stanovení doby, objemu a pořadí rozptýlení operačních zásob munice a materiálu, způsobu jejich dopravy do skladu frontové brigády materiálního zabezpečení, frontové týlové základny,

● **splnění opatření nezbytných k dokončení rozpracovaných oprav a přípravě výzbroje i munice k okamžitému použití,**

- stanovení jednotek, útvarů služby RDV, u kterých provést skrytou mobilizaci, využití jejich opravárenských kapacit ve prospěch armád koaličního složení,
- opatření k organizaci příjmu mechanizačních prostředků pro naložení zásob munice,
- zaměření úkolů ke zvýšení obrany, ochrany a sítěžení opravárenských jednotek a útvarů služby;

● **v průběhu operace:**

- výzbrojní zabezpečení armád (divizí), zvláště v prvních dnech operace a ovládnutí důležitých čar,
- zabezpečení přesunu a zasazení operační manévrovací skupiny do sražení, zasazení druhého sledu frontu, násilné překonání vodních překážek,
- odsun poškozené výzbroje a zabezpečení včasných komplexních oprav,
- doplnění vojsk municí, náhradními díly a materiálem k jejich zabezpečení ke splnění dalšího úkolu frontu.

Velmi důležité místo v řídicím procesu náčelníka služby RDV operačního stupně je včasná znalost situace vojsk i vlastních výkonných prvků služby.

Nyní je plánovací činnost řídicích orgánů služby RDV ulehčena a zrychlena zavedením mikropočítače POTAS a možným využíváním výpočetního prostředku týlových orgánů MOMI-2. Velitelsko-štábní cvičení Dukla-88 potvrdilo praktický význam při předávání denního technického hlášení počítačem MOMI-2. Tyto prostředky však ještě plně neumožňují pracovat v reálném čase. Od zpracování hlášení o stavu zabezpečení vojsk raketami, municí a výzbrojí do doby vlastního doplnění materiálu uplyne 10 až 20 hodin, a to vzhledem k předpokládané dynamičnosti soudobého boje není postačující. Náčelníci služby všech stupňů jsou povinni v krátké době, (od doby, kdy se seznámili se zámyslem velitele, až po předložení návrhů a informací ve výzbrojním zabezpečení), zpracovat rozsáhlý soubor podkladů, což je časově a psychicky náročný proces. Je patrné, že **obsah činnosti v procesu řízení služby RDV lze dále automatizovat**. Doposud jsou to pouze ty činnosti, které se opakují a představují stereotypy práce. Proto se další směry rozvoje automatizace zaměřují na úkoly spojené s procesem přijímání rozhodnutí. Znamená to tedy, že mohou být automatizovány: **sběr, přenos, uchování a zpracování informací o stavu výzbrojního zabezpečení, operativnost a správnost kalkulačních údajů**. Tím se vytvoří řídicím orgánům služby RDV větší časový prostor pro tvůrčí přístup v celé oblasti rozhodovacího procesu, kontrolní činnosti a poskytování účinné pomoci podřízeným orgánům. Služba RDV zabezpečuje vojska ČSLA čtyřmi materiálovými třídami. Proto má značný význam v oblasti automatizace i propojení vazeb mezi komplexy úloh dalších druhů vojsk a služeb. Jsou to orgány týlu, raketového vojska a dělostřelectva, vojska PVO i štáby operačních stupňů. Pro službu RDV však mají rozhodující místo aktuální úlohy řešení ve **vzájemné součinnosti se štábem ZVV a tankovou a automobilní službou**. Současně se **pomocí výpočetní techniky a ve vzájemné součinnosti řeší tyto úlohy**:

- zpracování podkladů k informacím náčelníků služeb (RDV, TAS, náčelníka metrologické služby) ZVV o stavu zabezpečení vojsk,
- příprava přehledů o stavu u podřízených útvarů a prostředků technického zabezpečení; u služby RDV - stav v armádních (frontových) skladech municie, frontovém skladu výzbroje, praporech a pluku oprav raketové výzbroje, využití opravárenských prostředků teritoriálních zařízení, činnost muniční základny,
- provedení kalkulací, pomocných výpočtů a zdůvodňujících návrhů i informací pro tvorbu zámyslu velitele,
- tvorba zámyslu doplnění vojsk raketami, municí, ND a materiálem,
- opravy a návratnost výzbroje do sestavy vojsk,
- podklady do tabulkové části plánu výzbrojního zabezpečení,
- zpracování předběžných, odborných a bojových nařízení pro podřízené orgány a útvary,
- zpracování denního technického hlášení.

Lze předpokládat, že **požadavky vojsk na zabezpečení municí**, v podmínkách soudobého boje, **budou mít stále stoupající tendenci**. Včasnost a doplnění v požadovaném rozsahu (typ zbraně, velikost ráže a druh municie) bude i nadále patřit k rozhodujícím předpokladům pro splnění bojového úkolu. Orgány služby RDV při doplnění vojsk municí jsou povinny neustále sledovat, aby plánovaná výše spořeby municie nepřekročila reálné možnosti její úhrady. K úkolům služby RDV patří i řešení a **ovlivňování zásobovacího systému** tak, aby u palebných prostředků vojsk nevznikl **přebytek nebo nedostatek** některého z druhů municie. Proto je nutné **mít nepřetržitý přehled** o množství a kvalitě zásob municie připravených k naložení, vývozu a použití. Funkcionáři služby by měli mít i odborné znalosti konzervačních prostředků, které umožňují udržet požadovaný technický stav municie, ale i ji také okamžitě použít. Musí také prosazovat **další zdokonalování mechanizace a manipulace ložných prací**. Poznatky získané při praktickém ověření doplňování municí od frontu k praporu svědčí o tom, že doba trvání od 60 až 72 hodin je značně vysoká a průměrná rychlost toku do 10 km.h⁻¹ je naopak nízká. Z celkové doby bylo na vlastní přepravu spotřebováno 40 % času, zatímco na manipulaci plných 50 %; zbytek času připadal na nedostatky v organizaci práce. Proto je tedy nutné **zvyšovat paletizaci zásob**, aby mohlo být ještě **efektivněji využito zavedených mechanizačních**

prostředků, což je jedna z možných cest zrychlení **doplňování vojsk přímo do palebných postavení** jejich bojových sestav.

V **průběhu vedení protiútočné operace** je nutné hlavní zdroj doplňování poškozené výzbroje hledat v **komplexních opravách**. Současné zbraňové systémy představují kombinované soupravy. Dominující část tvoří zbraňová a podvozková část doplněná ženijními a chemickými prostředky a chemickou ochranou. Jako příklad lze uvést 122 mm ShH 2S1, 152 mm ShKH vz. 77, 122 mm RM vz. 70 nebo tank T-72 s elektrosystémem nabíjení a laserovým zaměřováním. Provedení komplexní opravy (tj. souběžné nebo postupné odstranění závad na všech částech výzbroje) bude náročné, jak z hlediska organizace práce, tak z hlediska sladění technologických postupů. Proto služba RDV by měla mít připravený **dostatek odborných specialistů a potřebné množství náhradních dílů**. V polních dílenských opravách nemohou chybět účelné montážní přípravky, dokonalá měřicí technika a moderní diagnostické prostředky. Důležitá je **součinnost uvnitř AOV (FOZ)**: velením útvarů (jednotek) služby RDV a velitelstvím AOV, zejména v otázkách **průzkumu bojiště a odsunu poškozené výzbroje**, ale i mezi útvary (jednotkami) služeb, zvláště mezi SRDV a TAS. Pro vytvoření vhodných podmínek k rychlé a kvalitní opravě je zapotřebí zvýšenou pozornost věnovat **defektaci poškozené výzbroje**. Dalším úkolem bude i stanovení **optimální doby činnosti opravárenských prostředků** na jednom místě tak, aby nedocházelo ke zkracování produktivní činnosti.

Technický průzkum a organizaci odsunu poškozené výzbroje a techniky řídí v rámci polních vojsk ZVV jednotlivých stupňů. Proto je žádoucí, aby náčelníci služby RDV reagovali na jeho nařízení pružně a promyšleně. Předložené návrhy musí být logicky zdůvodněné a předem projednané s orgány TAS, veliteli druhů vojsk a náčelníky jednotlivých služeb. V **plánu výzbrojního zabezpečení (pracovní mapě)** je nezbytné **přesné zakreslení** shromaždiště poškozené techniky, prostorů předání poškozené výzbroje nadřazenému, železničních nakládacích stanic a odsunových os, prostorů rozmístění polních i teritoriálních zařízení. Myslím, že je důležitý i zámysl využití průmyslových závodů na území nepřítele. Stáby by měly mít připraveny kalkulace odsunů k rotám, praporu a pluku oprav raketové a dělostřelecké výzbroje. Z hlediska organizace je nezbytné pozornost věnovat i zabezpečení přepravy poškozené výzbroje uvnitř AOV a FOZ. U pluku oprav raketové a dělostřelecké výzbroje to znamená odborné řízení využití rot evakuace výzbroje. Nepřetržitě musí být sledován stav zabezpečení náhradními díly.

Výzbroj poškozenou v rozsahu GO odsunujeme do vojenských opravárenských závodů nebo závodů na území členských států Varšavské smlouvy. Proto je třeba nejen znát místo železniční nakládací stanice a harmonogram odsunu, ale především zabezpečit odbornou pomoc osádkám a obsluhám (dodržení bezpečnosti práce, ložné míry vagónů) tak, aby železniční transporty byly naloženy včas a vojenské opravárenské závody mohly plnit úkoly. Velké nároky na odborné orgány bude mít organizace činnosti v prostorech předání poškozené výzbroje a železničních překládacích stanicích.

Dokonalé zvládnutí výzbrojního zabezpečení přechodu do frontové operace je jedním z úkolů technického zabezpečení. Základní změny, uskutečněné v posledních letech ve výzbrojení vojsk, způsobech přípravy a vedení operací, stejně jako vytvoření nové struktury ZVV, si vyžádaly nezbytnost **dalšího zdokonalování principu a stylu práce** orgánů služby RDV. K důležitým úkolům patří naučit je **kvalitně pracovat v krátkých časových lhůtách**.

ROZVOJ METROLOGICKÉ SLUŽBY V ČSLA

Složitost výzbroje a vojenské techniky, která je zaváděna k vojskům ČSLA, vyžaduje pro udržení bojových schopností neustálou kontrolu takticko-technických parametrů a jejich udržování ve stanovených mezích.

Metrologické zabezpečení jako součást speciálního technického zabezpečení je **garantem správnosti měření a přesného nastavení parametrů, trvalého udržení bojových vlastností a dalšího rozvoje výzbroje a vojenské techniky**. Přispívá ke zvyšování kvality připravenosti výzbroje a techniky k bojovému použití, racionalizaci provozu a oprav.

Rídící orgány metrologické služby byly zřízeny na stupni FMNO, u vojenských okruhů, svazů a PVOS s odpovědností za řízení koncepčních otázek rozvoje, metodické usměrňování i souhrnné plánování, tvorbu a vydávání normativních dokumentů i řízení odborné přípravy výkonných pracovníků metrologického zabezpečení v ČSLA.

Plnění úkolů metrologického zabezpečení v ČSLA znamená především vykonávání metrologické kontroly a ověřování měřidel používaných k přesnému měření a nastavování parametrů fyzikálních veličin při provozu, ošetřování a opravách výzbroje a vojenské techniky.

Analýza stavu metrologického zabezpečení, uskutečněná v letech 1987 a 1988 v součinnosti s hlavními druhy vojsk a služeb ČSLA, svědčí o nedostatečném počtu především výkonných prostředků k metrologické kontrole, ověřování a běžným opravám měřidel a útvarů, svazků a zařízení ČSLA.

V současné době plní funkci pro měření fyzikálních veličin vojenské techniky pouze Celoarmádní měrové středisko-3 pro GŠ/SSV a Celoarmádní měrové středisko-9 pro PVOS, FMNO/SRDV a FMNO/VL. Vojsková měrová střediska (VMS) jsou vytvořena v tabulkách mírových a válečných počtů pouze u FMNO/SRDV, SRDV, SVPVO, SCHV, GŠ/SSV a HT/SPHM.

Od doby vydání Sbírky nařízení ministra národní obrany č. 3. v roce 1963 došlo v ČSLA k některým organizačním změnám, při nichž nebyly řešeny úkoly metrologického zabezpečení. Prostředky, které vojska vybudovala na základě této sbírky (pokud nebyly zrušeny), nedoznaly žádných pokrokových změn. **Současný stav prostředků neodpovídá potřebám metrologického zabezpečení složité výzbroje a techniky** (naplňují požadavky a potřeby vojsk pouze ze 30 až 35 %).

V resortu FMNO je v používání přes 611 tisíc měřidel a 5,5 tisíc etalonů v celkové hodnotě 5,88 miliard Kčs, z nichž jsou 54 % metrologicky zabezpečeny armádními prostředky a smluvně v organizacích národního hospodářství ne vždy s odpovídající kvalitou. V průběhu 9. PLP je předpokládán nárůst počtu měřidel o 14 % a nárůst jejich celkové hodnoty o 18 %, což se také projeví ve výsledcích vědeckotechnického rozvoje.

Na základě získaných poznatků o stavu metrologického zabezpečení bylo navrženo vytvoření výkonných prostředků v ČSLA s touto základní strukturou:

- **Ústřední metrologická laboratoř,**
- **Metrologické laboratoře** vojenských okruhů a druhů vojsk (správ).
- **Metrologická střediska** vševojskových divizí a druhů vojsk (správ, vojenských opravárenských závodů a zařízení).

Ústřední metrologická laboratoř je vrcholným orgánem výkonné metrologie v ČSLA a jejím úkolem bude metrologický dozor, metrologická expertiza, zpracování technických předpisů a pokynů, spolupráce s Úřadem pro normalizaci a měření i metrologickými laboratořemi členských států Varšavské smlouvy. Dále zajistí uchovávání hlavních vojenských etalonů, jejich ošetrování, opravy a centrální zabezpečování výkonné metrologie metrologických laboratoř.

Metrologické laboratoře u vojenských okruhů dokončí výkonnou metrologii v míru i za války. Zajistí ověřování, seřizování a běžné opravy etalonů metrologických středisek divizí, přípravu a školení kádru.

Metrologické laboratoře druhů vojsk (správ) je předpokládáno vytvořit u velitelství letectva, Civilní obrany ČSSR, PVOS a podle potřeb u dalších druhů vojsk. Budou dokončovat výkonnou metrologii daného druhu vojska (správy) v míru i za války.

Metrologická střediska u vševojskových divizí jsou prostředkem výkonné metrologie v míru i za války a v materiální působnosti podřízených služeb zástupci velitele divize pro výzbroj. Jejich úkolem je kontrola, nastavení a běžné opravy měřidel výzbroje a techniky.

Metrologická střediska druhů vojsk (správ) jsou prostředkem výkonné metrologie druhu vojska (správy) v míru i za války. Organizačně budou začleněna podle potřeby (vojenský okruh, armáda, divize, útvar, zařízení). Jejich pracovní náplní je kontrola, nastavení a běžné opravy měřidel výzbroje a techniky.

Postupné budování této základní struktury výkonných prostředků metrologického zabezpečení je časově rozloženo na období 9. až 11. pětiletého plánu (PLP) takto:

V období 9. PLP je plánováno vytvořit metrologická střediska vybraných vševojskových divizí, výzkumných ústavů, opravárenských závodů a základů, metrologické laboratoře vojenských okruhů, velitelství letectva, tankové a automobilní zabezpečení u armádní a frontové opravárenské základny. Tím by prostředky metrologického zabezpečení v ČSLA zajistily v rozhodující míře potřeby v příslušných materiálových třídách.

V období 10. PLP pak vytvořit metrologická střediska zbývajících vševojskových svazků, útvarů a zařízení, metrologické laboratoře zbývajících druhů vojsk a služeb. Předpokládá se zahájení výstavby Ústřední metrologické laboratoře.

V období 11. PLP dokončíme budování celé organizační struktury.

Realizace navrhovaných opatření přispěje ke zvýšení kvality připravenosti výzbroje i techniky a k plnému využití jejich bojových možností. Vytvořením metrologických středisek a laboratořů zajistíme systematickou metrologickou kontrolu a opravy všech rozhodujících měřidel na výzbroji a technice. V rámci členských států Varšavské smlouvy bude zabezpečena součinnost při plnění společných úkolů. Zároveň se předpokládá i zabezpečení návaznosti na státní metrologii ČSSR.

NÁZORY ČTENÁŘŮ

KE VZTAHU OBRANY A PROTIÚTOKU

(Článek uveřejněný ve VM č. 1/1989)

Jde o důležitou souvislost dvou druhů operace, jež se rozhodujícím způsobem podílejí na celkovém výsledku ozbrojeného zápasu.

Domnívám se, že autor **dostatečně nevystihl dialektickou podstatu vztahu** řešeného problému. Sporné otázky jsou podnětem k diskusi na toto téma. Svými názory nechci snížit vynaloženou snahu a podíl autora na rozpracování aktuálních problémů vojenského umění. Myslím, že je potřebné upozornit na obsah a formy protiútoků z hlediska jeho operačně strategického významu a uplatnění. Přejít do protiútoků je nutné chápat ve strategickém, a v některých případech operačním rozsahu, avšak obsah článku i jeho závěry tento fakt ne plně doceňují. Jsem toho názoru, že autorovi se nepodařilo využít zkušeností z vojenské praxe, jako nevyčerpatelného zdroje poznatků, což způsobilo nedůsledné vyřešení komplexního vztahu obrany v souvislosti s celou složitou problematikou protiútoků. Obsahová stránka ovlivnila především závěry, které nejsou v souladu s dosaženými poznatky, a které se již podařilo na daném úseku shromáždit z praktické činnosti operační přípravy, zejména z výsledků štábních, komplexních štábních nácviků polního velení Západního vojenského okruhu a ze cvičení operačních velitelských stupňů.

V článku je patrný rozpor už v přípravě a také uskutečnění protiútoků. **Příprava i vedení protiútočné operace musí vycházet z dosažených výsledků obranné operace a konkrétní situace**, zpravidla v rámci strategického uskupení ozbrojených sil na válčišti, většinou po splnění cílů strategické obranné operace, nebo ještě v jejím průběhu, a to několika fronty na vybraných směrech nebo také jedním frontem na samostatném směru, jakož i na více operačních směrech po odrazení agrese, či v jejím průběhu.

Tyto poznatky jsou získány z dosažených výsledků komplexních zaměstnání operační přípravy. Můžeme z nich vyvodit zásadu, platnou pro teoretickou potřebu – **příprava a vedení protiútoků bude vždy odpovídat reálné, konkrétní situaci vojsk na kontinentálním válčišti. Je současně rozhodujícím východiskem pro objasnění podmínek přechodu do protiútoků.** Tyto otázky bylo nutné v článku zvýraznit a z nich čerpat.

Pro názornost uvedu část textu článku: „Jejich vedení (myšleno prvních obranných operací) pak musí vytvořit co nejvýhodnější podmínky pro tuto činnost ...“ (myšleno pro přechod vojsk do protiútoků). To je správné! Jsou ale výhodné právě takové podmínky k protiútku, jež uvádí autor, a to, že: „Na rozdíl od útoku, který vedeme proti bránícímu se nepříteli, je protiútok veden proti aktivnímu a dosud útočícímu nepříteli ...“ Z teorie i praxe víme, že útočná operace proti vstřícně útočícímu nepříteli, vedená formou střetného sražení, je jedním z nejsložitějších způsobů ničení nepřítele. Zaručují tedy tyto podmínky nezbytný předpoklad úspěšného protiútku? Jsem toho názoru, že v tomto případě je vhodné využít zkušeností z průběhu cvičení Sojuz-87 a operačně strategického štábního nácviku (v lednu roku 1988), kdy byly vytvořeny podmínky k protiútku tak, aby postup nepřítele byl zpomalen a na některých úsecích fronty zcela zastaven. Na základě úkolu hlavního velitele byl pak v takových podmínkách protiútok organizován. V obou zaměstnáních to bylo uskutečněno v součinnosti se zasazením hlavních sil a využitím jejich úspěchu, což umožnilo rychlý přechod k protiútku na našem operačním směru a nepřítel neměl možnost včas přejít do obrany a upevnit výhodnou terénní čáru.

Autor se často zmiňuje o **protiúderu a protiútku**. Soudím, že jeho názor – „... mezi protiúderem a protiútkem, třebaže mají rozdílný cíl i význam, je přímá souvislost ...“ je správný pouze z hlediska charakteru činnosti vojsk. Není ale možné souhlasit s východiskem myšlenky. Když přihlídneme k formě a rysům soudobé operace, vševojskového boje, je **nemožné tyto základní operační úkoly zaměnit, slučovat a dávat do souvislosti**. Můj názor je možné potvrdit i tím, že protiútočnou operaci podmiňuje v mnohých případech výsledek úspěšně provedeného protiúderu, protože vytváří příznivé podmínky pro její realizaci. Mám za to, že autorovi se nepodařilo důsledně analyzovat podmínky přechodu do protiútku.

Tímto byla ovlivněna i logická souvislost, že např.: „Protiútok na rozdíl od protizteče a protiúderu není součástí obranné operace, není ani pokračováním jejího vedení ...“ Současně za touto větou, ještě v témže odstavci, následuje: „... protiútok je na výsledcích vedení obranných operací přímo závislý a z nich také vychází.“ Vskutku tomu tak je, vždyť ještě v průběhu vedení obrany je připravována protiútočná operace. Jde o nejsložitější období práce štábu, kdy část důstojníků ještě řídí obrannou operaci a další se podílejí na její nové přípravě. Je tedy nanejdůležitější, že protiúder a v některých případech protiútok jsou svou **podstatou součástí obranné operace**. Jejich výsledky jsou zdrojem tvorby úkolů a stanovení cíle protiútku.

O koaličním uskupení vojsk autor mluví pouze v souvislosti s tím, že: „... je nutné zálohy předurčené pro přechod do protiútku přisunovat z hloubky teritoria – koaličního uskupení vojsk, nebo i ze strategické zálohy na válčisti.“ Domnívám se, že to nepostačuje k objasnění a pochopení významu a uplatnění protiútku, vzájemného vztahu s obranou. Zvláště proto, že neřeší problematiku zasazení

těchto záloh, nebere v úvahu význam zúžení pásem, úlohu a činnost vojsk v dotyku s nepřítelem, zabezpečení přesunu z hloubky, vliv vysoce přesných zbraní, průzkumných palebných systémů, použití jaderných zbraní.

V článku jsou rozpracovány dva základní způsoby zahájení protiútoků, a to zasažení protiútočného uskupení:

- po přesunu z hloubky,
- z přímého dotyku po přeskupení.

Lze předpokládat, že druhý způsob je pravděpodobně možné rozšířit o eventualitu využití úspěchu zasazovaných hlavních sil protiútočného uskupení, zpravidla souseda a připojením se vlastních vojsk přejít na vybraných směrech do protiútoků.

Odpovídá to poznatku, že „.... nejčastěji však bude přechod do protiútoků zahajován kombinací obou způsobů nebo může být pokračováním úspěšně provedených frontových a armádních protiúderů ...“ Jde o důležité výsledky, které však z textu nejsou vyvozeny.

Není také objasněno, proč autor stále hovoří pouze o **zálohách zasazovaných do protiútoků**. A co hlavní síly v druhém sledu, které by pravděpodobně měly rozhodující úlohu v efektivní činnosti. Mám za to, že je nedoceněn význam podmínek přechodu k protiútoků a rozsah jeho vedení, není ujasněn stupeň velení, který jej připravuje a řídí.

Taktéž nejsem plně přesvědčen o **správnosti názoru**, že protiútočná uskupení se musí vytvářet poměrně daleko od linie fronty. Je známo, že současné zbraňové systémy, vysoce přesné zbraně, průzkumné palebné systémy jsou schopny vyhledat a zničit cíle do celé operační hloubky. Dlouhé přesuny naopak mohou vyjevit zámysl a vyčerpávají síly.

Opomenuta zůstala možnost použití jaderných zbraní. Soudím, že to neodpovídá současným zásadám a možnostem odražení agrese nepřítele za použití jaderných zbraní i v podmínkách použití pouze konvenčních zbraní.

Je možné posoudit účelnost i dalších faktů, jako např. že „.... v některých případech může tento úder (myšleno první hromadný palebný úder) sledovat i zmaření připravované protipřípravy nepřítelem“. Je otázkou, zda ji bude schopen nepřítel organizovat. Zpravidla nebude mít čas na protipřípravu. Zvláště podaří-li se uplatnit princip překvapení, který může narušit organizované přejítí do obrany, je nutné vést nepřetržitě údery na důležité objekty, sledovat a ničit je po celou dobu obranné operace. Jejich ničení je nutné zahajovat s okamžikem jejich zjištění.

Současné názory potvrzují (viz studijní materiál - Zkušenosti ze cvičení ozbrojených sil SSSR Podzim-88, čj. 026724 – FMNO), že při protiútoků se budou uplatňovat zpravidla dvě období palebného ničení:

- palebná příprava a podpora zteče,
- palebný doprovod útočících vojsk.

Proto nemohu podpořit autorovo tvrzení, že: „V návaznosti na hromadný

palebný úder a někdy i v jeho rámci je možné na vybraných směrech protiútku provádět palebnou přípravu. Může být zahajována současně na různých směrech protiútku nebo v závislosti na způsobu přechodu vojsk do protiútku v určité i delší časové posloupnosti ...“ Myslím, že článek postrádá rozpracování podpory zteče, palebného doprovodu útočících vojsk.

Věnujme nyní pozornost **přechodu do protiútku**. Podobně jako v ostatních částech i zde bych chtěl zdůraznit známou zásadu – vždy a za každé okolnosti je třeba brát v úvahu vývoj situace v rámci válčiště. Jelikož nebyl doceněn mohlo být uveřejněno i to, že: „Přechod do protiútku může být zahajován v situaci, kdy nepřítel dosud pokračuje v útočné činnosti na rozhodujících směrech útoku, není schopen odrazit náš úspěšně vedený protiúder.“ Myslím, že by zvýšilo kvalitu článku, kdyby byl autor uvedl i síly a prostředky, které jej budou ničit.

Nevím, zda autor dostatečně zvážil účelnost vedení protiútku při pokračování útoku nepřítele, zvláště v době, když přešel k pronásledování. Poznatky ze cvičení svědčí o tom, že do protiútku nepřecházíme za každou cenu, v nevhodnou dobu, kdy ještě nejsou vytvořeny odpovídající podmínky.

Pronásledování je složitou a dynamickou formou útočného boje, která je charakteristická vysoce rozhodnou činností nepřátelských vojsk. V žádném případě není vhodnou příležitostí k přechodu do protiútku. Výhodnější je nejprve postup nepřítele zastavit v hloubce některého z obranných pásem a následně přejít k protiútku.

Podporuji velice správný a logický názor autora, který je nutné dále rozvinout – „Ve všech případech bude přechod do protiútku těsně spojen s předcházejícím vedením obrany ...“

Podplukovník Ing. František Valach, CSc.

VYSOCE PŘESNÉ ZBRANĚ A OCHRANA PROTI NIM

Redakčně upravený a zkrácený článek plukovníka profesora Dr. Kazimíra Nožka, uveřejněný v polském časopise „Myśl wojskowa“ č. 2/1988.

Odražení agrese nepřítele, vyzbrojeného vysoce přesnými zbraněmi, bylo projednáno v duchu ustanovení historického květnového dokumentu (1987) zasedání Politického poradního výboru v Berlíně – O vojenské doktríně členských států Varšavské smlouvy.

Výhradně obranný charakter národní a koaliční vojenské doktríny nejen určuje směry teoretického zobecnění, ale vede také k dosti závažným přehodnocením operačně taktických problémů, zvláště z počátečního období války (POV).

Při zobecňování praktických zkušeností ze spojeneckých cvičení bylo vzato v úvahu, že přímý a zásadní vliv na přípravu a vedení operací v POV mají a stále více budou mít kvalitativní změny v rozvoji bojových prostředků a bojové techniky se zřejmým urychlováním jejich zavádění do výzbroje vojsk. Za příklad mohou posloužit vysoce přesné zbraně, zvláště průzkumné palebné systémy, které jsou základem uskutečňované americké strategické koncepce vzdušně výsadkových operací – 2 000 zmodifikované v NATO v koncepci hlubokých úderů nebo bojem se zálohami (druhými sledy).

Základem těchto koncepcí byly snahy o okamžité přenesení bojové činnosti již od počátku zahájení na území států Varšavské smlouvy (VS). Zvláště vysoký důraz se přikládá momentu překvapení. To má velký význam, neboť při stanovení určitých operačně taktických zásad je nutné vzít v úvahu, že nové generace bojových prostředků stírají výraznou hranici, jež byla mezi zbraněmi konvenčními a ZHN. Mimo to jejich úderná činnost je a bude zvýrazněna stále se rozšiřujícími možnostmi sil a prostředků elektronické a psychologické války.

Zmíněné koncepce nejen že nevylučují, ba spíše naopak, mají plně na zřeteli a schvalují možnosti použití jaderných a chemických zbraní.

Během mobilizačního a operačního rozvinování, zvláště pak při přeskupování, budou svazky frontu a spojeneckých vojsk napadány již v posádkách. Komunikace mohou být vážně narušeny, a narůstání sil, zvláště materiální a speciální technické zabezpečení, vážně zpožděno. Již úvodní propočty ukazují, že přechod do obranné operace a účinné odrazení agrese nepříteli, jenž bude široce používat vysoce přesné zbraně, bude výjimečně těžké a komplikované, především s cílem zminimalizovat ztráty po prvních hromadných úderech nepřítel.

K přechodu do frontového a strategického protiúderu a protiútoků může dojít přímo z obrany nebo během operačního rozvinování. Proto je třeba se také vyhnout náhlému úderu nepřítel a zachovat vysokou bojovou pohotovost vojsk, což bude mít vliv na splnění taktických a operačních úkolů v POV.

Možnosti pravděpodobného nepřítel při vedení počátečního úderu s překvapením

Historické zkušenosti, včetně ozbrojených konfliktů po 2. světové válce, potvrzují, že bez ohledu na podmínky a politickou situaci, se agresor vždy snažil provést počáteční úder znenadání. Je to faktor, který mnohonásobně (dvou až pětinašobně) zvyšuje sílu úderu a také zajišťuje dosažení operačních a strategických cílů s minimálními vlastními ztrátami.

Veškeré strategické koncepce USA a NATO využívaly a dále počítají s momentem překvapení. Zvláštním příkladem je strategická koncepce Spojených států amerických vzdušně pozemních operací – 2 000 (koncepce hlubokých úderů – NATO), jejichž podstatou je využít momentu překvapení v POV a přenést bojovou činnost již v prvních dnech na území členských států Varšavské smlouvy.

Nové vydání operačního řádu armády USA FM-100-5 v roce 1986 zvláště silně zdůrazňuje možnosti a způsoby i nutnost využít momentu překvapení. Za charakteristický příklad může posloužit koncepce, jež je procvičována na počítačích v USA – Za 9 dnů k Odře – která využívá především momentu překvapení, jemuž je přisouzen největší význam, samozřejmě v prvních dnech vedeného úderu, jak jinak, než skutečně rozhodně nekonvenčním způsobem.

Prognózní hodnocení vojenskopolitické situace ve světě, mimo výrazného uvolnění napětí, ale se současným neustálým kvalitativním rozvojem ozbrojených sil, svědčí o tom, že hrozba náhlého vzniku války na západním válečném je zásadně nezměnila. Významnou charakteristikou naší epochy je, že **změny v politickém klimatu mohou nastat prudce, ze dne na den, dokonce mimo evropský kontinent, i přesto mohou mít ohromný vliv na situaci v Evropě.**

Využití momentu překvapení v současné vojenskopolitické situaci je dosud nevyjasněným problémem. Střetávají se totiž dva názory. První se týká velkých potíží při jeho dosahování, protože jsou stále dokonalejší prostředky průzkumu, včetně kosmického. Druhý způsob potíže nevylučuje, ale přesto zdůrazňuje, že existují velké možnosti ve využití momentu překvapení, především právě ve vztahu k dokonalým možnostem průzkumu, výjimečně vysoké bojové pohotovosti ozbrojených sil a neustále zdokonalovaným prostředkům a systémům vysoce přesných zbraní, jimiž mohou být vedeny údery do celé hloubky válečného.

V souladu s převažujícími názory v NATO existují nyní možnosti dosáhnout politických cílů v Evropě již po prvních operacích vedených na evropském válečném, dokonce za použití pouze konvenčních zbraní při stále pohotovosti uvedení do činnosti jaderného a chemického potenciálu. Proto jsou již v době míru vytvořena uskupení vojsk k vedení rozhodných bojových operací. Na každém válečném také jsou hlavní velitelství, která mají tuto činnost řídit.

Udržování celého systému ozbrojených sil ve vysoké bojové pohotovosti, nahromaděné zásoby materiálu i techniky, velký rozsah a počet cvičení na západním válečném, široce rozvětvené a mistrně provedené operační maskování mohou vytvořit předpoklady a podmínky k překvapivému úderu.

Dle názorů velitelství NATO je cílem první strategické operace na středoevropském

válčíšti rozbití hlavního uskupení vojsk a ovládnutí důležitých politických a ekonomických center na území členských států Varšavské smlouvy. V souladu se získanými zkušenostmi ze cvičení se předpokládá provést tuto operaci do hloubky 800 až 1 000 km, se současným vytvořením palebné přehrady, která by zabránila zasazení strategických záloh z hloubky.

K úderům do hloubky se předpokládá použití nejmodernější generace vysoce přesných zbraní, zvláště průzkumné palebné systémy, taktické a strategické letectvo a pozemní vojsko, které by vedlo údery (palby) municí s pravděpodobností zásahu objektu od 0,6 do 0,9. Údery by byly vedeny současně čelně, z hlubokých křídel i z týlu za širokého použití vzdušných výsadek, útvarů a jednotek diverzně průzkumných a velkých mobilních uskupení vojsk (sil). Mimo to neustálá tendence rozvoje prostředků vzdušného napadení pravděpodobného nepřítele dokazuje výrazný a neustálý růst ohrožení ze vzduchu. Tato hrozba během posledních let změnila dosah a přešla nad spodní vrstvy atmosféry, ale horizontálně není prakticky ohraničena. V současné době je nebezpečí ohrožení v celém rozsahu výšek.

Velký význam je přisuzován rozhodným úderům silami a prostředky radioelektronického boje (REB) a psychologické války. Z hodnocení cvičení vojsk NATO je patrné, že do sestavy prvního sledu skupiny armád může být začleněno více než 80 % těchto sil a prostředků. Zvláště je zdůrazňováno rychlé získání nadvlády ve vzduchu, ať již na jednotlivých strategických nebo operačních směrech, narušení systému velení a řízení, zničení a zneškodnění hlavních uskupení vojsk, operační, ba dokonce strategickou izolací přísunu čerstvých sil do prostoru bojové a operační činnosti, narušení mobilizačního a operačního rozvinování ozbrojených sil a převzetí strategické iniciativy.

Vedením hromadných a překvapivých úderů ze vzduchu, země i v éteru lze rychle získat rozhodnou, několikanásobnou převahu (změnu poměru sil) na rozhodujících směrech a úspěšně uskutečnit zámysl prvních operací, aniž by byla všeobecně vytvořena početní převaha sil a prostředků.

Reálně a vážně zvažované strategické koncepce USA a NATO jsou diktovány především velkými možnostmi stálého zdokonalování a zavádění do výbroje vojsk kvalitativně nových, neustále dokonalejších druhů a zbraňových systémů a vojenské techniky. Je třeba brát v úvahu i rostoucí možnosti průzkumných systémů, např. americké průzkumné družice, zvláště model **Key-hole**, z nichž nejmodernější KH-12 budou záhy připraveny k použití. Tato technika umožňuje zjišťování a sledování cílů a objektů, okamžité vyhodnocení výsledků palebných úderů, slučování prostředků palebného působení s průzkumnými prostředky a řízení jejich činnosti.

Systémy konvenčních zbraní, které se vyznačují vysokou přesností a účinkem ničení, jsou již všeobecně srovnatelné s jadernou municí malé ráže. Komplexní použití vysoce přesných zbraní umožňuje splnit nejen operační, ale také některé strategické úkoly.

Efektivnost průzkumných systémů a vůbec vysoce přesných zbraní závisí na schopnosti bezprostředně způsobovat vysoké ztráty a vyvolávat další následky. Velká přesnost a ničivá síla zabezpečuje ničení jak bodových, tak i plošných (skupinových) cílů, důležitých vojenských objektů, ekonomických a politických center, což svým významem vede k vážným důsledkům, nepředvídatelným ztrátám na lidech, ale také na materiálu. Existuje možnost nejen vážně narušit, ale dokonce znemožnit operační rozvinutí.

Vysoce přesné zbraně, elektronické působení i prostředky vzdušného napadení (jejich dosah a účinky), ale také další zvýšení mobilnosti vojsk, vytvářejí objektivní podmínky k dosažení předpokládaných strategických cílů již v prvních operacích, ať vzdušně pozemních, či výsadekových. Palebné údery do hloubky mohou být vedeny bez předchozího soustředování velkého množství sil a prostředků v jednotlivých prostorech.

Proto je nutné mít neustálý přehled o situaci nepřítele, aby nemohl využít momentu překvapení, eventuálně účinně odrazit jeho agresi a útočnou činnost. Je nezbytné mít k dispozici důvěryhodné údaje o silách, prostředcích a možnostech nepřítele, neustále získávat údaje o jeho skutečných zámýslech, neboť to vše bude mít vliv na organizovaný a účinný

přechod k prvním obranným operacím i maximální snížení ztrát při počátečních úderech nepřítele používajícího vysoce přesné zbraně.

Možnosti a způsoby odražení agrese nepřítele

Zásadní vliv na změny v operačně taktických zámyslech, které zvyšují možnosti vojsk při přípravě a vedení obranné operace frontu (armády) na území vlastního státu, by mělo uskutečnění koncepce hlubokých úderů nepřítele v plném rozsahu, při níž by hlavní úlohu sehrávaly vysoce přesné zbraně, svazky a svazy pozemních a vzdušných vojsk a také vzdušné výsadky. Proto je nutné též při organizování obranné operace vzít v úvahu způsoby a možnosti uskutečnění vzdušné pozemní koncepce nepřítelem.

Co se týká obranné operace na našem území, je vhodné zvážit zvláštnosti, které nastanou při přechodu do obrany na území společenství státu nebo za útočné operace (soustředění, evakuace obyvatelstva a některých průmyslových závodů i kulturních památek, ochrana a obrana rajónů a průmyslových center). Rozhodnutí a organizační řešení bude také vyžadovat spolupráci a součinnost s teritoriálními orgány. Civilní obranou, zejména při narůstání bojových možností vojsk. Zvláštní pozornost je třeba věnovat organizaci protivzdušné obrany.

Základem obranné operace frontu a armády musí být i nadále její houževnatost, aktivnost a odolnost, dovedně spojené s rozhodným odporem, ženijním budováním terénu, se smělými protiútoky a protiúderů překvapujícími nepřítele, a tam, kde je to možné a nutné – s odchodem nebo vedením boje (bojové činnosti) v obklíčení.

Dosáhnout cíle obranné operace při nejnižších vlastních ztrátách je stále více závislejší na účinně uskutečněném manévru. Těžiště obrany musí být přeneseno z úporných obranných bojů na provedení nečekaných útočných výpadů, zejména početně nevelkými silami, a to především do boků a týlu uskupení vojsk nepřítele.

Velkou pozornost je třeba věnovat izolaci válčičtější nejen palebnými údery, ale také činností vedenou v týlu útočících vojsk nepřítele, kterou provádějí vysoce pohyblivé skupiny, výsadky, speciální jednotky, záměrně vést boj v obklíčení. Za příhodných podmínek mohou být vysílány operační manévrovací skupiny (OMS) frontu a armády, početně ne však větší než divize.

Vojska musí být současně připravena ničit uskupení nepřítele, který rozvíjí útok na různých směrech, odrážet údery ze vzduchu, izolovat a ničit výsadky všeho druhu nepřítele, jež jsou zasazovány v různé hloubce i čase, ale také uskupení, která pronikla do hloubky bojové a operační sestavy. Ničení a umlčování vysoce přesných zbraní i ochrana a obrana vojsk před jejich účinky musí být středem pozornosti velitelů (náčelníků), důstojníků štábů všech stupňů velení. To bude vyžadovat decentralizovanější rozmístovat druhé sledy a zálohy s tím, aby byla zachována větší volnost uskutečnění manévru na ohrožené směry, a také jim zajistit rychlé soustředění úderů na vybraná uskupení (objekty) nepřítele.

K takovým způsobům vedení činnosti musí být přizpůsobeno ženijní vybudování předního okraje a obranných rajónů. Je třeba mít také rovnocenným způsobem připraveny komunikace pro manévry a různé způsoby minování k zamezení manévrové činnosti nepřítele, zabráňující útoku do hloubky a boků bránících se vojsk.

Bude vzrůstat úloha a význam manévru palbou, účinné PVO uskutečňované vojsky frontu a armády v úzké součinnosti s vojskem PVOS, silami a prostředky REB spolu s údery letectva a bojových vrtulníků určených k podpoře vojsk jak v obraně, tak i těch, které budou přecházet do útočného boje (protiútoky, protiúderu), nebo těch, která povedou boj v týlu nepřítele či odcházejících na další obranné čáry.

Převahu nad nepřítelem během obranné činnosti, zvláště během přechodu do protiútoky a protiúderů, bude nutné vytvořit ne pouze ve smyslu početním, ale především v kategoriích

těžko souměřitelných. Zvláštní úlohu v obraně nutně splní takové prvky, jako jsou: překvapení, manévry, přenesení činnosti do hloubky uskupení nepřítele, vedení úderů na nejslabší místa jeho uskupení, která však směřují do týlu a boků hlavního uskupení, účinné ničení objektů (cílů) určených ke zničení v prvním pořadí, racionální využívání obranných vlastností terénu. V obraně není pouze možné, ale je nutné usilovat o získání překvapení, a to v jeho všech druzích a formách.

Rozporuplným problémem je záměrné vedení obranného boje v obklíčení. Vojska, která zůstala v obklíčení, jsou nucena vést činnost při měnící se frontě (okraj obklíčení), používat tzv. pohyblivé kotle, vázat co největší síly útočníka, útočit na nejslabší místa. Boj v obklíčení musí být jednou z forem aktivního narušování manévru zálohami i stálostí zabezpečení bojové činnosti nepřítele. Vojska také mohou s úspěchem provádět výpady, zvláště na těch směrech, o nichž nepřítel nepředpokládá, že by mohly být využity k vyjití z obklíčení.

Nadřazený stupeň útvaru, který je v obklíčení, je povinen okamžitě zahájit činnost vedoucí k odstranění obklíčení, přičemž má vést útočné manévry nebo aktivní činnost s cílem pomoci obklíčeným vojskům.

Je také nutné předvídat (předpokládat), že čím dále, tím více mohou být využívány výsadkové úderné jednotky. Na úrovni frontu a armády, zvláště při vedení protiúderů nebo při přechodu do protiútoků, může být připravována vzdušné výsadkové operace. Její zahájení bude zpravidla určovat přechod armády a frontu k útočnému manévru, jehož konečný význam bude rozhodující.

V obranné operaci frontu je nutné se snažit o cílevědomé přenesení boje do týlu útočících vojsk nepřítele. Prostě v jeho týlu je zapotřebí vytvořit určitou druhou bojující frontu. Bude nejen stimulatorem omezujícím volnost manévrování nepřítele, dezorganizováním systému zabezpečení, velení a řízení bojové činnosti, ale také velmi důležitým článkem v ničení a umlčování pozemních zařízení systémů vysoce přesných zbraní. Není bezvýznamné i psychologické působení, jak na vojska pokračující v útočné bojové činnosti, tak i na ta, která přicházejí z týlu.

Fronta v týlu útočících uskupení nepřítele bude důležitým faktorem zvyšujícím možnosti vojska frontu a armády, která vedou boj v obraně v operních bodech i obranných postavech, nebo která vedou útočný boj. Vojska určená k činnosti v týlu nepřítele vyžadují speciální výcvik a psychologickou přípravu. V obranné operaci vojska, která budou přecházet do protiútoků a protiúderů, budou zásadně zahajovat činnost vedením střetného boje, někdy dokonce střetného sražení. To bude další způsob plnění obranných úkolů útočnou formou, což zásadně omezí možnosti nepřítele účinně využít vysoce přesné zbraně.

V každém případě při přípravě obranné operace podél západní hranice má zvláštní význam součinnost ke zvýšení možností bránících se vojsk mezi spojeneckými vojsky vedoucími boj v přihraničním prostoru. Bude se to týkat nejen zodolnění obrany vojsk frontu prvního strategického sledu, ale také míst a způsobů překračování uskupení frontu a armád, v případě nutnosti i odchodu pod tlakem nepřítele, jenž útočí.

Prostory soustředění (rozmístění) odcházejících vojsk v uskupení frontu a armády musí být začleněny do jejich systému rozmístění. Někdy budou tato vojska začleněna k posílení obrany frontu nebo armády. Součinnost vyžaduje rovněž způsob ničení vzdušných výsadků nepřítele, které mohou být zasazeny do týlového pásma frontu prvního strategického sledu.

Zvýšení úlohy zálohy a druhých sledů bude dáno přechodem od čistě obranné k obranné útočné činnosti, určené především k manévru na ohrožené směry, vedení úderů během odchodu útvarů a svazků, pomoci obklíčeným vojskům a ničení výsadků všeho druhu a někdy i k vedení hlubokých úderů do týlu útočících uskupení vojsk nepřítele.

Je nutné přijmout zásadu, že čím delší bude přední okraj obrany frontu a armády, tím více musí být zálohy a druhé sledy silnější, připraveny k vedení rozsáhlého manévru.

S ohledem na stále se zvětšující možnosti nepřítele v organizování a vedení bojové činnosti

jednotkami a útvary speciálních vojsk, musí s nimi boj vést speciálně vycvičené jednotky a útvary ministerstva vnitra, civilní obrany i lidových milic.

V pásmu obranné operace frontu všechny síly a prostředky, které mohou být využity k posílení systému obrany nebo k poskytnutí pomoci obyvatelstvu a udržení vnitřního pořádku, musí být pod velením velitele frontu a velitelů armád. Při organizování obrany na území našeho státu vojsky spojeneckého frontu bude disponovat těmito silami pomocí operačních skupin, zvlášť k tomuto účelu vyčleněných ze štábu hlavního velení.

Lze předpokládat, že nezávisle na podmínkách musí být obrana připravována v přesně vymezené době. Čas předpokládaný na bezprostřední přípravu první obranné operace bude značnou měrou ovlivněn výsledkem boje o státní hranici vedenou našimi a spojeneckými vojsky, tempem rozvíjení útočné činnosti nepřítele, účinky působení vysoce přesných zbraní a možnostmi výsadků zasazených v pásmu činnosti frontu a armád.

Obsazená pásma obrany a prostory soustředění útvarů a svazků, palebná postavení RVD, postavení vojska PVO, letiště, přistávací plochy, prostory rozmístění týlů a velitelská stanoviště musí být připraveny ke kruhové obraně a být schopny vést samostatně bojovou činnost k odrazení úderů nepřítele, jeho výsadků, průzkumně diverzních jednotek a také poskytnout pomoc sousedovi palbou, někdy dokonce i úderem.

Vojska frontu a armády jsou povinna mít takovou operační sestavu, která by zabezpečila odolnost vojsk, účinný a trvalý odpor, přesné přesuny a manévry do nového prostoru (na nový směr), ale i plynulý přechod do protiúderů a účasti v protiútoku.

Omezený čas na přípravu obrany, neustále rostoucí dynamika a manévrovatost bojové činnosti vedené obráncem i útočníkem budou vytvářet neustále menší možnosti úplného ženijního vybudování obrany. Základ ženijního budování obranných postavení musí v závislosti na úkolech divize v rámci armády tvořit struktura obrany divize, ale v divizi systém opěrných bodů (rajónů), připravených ke kruhové obraně a vzájemné podpoře, rozmístěných a uskupených podle úkolů útvarů a jednotek.

Charakteristickým znakem operační a bojové sestavy bude schopnost rychle a plynule přejít od obrany k rozhodnému úderu. Proto také při vytváření uskupení vojska a operační (bojové) sestavy je nutné počítat s jeho všestranností a tím vytvořit příznivé podmínky pro vedení obranné i útočné činnosti.

Jednoduše řečeno: uskupení k obraně i útoku musí být podobné. Zvláštní úlohu bude mít dovedné a racionální využití obranných vlastností terénu k maximálnímu zvýšení síly obrany, palebných možností a účinného manévrování i vedení protiztečí a protiúderů. Využití terén k uspořádání a rozmístění vojsk, přiměřeným způsobem ženijně upravený a z odolného, může až desetinásobně zvýšit možnosti bránících se vojsk. Proto také prvořadý význam bude mít rychlé provedení opevňovacích prací.

Tendence rozvoje ženijního zabezpečení musí směřovat k mechanizaci prací a možnosti samostatného zakopávání se každou jednotkou (útvarem, svazkem).

Tím, jak se zvyšují možnosti bránících se vojsk, naskytá se otázka: jakým směrem se má rozvíjet dále systém obrany a její struktura? Výzkumy svědčí o tom, že v nejbližších pěti až deseti letech nedozná systém obrany zásadních změn. I nadále bude obrana tvořit vnitřně sladěný a vzájemně propojený organismus základních článků obrany, operační a bojové sestavy v souladu se zámyslem velitele, jenž vede obrannou operaci, až do té doby, kdy bude dosaženo jejího cíle s co nejmenšími ztrátami.

Systém obrany bude tvořen takovými prvky, jako je uskupení vojsk, jejich operační a bojová sestava, palebný systém, ženijně vybudované a připravené čáry obrany k provedení účelného, rychlého a nepřítele překvapujícího manévru a úderu, PVO, protitanková a protivýsadková obrana, ženijní zátarasy, systém všestranného zabezpečení. Protitankovou obranu není třeba zvlášť zdůrazňovat, je nutné ji považovat za nedílnou součást celého systému obrany.

Celý systém obrany musí být podřízen odrazení útoku nepřítele a v dalším přechodu do protiútoků. Proto je nutné uskutečnit změny v operačním uskupení a rozmístění vojsk podél fronty i v hloubce. Přijatý systém musí vytvářet přirozenou možnost vnutí nepřítele podmínky a způsoby vedení obranné operace, narušit součinnost jeho vzdušně pozemních a výsadekových uskupení.

Při vytváření systému obrany je nutné upustit od šablonovitosti, neboť vede ke ztrátám, jimž nelze zabránit. Týká se to zejména dogmatického dodržování závazných taktických norem a předpisového rozmístění vojsk. Proto konkrétní číselné údaje norem obrany je nutné považovat za orientační a pohyblivé.

Zásadním kalkulačním prvkem a takticko-operační normou musí být důkladné vyhodnocení operační situace, konkrétních vlastností terénu v pásmu armády, divize, pluku i praporu, možnosti vojsk nepřítele i vlastních, vycvičenost vojsk, velitelů a důstojníků štábů, konkrétní záměr a způsob zahájení operace (boje). Mimo to je nutné vzít v úvahu možnosti radioelektronického, psychologického boje, vzdušného a vzdušně výsadekového působení obou protistojících stran.

Možnosti vojsk se budou zvyšovat při vedení obranné činnosti v noci. Převaha obránce nad útočníkem bude vyplývat z toho, že povede činnost na vlastním dříve prozkoumaném a připraveném terénu. Proto také při přípravě rozhodnutí k obraně je nutné současně organizovat celý systém opatření, která zabezpečují činnost v noci, zvláště při vedení protiztečí i nevelkými silami, a protiúderů včetně uskutečňování různých manévru a přeskupování. Je nutné důrazně aktivovat boj v nočních podmínkách jednotkami působícími v týlu uskupení nepřítele.

V systému obrany zasluhuje velkou pozornost soustředění hlavního úsilí a určení prostorů a čar, které jsou páteří obrany a které je nutné udržet. Hlavní úsilí je důležité zabezpečit ne tím, že se v daném prostoru rozmístí velké množství vojsk (zhuštění obrany), třebaže to bude někdy nezbytné, ale především soustředěním (hromaděním) paleb, ženijních zátarasů, manévrem zálohami, zvláště protitankovými, účinné ničení výsadek, vedení protiúderů se současným izolováním prostoru vedení boje, znemožnit přísun čerstvých sil nepřítele a nedovolit jejich manévry.

Podmínkou zabezpečení soustředěného hlavního úsilí v obranné operaci frontu a armády, do určité míry i divizí, bude dynamické využití vojsk, čili záměrné soustředění činnosti do prostoru hlavního úsilí a aktivní vyhledávání konečného dosažení cíle obranné operace (boje). Hlavní úsilí obrany může být soustředěno do taktického nebo operačního prostoru v závislosti na zahájení obranné operace.

Rozhodující a bezprostřední vliv na odolnost obrany, ale zvláště na zachování bojové schopnosti a vytrvalosti vojsk, budou mít: ženijní vybudování a racionální využití příznivých terénních podmínek k obraně, manévru i k vedení protiztečí a protiúderů. Ve struktuře ženijního budování obrany je nutné mít:

- zabezpečovací pásmo, jako pásmo přímého zajištění a předsunutého postavení,
- taktickou hloubkou obrany zahrnující ženijně vybudované rozmístění bojové sestavy divizí prvního operačního sledu, divizí druhého sledu armád a případně v ní rozmístěné některé prvky operační sestavy armády,
- operační pásmo frontu, zahrnující rozmístění operační sestavy druhého sledu a jiné prvky sestavy divizí druhého sledu (zálohy) a prvky operační sestavy armády i frontu,
- operační pásmo frontu, zahrnující rozmístění operační sestavy druhého sledu a jiné prvky uskupení frontu.

Každé pásmo může být ženijně vybudováno o dvou až čtyřech postaveních, každé o hloubce 20 až 25 km, z nichž jedno musí být hlavní. Samozřejmě, že hlavní bude více vybudováno.

Ženíjní vybudování obranných pásem divizí rozmístěných v takticko-operačním pásmu musí zabezpečovat:

- kruhovou obranu přizpůsobenou k ničení tankových uskupení, letectva, bitevních vrtulníků a výsadek,
- palebnou a údernou podporu boje vedeného sousední divizí (plukem, praporem),
- rychlý a účelný přechod z obranné sestavy do útočné bez zbytečných přeskupení a přesunů vojsk,
- příznivé podmínky a možnost skrytého manévrování, -
- maximální využití terénních podmínek především k ochraně a obraně vojsk před technickými průzkumnými prostředky a vysoce přesnými zbraněmi.

V jednotlivých pásmech musí být vybudována obranná postavení formou opěrných bodů a rajónů obrany propojených systémem ženijních zátarasů a palbou. Velký význam má i minování na dálku, a také racionální využití řek, kanálů, jezer a hor k usměrňování nebo rozbíjení kompaktnosti sestav útočících uskupení nepřítele i vedení činnosti v jeho týlu.

Vzdálenost mezi jednotlivými pásmy obrany i uvnitř pásem, mezi opěrnými body a obrannými rajóny, může být různá, ale je podmíněna:

- možnostmi vlastních zbraní zabezpečujících vzájemnou podporu boje bránících se vojsk a vytváření palebných a ženijních překážek na směrech i v prostorech vojsky neobsazených,
- dostřelem (dosahem) a možnostmi zbraní nepřítele, který ho nutí měnit palebná postavení dělostřelectva a raket během překonávání jednotlivých pásem obrany,
- požadavkem přinutit nepřítele rozvinout předbojové uskupení do bojového, někdy také ke změně způsobu vedení útoku, zvláště během překonávání dalších opěrných bodů a obranných rajónů,
- zabezpečením vlastním vojskům nezbytných podmínek k manévru, zvláště těm, která povedou protiúder (protizteče).

Z kapitalistických armád

Plukovník Ing. Miroslav Veselka

DIFERENCOVANÉ ODSTRAŠOVÁNÍ A JEHO KRITIKA V ZÁPADNÍ EVROPĚ

V roce 1986 byla na pokyn prezidenta Reagana ustavena poradní komise Rady národní bezpečnosti a ministerstva obrany, jejímž úkolem bylo vypracovat návrh nové vojensko-strategické koncepce USA pro léta 1990 až 2010. Předsedali jí společně bývalý náměstek ministra obrany pro politiku Fred E. Iklé a Albert Wohlstetter, mezi jejími členy byli mimo jiné i Henry A. Kissinger, Zbigniew Brzezinski a bývalý předseda výboru náčelníků štábů John W. Vessey. Závěrečnou zprávu komise předala prezidentu Reaganovi v r. 1988 pod názvem **Diferencované odstrašování** (Discriminate Deterrence).

I když jde o neoficiální dokument, jistě podstatně ovlivní vývoj vojenské doktríny USA v devadesátých letech. Právě proto vyvolal bouřlivou, především negativní reakci západoevropských spojenců USA. Konfrontace obou hledisek bude s největší pravděpodobností východiskem pro příští oficiální americkou vojenskostrategickou koncepci a ovlivní i metody budování tzv. evropského pilíře NATO. K pochopení západoevropského přístupu je nezbytné nejprve charakterizovat předloženou zprávu.

Podstata navrhované vojenskostrategické koncepce „diferencovaného odstrašování“

Při zpracování zprávy komise vycházela z předpokladu, že v průběhu příštích dvaceti let se může světová vojenskopolitická situace výrazně změnit. USA budou muset čelit složitějším podmínkám, vyplývajícím především ze vzniku nových vojenských mocností i aliancí, z vývoje a výroby nových zbraní.

Ve zprávě se uvádí, že zásadním způsobem může globální rovnováhu sil ovlivnit především Japonsko, pokud se rozhodne stát se vojenskou mocností. I v opačném případě mohou mít jeho především investiční rozhodnutí strategický význam. Jestliže by se např. odhodlalo poskytovat Sovětskému svazu moderní technologii, výrazně by vzrostl vojenský potenciál SSSR. Na druhé straně japonská ekonomická pomoc americkým spojencům (např. Filipínám, Turecku, Egyptu) by prospěla zájmům USA.

Velký ekonomický, a tím i vojenský, vzestup je očekáván i od Číny. Do roku 2010 může být podle názoru komise druhou ekonomicky nejsilnější zemí světa (po USA, před Japonskem

a SSSR). Z vojenského hlediska však nepředstihne Spojené státy americké a Sovětský svaz. Obdobný proces, v menším rozsahu, může údajně proběhnout i u jiných států.

Zpráva předpokládá, že tento „vícepolární svět“ bude klást na americké vojenské plány větší nároky než existující bipolární soutěžení mezi USA a SSSR. Spojené státy americké budou nuceny své vztahy s novými mocnostmi řešit a popřípadě s nimi uzavírat koalice. Nelze přitom vyloučit, že se složení současných i budoucích aliancí bude měnit. Mohou vypuknout i války mezi vojensky silnými zeměmi, které nebudou patřit k americkým spojencům.

Pokud jde o Sovětský svaz, je podle názoru komise velmi obtížné předvídat výsledky současného úsilí o politickou a ekonomickou přestavbu. Údajně budou spíše skromné. Ani případný vyšší hospodářský růst se však nemusí odrazit v lepších mezinárodních vztazích. V každém případě USA nemají úmysl zakládat svoji dlouhodobou strategii na „nejistých předpokladech dobrotivé zahraniční politiky SSSR“. Větší riziko by údajně představovala stagnace sovětské ekonomiky. Z ní vyplývající vnitřní potíže by podle zprávy mohl Sovětský svaz řešit pokusem o vojenský úspěch v zahraničí, který by mohl být zaměřen např. na získání nových surovinových zdrojů. Komise ani nevylučuje, že by etnické rozpory mohly přerůst v úsilí některé svazové republiky o odtržení od SSSR.

Z dlouhodobého hlediska bude pravděpodobně pokračovat omezování možností amerického přístupu do krizových oblastí. Pro USA bude stále obtížnější získávat a udržovat základny v zámorí, právo na využívání přístavů a letišť, omezí se údajně i možnosti přeletů území spřátelených států. Uplatňování amerického vojenského vlivu ve světě mohou ovlivnit i změny na západní polokouli. Příkladem Kuby a Nikaraguy mohou následovat v Salvadoru, Hondurasu a Panamě, což by ohrozilo politickou stabilitu i v Mexiku. Takový vývoj by mohl přinutit USA, aby věnovaly daleko více zdrojů a vojenských prostředků do Karibské oblasti, a to na úkor své role v NATO.

Při hodnocení obecných vojenských perspektiv komise předpokládá, že **rostoucí přesnost, dosah a ničivá síla nových zbraní učiní budoucí války rychlejšími, intenzivnějšími a vynutí si podstatné změny zásad vedení boje a operací.** K řadě úkolů, které až dosud mají plnit jaderné zbraně, se mohou využívat i nové konvenční prostředky. Moderní zbraňové systémy již nebudou výsadou jen dnes průmyslově vyspělých zemí. I méně významné státy budou údajně disponovat značným množstvím moderních zbraní, včetně jaderných a chemických.

Uvedeným perspektivám vývoje mohou USA podle názoru komise čelit vojenskostrategickou koncepcí „**diferencovaného odstrašování**“. Vychází z tvrzení, že až dosud se americké pojetí odstrašování příliš orientovalo na stále méně pravděpodobné „**extrémní případy**“, tj. na strategickou jadernou válku a na konvenční a jadernou válku na evropském válečném území. Nedůsledně naopak řešilo údajně daleko věrohodnější možnosti zapojení USA do ostatních ozbrojených konfliktů, především ve třetím světě. Výsledkem podle zprávy bylo, že americký odstrašovací potenciál byl více méně stejný pro všechny typy vojenských střetnutí. „Diferencované odstrašování“ má tuto situaci změnit a úpravami struktury ozbrojených sil i zásad jejich bojového použití umožnit budoucím vládám USA pružněji a efektivněji zabezpečovat americké zájmy ve světě. **Základní doktrinní principy** (předsunutí vojsk na základnách v zámorí, silné a mobilní strategické zálohy na kontinentální části USA a schopnost použít v případě potřeby jaderné zbraně) **mají zůstat beze změny.**

Při aplikaci uvedené teorie do evropských podmínek komise tvrdí, že každá strategie, opírající se o „jadernou výměnu“, má vážná omezení. Je použitelná právě jen v extrémních případech, jejich vznik je však mnohem méně pravděpodobný než jiné formy konfliktů.

I kdyby Sovětský svaz použil svoje ozbrojené síly proti jiným (evropským) zemím, jeho vedení by přitom s největší pravděpodobností dalo najevo, že sleduje jen omezené cíle. **Studie v této souvislosti zdůrazňuje, že v SSSR se v posledních čtyřiceti letech neprojevovaly žádné tendence, které by směřovaly k „hazardu získat vše – nebo vše ztratit“.** Naopak Sovětský svaz dával přednost postupným dílčím akcím, při nichž by použití jaderných zbraní bylo nepřiměřené.

Komise souhlasí s tím, že **NATO musí počítat s extrémem.** Zároveň však tvrdí, že jejich přehnané zdůrazňování může vést k nepřipravenosti paktu na vedení jiných, mnohem pravděpodobnějších druhů konfliktů. Sovětský svaz by údajně mohl využít své geografické

polohy a výhodných komunikací k ovládnutí jednoho nebo několika států NATO a současně hrozbu přinutit k neúčasti ve válce jejich spojence. Předpokladem je, že každá vojenská akce v Evropě musí rychle vést k celosvětovému konfliktu. Velení NATO však prý zanedbává problém možné nejednoty paktu v případě selektivního útoku. Studie uznává, že i selektivní útok ve střední Evropě by asi vedl k použití jaderných zbraní. Při napadení např. Norska nebo Turecka by však jejich zasazení bylo údajně problematické.

Na základě těchto úvah komise odmítá dosavadní pojetí odstrašování, které je založeno na hrozbě vzájemného zaručeného zničení protistojících stran. Tvrdí, že „pokud by odstrašování záviselo na vzájemné zranitelnosti, pak základní myšlenka NATO – tj., že útok na jednu členskou zemi je útokem proti všem – může být hozena přes palubu“. Z dlouhodobého hlediska taková doktrína nemůže údajně zabránit ani selektivním útokům proti USA.

Komise proto doporučuje, aby se **pravděpodobnost vzniku konfliktů vysoké intenzity dále snižovala**. V oblasti extrémních hrozeb to znamená zajistit přežití nejen strategických útočných sil USA, ale i systému řízení, velení, spojení a vojenského zpravodajství, který umožňuje jejich zasazení. Tím mají být vytvořeny předpoklady, aby i v případě překvapivého sovětského globálního jaderného útoku byly USA schopny zničit celou škálu vojenských cílů v SSSR. **Ve studii se doslova uvádí:** „Jestliže by naše společnost byla zničena, nezáleželo by příliš na tom, zda sovětské vojenské cíle budou zničeny okamžitě a úplně.“

Strategické útočné síly USA si však mají i nadále zachovat schopnost provádět „diferencované útoky“ (discriminating attacks) proti vojenským cílům, a to s ještě větší přesností než dosud.

Ke zvýšení pravděpodobnosti přežití komise doporučuje pokračovat v programu „iniciativy ve strategické obraně (SDI)“. Již jen částečná protiraketová obrana má snížit naději útočníka na úspěch, především u menších mocností, které v příštích letech získají jaderné zbraně.

Mají-li USA čelit „přijatelnějším sovětským útokům“ (tj. i jaderné válce v Evropě), musí být schopny nejen diferencovaně odpovídat, ale také udržet takovou válku v únosných hranicích.

Při rozboru problematiky konvenční války v Evropě studie uvádí, že ozbrojené síly Varšavské smlouvy jsou dobře připraveny k překvapivému útoku a v příštích deseti letech údajně tato schopnost dále poroste. Jejich útočné operace by se vyznačovaly rozhodností směřující k rychlému prolomení předního obranného pásma a ke zničení většiny prostředků jaderného napadení NATO na válčišti ještě před jejich použitím. V posledních letech se údajně snížil i kvalitativní předstih Západu v konvenční výzbroji.

Nevýhodou Sovětského svazu při rozvíjení jeho ozbrojených sil v Evropě je podle studie značná závislost na východoevropských zemích. Většina z nich by údajně nechtěla být spoluvíníkem jakéhokoli útoku ze strany Varšavské smlouvy. Proto by SSSR mohl v budoucnu více spoléhat na rozsáhlou mobilizaci svých vlastních sil i za cenu ztráty momentu překvapení. Komise zpochybňuje schopnost NATO využít takto získaného času. Spíše očekává, že by západoevropské země nechtěly zhoršovat krizi.

USA podle studie udělaly v posledních letech hodně pro obranu západní Evropy. Vyšší bojeschopnost jejich ozbrojených sil byla dosažena především zkvalitněním systémů velení, zaváděním moderní munice a výzbroje, např. 4 000 tanků M-1, 1 000 vrtulníků AH-64 a UH-60, 1 200 letounů F-16. Moderní technologie je průběžně zaváděna i do výcvikových zařízení.

Tímto směrem se má ubírat výstavba ozbrojených sil všech států aliance, technologická převaha má být rozhodující výhodou Západu i v budoucnu. Hlavními nástroji, které umožní její získání, mají být nové průzkumné systémy, přesné zbraně působící z prostorů mimo účinný dosah prostředků protivníka (stand-off), široké využívání technologie „stealth“ a vybudování „rozšířeného systému PVO“, schopného ničit i řízené střely.

Zdokonalené zbraňové systémy zajistí, aby mohl být realizován princip „**úderu proti silám v hloubce**“ (FOFA), přijatý v NATO v roce 1984. Vychází ze závěru, že statická a mělká obrana nemůže být úspěšná. Proto musí ozbrojené síly paktu ihned se zahájením války napadat především letecky a řízenými střelami druhé sledy a zálohy protivníka. To však podle názoru komise nestačí. Věrohodná konvenční obrana musí zahrnovat i plány protiúderů

pozemních vojsk směřujících přes hranice států Varšavské smlouvy. Ještě důležitější je, aby NATO bylo připraveno využít za války „vůči Sovětskému svazu neloajální potenciál východní Evropy“. Komplex těchto opatření může podle názoru komise zajistit, aby NATO „mohlo porazit sovětskou armádu, nebo ji alespoň zastavit, bez použití jaderných zbraní“.

I kdyby Severoatlantický pakt výrazně zlepšil své konvenční síly, nadále bude potřebovat jaderné zbraně i v Evropě, a to ze dvou důvodů:

- sama jejich existence zabrání soustředování vojsk protivníka před útokem,
- schopnost NATO kontrolovat eskalaci při použití jaderných zbraní omezí sovětské snahy o využití jeho prostředků jaderného napadení k vedení diferencovaných úderů proti konvenčním silám paktu.

NATO musí podle názoru komise používat jaderných zbraní na válčišti ne jako spojovacího článku k rozsáhlejší a ničivější válce, i když toto riziko zůstane i nadále, ale jako nástroje čelícího úspěchu ozbrojených sil SSSR. Proto musí být zasazovány diferencovaně, např. proti střediskům velení a soustředěným vojskům. Jaderné odstrašování, podobně jako konvenční, zvýší údajně svoji účinnost využíváním nových technologií, především v oblasti přesnosti a řízení.

Reakce západní Evropy na koncepci „diferencovaného odstrašování“

Požadavek americké komise, aby NATO používalo jaderných zbraní na válčišti ne jako spojovacího článku k rozsáhlejší a ničivější válce, ale jako nástroje čelícího úspěchu ozbrojených sil SSSR, údajně narušuje samu podstatu západní aliance, tj. společné a stejné riziko pro všechny země. Připouští zničení Evropy v případné válce, a tak snižuje důvěru ve schopnost NATO takové válce předcházet. Francouzský odborný tisk dokonce tvrdí, že jde o další evidentní důkaz o nespolehlivosti americké vojenské politiky vůči Evropě.

Proto z těchto i dalších důvodů mají političtí i vojenští představitelé a odborníci v západní Evropě k navrhované vojenskostrategické koncepci „diferencovaného odstrašování“ **vážné výhrady**.

Obavy západoevropských států z možného „rozdvojení“ (decoupling), tj. z oddělení jejich obrany od obrany USA, mají dlouhodobý charakter. V roce 1970 byly příčinou odmítnutí návrhu prezidenta Cartera na předání části amerických mezikontinentálních balistických řízených střel do operační podřízenosti NATO, jako alternativy k rozmístění řízených střel Pershing-2 a Gryphon. V nedávné době byly jedním z hlavních důvodů, proč evropské členské státy NATO nepřijaly návrh na vyčlenění 60 strategických bombardovacích letounů B-52 vyzbrojených řízenými střelami s plochou dráhou letu, jako kompenzaci za rušení řízené střely středního a kratšího dosahu. Jen málo západoevropských vojenských analytiků věří, že by USA v případě potřeby zasadily svoje strategické útočné síly ve prospěch „obrány Evropy“, a tak riskovaly svoje „zaručené zničení“.

V konvenční oblasti se západoevropská kritika „diferencovaného odstrašování“ zaměřuje především na přeceňování perspektivních možností moderních zbraňových systémů, které by podle názoru komise mohly zajistit porážku nebo alespoň zastavení útoku Varšavské smlouvy bez použití jaderných zbraní. Uznává sice důležitost technologického předstihu Západu, ale **ke studii předpokládané aplikace do konvenční výzbroje ozbrojených sil NATO má tyto výhrady:**

- slouží Spojeným státům americkým jako záminka k tomu, aby nemusely konfrontovat náklady na „přímou“ obranu s náklady na obranu „nepřímou“ (viz dále).
- je dalším projevem americké snahy o využití technologického předstihu k získání vojenské prevahy, což v minulosti nikdy nevedlo k úspěchu.
- ohrožuje průběh jednání o snížení ozbrojených sil a konvenční výzbroje v Evropě, kterých by západoevropské státy chtěly využít „ke zmírnění škod způsobených smlouvou o likvidaci řízených střel středního a kratšího dosahu“.
- je nástrojem povzbuzujícím západní Evropu k vyšším výdajům na zbrojení a zároveň usnadňujícím v USA dlouhodobě diskutované snížení počtu amerických vojsk v Evropě.
- je prvním krokem na cestě k čistě konvenčnímu odstrašování.

Příčiny, které vedly k těmto výhradám, vyjevují složitost problémů, před kterými v současné době velení NATO stojí.

Jedním z hlavních argumentů, sloužících k obhajobě tzv. technologické konvenční přeměny vojenskostrategické koncepce NATO, je v rámci paktu přijatý princip „úderu proti silám v hloubce“ (FOFA). Ten předpokládá, že moderními zbraňovými systémy, používajícími vysoce přesnou a účinnou konvenční munici, lze od samého začátku války ničit komunikační uzly, druhé sledy a zálohy protivníka (nepřímá obrana) a tím vytvořit podmínky pro vítězství v dotyku (přímá obrana). „Diferencované odstrašování“ počítá s tím, že takové zbraně by mohly převzít některé úkoly dosud svěřené prostředkům jaderného napadení a zároveň vyřešit nedostatky, které konvenční palebné systémy NATO dosud mají.

Tyto, podle názorů západoevropských kritiků, v podstatě správné teoretické úvahy, však postrádají jak odpovídající zdroje, tak politický manévrovací prostor pro realizaci. NATO není údajně schopno současně odstraňovat nedostatky u vojsk prvního operačního sledu, zvyšovat připravenost záloh a zároveň realizovat programy FOFA. Bývalý pracovník britského ministerstva obrany G. Pattie, zodpovědný za vyzbrojování, tento rozpor komentoval slovy: „Zničení druhých sovětských sledů nemá velkou cenu, pokud existuje riziko rychlé porážky NATO sledem prvním.“ V této souvislosti západní prameny uvádějí, že kolem 50 % brigád ozbrojených sil NATO ve střední Evropě je dislokováno mimo předpokládaný prostor zasazení svého armádního sboru nebo více než 100 km od východní státní hranice NSR. Britská rýnská armáda má údajně jen 60 % potřebné munice. Belgie odmítla nakoupit PLRS Patriot, pozemní vojsko USA v Evropě trpí nedostatkem náhradních dílů, škrtý v americkém vojenském rozpočtu provedené ve snaze omezit rozpočtový deficit se odrazily tam, kde to bylo politicky nejsnadnější, tj. ve snížení zásob munice, ve zpomalení postupu modernizace a v omezení tylového a technického zabezpečení. Podle britských údajů má nyní pozemní vojsko USA v Evropě méně plně bojeschopných jednotek než v roce 1979, bojeschopnost amerického taktického letectva údajně poklesla v poslední době o 15 %.

V západní Evropě převládá názor, že pokud ekonomické důvody neumožňují realizovat současně záměry „přímé“ i „nepřímé“ obrany, musí dostat přednost bojeschopnost prvního operačního sledu.

Trvalé kritice je vystavována tendence Spojených států amerických řešit všechny problémy NATO, včetně poměru sil, moderní technologií. Zvláště se jim vytýká, že technologické možnosti považují za vojenská fakta. Západoevropská odborná literatura k tomu uvádí příklady.

Z historie se především poukazuje na neefektivnost předčasněho zasazení tanků za 1. světové války a německých raket V-1 v průběhu 2. světové války. K podobným jevům by mohlo dojít i u nově a rychle zaváděné bojové techniky. Pět z prvních šestnácti letových zkoušek řízených střel Pershing-2 bylo neúspěšných kvůli chybám v konstrukčních plánech. Elektronický systém PLRS Patriot byl natolik nespolehlivý, že ministerstvo pozemního vojska USA muselo na určitou dobu pozastavit jeho testování. V září roku 1987 bylo zjištěno, že jedna třetina leteckých PLRS Sparrow je nepoužitelná vzhledem k vadným mikročipům. Podobných skutečností se v západní Evropě využívá k často i konkurenčními důvody motivovanému tvrzení, že stále technicky složitější zbraňové systémy, neprovedené v náročných podmínkách moderního bojiště, nemusí za války splnit úkoly, ke kterým byly předurčeny. Navíc stále rostoucí ceny jimi používané „inteligentní“ munice údajně neumožní nahradit současně zásoby hromadně skladované standardní munice.

Na toto tvrzení USA reagovaly tzv. strategií vítězství (Win Strategy). Co nejširší použití moderní vysoce účinné munice se samým zahájením války má způsobit protivníkovi rozhodující ztráty, k dokončení jeho porážky se předpokládá využít standardní munice.

Případné další zvyšování technologického předstihu Západu v konvenční oblasti by údajně nemuselo vést USA k sledovanému cíli, tj. ke zvýšení jaderného prahu. Z technologického předstihu vyplývající nepříznivý trend v konvenčním poměru sil by prý mohl přimět Sovětský svaz, aby se zřekl závazku nepoužít jaderné zbraně jako první a snížil jaderný práh. Nevylučuje se ani možnost, že by přehodnotil svůj dosud pozitivní postoj k asymetrickému snižování počtů konvenčních zbraní. Požadavek autorů „diferencovaného odstrašování“, aby byly

zpracovány plány protiúderů pozemních vojsk NATO směřující přes hranice států Varšavské smlouvy, ohrožuje podle západoevropských názorů nejen proklamovaný obranný charakter Severoatlantického paktu, ale může narušit pro Západ vítaný přechod SSSR od spoléhání se na „absolutní bezpečnost“ k „rozumné dostatečnosti“. Důsledkem takového procesu by údajně bylo další kolo závodů tentokrát v konvenčním zbrojení, finančně neúnosného, jak pro SSSR, tak pro státy NATO, a konec nadějí na další uvolňování napětí v Evropě.

Vojenskopolitičtí odborníci v západní Evropě zvláště citlivě reagovali na přezíravý přístup autorů „diferencovaného odstrašování“ k budoucímu významu Evropy jako celku. Při analýze vývoje vojenskostrategické situace v příštích dvaceti letech se o ní totiž ani nezmiňli. Evropa by se podle americké studie měla stát pouze objektem a nikoli spoluautorem světové politiky. Kritici tohoto přístupu si však uvědomují jeho značnou opodstatněnost. Konstatují, že poprvé v moderní historii Evropa bezesporu technicky zaostává za USA a Japonskem. I kdyby se toto zpoždění podařilo odstranit, obranyschopnost západní Evropy narazí na perspektivu tzv. demografické zimy. NSR předpokládá, že v průběhu 90. let klesne počet jeho mužské populace o 200 000. Pokud nedojde k zavedení branné povinnosti ve Velké Británii, bude údajně velmi obtížné udržovat současné počty Britské rymské armády. Podle západoevropských specialistů přílišné spoléhání na technologickou převahu zamlžuje nadále existující potřebu dostatečných lidských zdrojů. **Dr. C. Coker, který přednáší mezinárodní vztahy na Londýnské ekonomické škole, o tomto problému napsal:** „Je velmi dobré nakoupit moderní granát za 50 000 dolarů, který je schopen zničit tank stojící dva milióny dolarů. Ale obsluha nezbytná k odpálení granátu se možná ukáže nákladnější než tank.“ Dodává k tomu, že omezení počtů ozbrojených sil Velké Británie v průběhu 70. let bylo doprovázeno třináctiprocentním nárůstem zbraní a vedlo k nedostatku osob, především u dělostřelectva. Např. obsluhu odpalovacího zařízení PLRS Rapier, plánovanou na sedm osob, musí zabezpečovat jen pět vojáků. Při malvínské krizi byl údajně nedostatek obsluh děl takový, že každý vhodný voják, bez ohledu na vyvíčenost, byl využíván k udržení dělostřelecké palby. Z podobných zkušeností se v západní Evropě vyvozují závěry, že moderní zbraňové systémy nemusí vždy přinášet úsporu osob, někdy tomu může být i naopak.

Z „diferencovaného odstrašování“ vyplývající přenesení těžiště americké vojenské politiky z Evropy na oblasti především „třetího světa“ je v západní Evropě chápáno jako předzvěst snížení vojenských závazků USA vůči ní. Technologické zaostávání spojené s demografickými problémy na druhé straně údajně povedou ke zvýšení závislosti západoevropských států na vojenské síle USA. Hledání cest k vyřešení tohoto rozporu je považováno za jeden z důvodů, proč Francii dlouho proklamovaný požadavek na posílení „evropského pilíře aliance“ získává v západní Evropě stále širší podporu. Ekonomickou základnu tomuto trendu jistě poskytne společný vnitřní trh EHS, který má být realizován od 1. 1. 1993.

Podobný vývoj by však nebyl v základním rozporu s americkou, stále aktuálnější snahou o nové rozdělení vojenských nákladů (Borden Sharing) mezi USA a jeho spojenci. Japonsko a Jižní Koreu nevyjímaje. Američané považují tento požadavek za oprávněný, protože vojenské výdaje USA představují 7 % jejich hrubého národního produktu v porovnání ke 3 % (v průměru) jejich spojenců. Evropské členské státy NATO se 374 milióny obyvatel a celkovým hrubým národním produktem 3,5 biliónu dolarů by údajně neměly být také vojensky závislé na 214 miliónu Američanů s hrubým národním produktem 4 bilióny dolarů. Západoevropané naopak argumentují tím, že nelze porovnávat jen náklady, ale i rizika. Cítí se daleko více ohrožení případnou válkou, než by mohly být Spojené státy americké.

Vojenští odborníci v západní Evropě při hodnocení „diferencovaného odstrašování“ berou v úvahu i jeho případný dopad na veřejné mínění. Rostoucí účinnost konvenčních zbraní vede údajně obyvatelstvo k přesvědčení, že je smazáván rozdíl mezi ničivostí jaderné a konvenční války. Toto vědomí a vysoké finanční nároky, vyplývající z modernizace konvenčních ozbrojených sil NATO, mohou způsobit masové protestní akce, obdobné tzv. boji o rakety v první polovině 80. let. Za takové situace by se americké záměry v západní Evropě jen obtížně politicky prosazovaly.

Doktrinální rozpory mezi USA a západoevropskými členskými státy NATO se neobjevují poprvé. Např. prosazení „pružné reakce“, jako oficiální vojenskostrategické koncepce

Severoatlantického paktu, se uskutečnilo až v roce 1967, i když v USA byla přijata již v roce 1961. Hlavní příčiny rozporů byly stejné jako dnes. **USA se stále snaží hájit své zájmy s maximálním využitím spojenců a ti se tomu, zpravidla ne s velkým úspěchem, brání.** Stejně jako dříve jde Spojeným státům americkým především o to, aby jimi stanovených politických cílů případných válek bylo **dosaženo omezením konfliktů na zámořská válčiště**, bez přímých důsledků pro vlastní teritorium.

* Shoda třídních zájmů, především totožná definice nepřítele, vždy vedla a povede i nyní k překonání rozporů mezi USA a západní Evropou. Řadu zásad „diferencovaného odstrašování“, např. posilování úlohy spojenců, předsunutí amerických konvenčních i jaderných sil na zámořská válčiště, nezbytnost posilování konvenčních sil NATO a modernizace jeho jaderných zbraní, prosazování principu „úderu proti silám v hloubce apod.“ západoevropské členské státy NATO jednoznačně podporují. Pro novou americkou vládu by proto nemělo být při tvorbě vojenskostrategické koncepce složité zjemnit některé „protievropské“ aspekty „diferencovaného odstrašování“ a učinit ho pro západní Evropu politicky přijatelným. V čistě vojenské oblasti si USA budou prosazovat své pojetí bez ohledu na západoevropské postoje do té doby, pokud evropské kapitalistické státy nepochopí, že jedinou politickou výhodou pro ně i pro celou Evropu je přechod od konfrontace sil k rozumné dostatečnosti.

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Йиржи Войкува Некоторый опыт выполнения задач в области набора в военные школы в 1988—1989 годах	3
--	---

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Генерал-майор Франтишек Подешва, кандидат военных наук Основные функции руководства	7
Генерал-майор Вацлав Рочка, кандидат военных наук, доцент Контрнаступательная операция — особый вид наступления	14
Полковник Зденек Грон, кандидат военных наук, доцент Новые взгляды на применение воздушных десантов в начальном периоде войны	20
Генерал-майор Йозеф Тухня Подготовка организации взаимодействия	24
Подполковник Ладислав Куба Опыт из проведения контроль и их дальнейшее усовершенствование	30
Подполковник Рудолф Вондрачек, кандидат военных наук Участие средств РВ и А общевойсковой армии в первом ядерном ударе	33
Полковник Вацлав Лготски, кандидат военных наук, профессор Воспрепятствование прорыва ПВО в ходе первой наступательной воздушной операции противника	38
Подполковник Вацлав Валента майор Иво Дворжак майор Ярослав Микш Автоматизация полевой системы связи	43
Полковник Йосеф Гозак Задачи службы ракетно-артиллерийского технического обеспечения перехода войск в контрнаступательную операцию	48
Полковник Зденек Менцл Развитие метеорологической службы в ЧНА	55

МНЕНИЯ ЧИТАТЕЛЕЙ

К взаимному отношению обороны и контрнаступления	57
--	----

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Высокоточное оружие и защита войск	61
--	----

ИНФОРМАЦИИ

Полковник Мирослав Веселка Дифференцированное запугивание и его критика	69
--	----